

BUDAPESTI NAPLÓ

 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Kerepesi-ut 25.

 Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
 Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

 Egész évre 28 k., (14), 1/3 évre 14 k., (7), 1/4 évre
 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
 Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Holt ponton.

Budapest, szeptember 30.

(v.) Ott veszteglünk egyre, ott tespedünk még mindig, ahová a Széll Kálmán bukásával jutottunk: a holt ponton. Negyedfél hónap óta mennyi hiábavaló erőfeszítést végeztetett a korona a kormánypárttal, mennyi meddő próbálkozást a kormánypárt a koronával, — s a helyzet nem hogy nem javult, hanem óráról-órára még reménytelenebb lett. Akik hetykén dobták sutba a passzív ellentállás politikáját, mert azt remélték, hogy egy pandur-rezsim negyvennyolc órán belül jogfeladásra és kapitulációra szorítja majd az obstruáló ellenzékét, a császári királyi dolyf bornirt leventéi belátják-e most már végzetes tévedésüket? Akkor egy kormány állott szemben egy ellenzékkel; ma egy nemzet áll szemben a legfőbb hadurral, a véderővel és Auszriával. Akkor kellő mértékű és kellő időben tett engedményekkel ki lehetett volna elégiteni a parlamenti obstrukciót; most nem az ellenzék tartja a lelket a nemzetben, hanem a létfeltételeiben megtámadott, alkotmányos egyensúlyában megbolygatott méltóságában megsebzett nemzet szorítja kérélehetetlen ellentállásra nem csupán az ellenzékét, hanem az egész parlamentet. Akkor az obstrukció a parlamentben dult, most magával ragadta az egész országot s átalakult nemzeti sztrájkká, mely érvényesül hovatovább az állami élet egész vonalán.

Akkor volt ellenzék, mely olajjaggal fonva körül fegyverét, a békéért harcolt; volt szerves kormánypárt, melyet a nemzet és korona közt való eredményes közvetítés reménye tartott együtt; volt korona, mely semleges magasságban ragyogott a küzdők felett; volt hadsereg, mely csupán tárgya volt a politikai tusának, ámde mint küzdő fél nem volt a harcba keveredve; és volt egy Ausztria, mely se jogot, se kedvet, se bátorságot nem érzelt magában arra, hogy beleártsa magát a magyar politikai közélet ezen alkotmányos mérközésébe. Ma pedig van egy ellenzék, melynek harckedvét a feltűzött közvélemény edzelte hajthatatlanná; van egy többség, mely tökéletesen szétmállott s melynek alkotó elemeiből visszahozhatatlanul ellilant a fennálló vegyi rokonságnak még emléke is; van egy korona, mely leszállott a harc tülekedésébe s melynek aranyzománcát be-belepi a küzdőtér felkavart pora; van egy hadsereg, melyet Brennus-kard gyanánt dobtak a politikai mérleg egyik serpenyőjébe s melyet ily módon megtettek küzdő féllé azzal az állammal szemben, melynek hatalmi szervéül kell vala szolgálnia; és van egy Ausztria, mely illetékelen kézzel belenyúlt a magyar törvényhozás jogkörébe s melyet immár az egész magyar parlament ökle ver ki onnan, ahová vakmerően tolakodott.

Ime, ilyen az a holt pont, amelyen a szituáció vesztegel. Akkor parlamenti per-

patvar, ma az állam főhatalmainak egymás ellen dülő háboruja, a bellum omnium contra omnes. És mindezt a katonai dolyfnek hetyke türelmetlensége okozta, mely junius derekán arról álmodozott, hogy egyetlen nyers ránkivallással, egyetlen kardszuhintással elnémitja és megbénítja a magyar nemzet ellentállását. Így lett a holt pont holtabb ponttá, emez pedig a holt pontok legholtabbjává. Mit értek el vele? Le akarták tiporni az obstrukciót és felborítottak mindent, — ah a szó legszorosabb értelmében *mindent*, még azt is, ami felborithatalannak látszott. Volt egy könnyű válság, abból csináltak egy válságsorozatot s emeből megcsinálták a katasztrófát. Holnap október elsejét írjuk, azt a félszemletes dátumot, amelyre rettegve gondoltak a nyár derekán. Nos? Van-e ujoncuk? Ugyebár, hogy nincsen? De van sok minden egyebük, aminek a pusztá nevéül is rémüldöztek még hetekkel ezelőtt. Van, hogy a legvaskosabbját említsük, két különvált hadseregük: egy osztrák és egy magyar armádia. Az osztráknak van ujoncjutaléka, a magyarnak nincsen. Az osztrákban hazabocsájtják holnap a harmadéves legénységet, a magyarban további szolgálatra benn tartják. Ej, hát hová lett az a híres közös hadsereg, s ama híres közös hadseregnek hová lett az *egysége*? A hadiparancs nagy garral fogadkozott, hogy a bevált egységhez és közösséghez törhetetlenül fog ragaszkodni a legfőbb hadur, abból hajszályait sem enged s a szuronyok erejével fojt el minden bontó törekvést. Nos, állja-e még szavát a legfőbb hadur? Éreztetni fogja-e hatalmát és szigorát azokkal a katonai körökkel, amelyeknek rovására történt az, hogy Ausztriában holnap bevonulnak az ujoncok s hazamennek a harmadéves katonák? Mert nyilvánvaló lesz a holnapi napon, hogy az összbírodalom eszméje ostoba khiméra s a véderő egysége nem egyéb hóbortos agyremnél. Ha nem a magyar törvényhozás parancsol a közös hadsereg magyar részének, ha a törvény ellenére egységesnek mondott véderőben külön közjogi és konkrét egyéniség gyanánt nem lapang a magyar hadsereg, hát akkor holnap a magyarországi kaszárnyákban ugyanolyan jövés-menés volna, mint amilyen lesz az osztrákokban. Pedig hát nem lesz Tul a Lajtán megújul egy harmada a békeállományának, holott nálunk nincsen ujonc és nincsen szabadságolás.

No lám, hogy két hadsereg van: egy magyar és egy osztrák, s e kettő együtt alkotja a közös hadsereget, mely önmaga nem egységes, hanem egységes benne csupán a vezérlet, vezénylet és belsejervezet.

Amíg mi mondtuk, hogy közjogunk szerint így áll a hadsereg dolga, a katonai gőg dolyfösen vigyorgott. Most meg ők maguk tettek olyan intézkedést, amelyből ország-világ megtudja, hogy ez a mondvasinált egység csak optikai csalódás volt, de a valóságban soha

sem létezett, s hogy e monárkiának igenis két hadserege van, melynek közjogi egyénisége s állami illetősége egymástól élesen különbözik. Ha a legfőbb hadur korlátlan rendelkező hatalma alatt áll az egész hadsereg, meg tudja-e hát parancsolni azt, hogy holnap a magyar ezredkebe is berukkoljanak az ujoncok? A legfőbb hadur hiába ütött kardjára Chlopyban: ha kiadna ilyen parancsot, a magyar király megmagyarázná neki, hogy erőlködése hiábavaló. És ha az osztrák császár jeles miniszterelnöke csakugyan fenntartotta magának a hatalmat, hogy befolyását a magyar véderő kérdéseiben érvényesítse, nos próbáljon odahatni, hogy a magyar néptörzs is szolgálta be holnap regrutáit. Parancsolhat, rendelkezhet, befolyásolhat, ahol s amennyit tetszik: legfeljebb nevetségessé fogja magát tenni. És mi következik mindezekből? Hogy tehát hiába berzenkedik a nagy egész: mégis van külön magyar állami szuverenitás. És hogy hiába néptörzseztek le minket: mégis független nemzet vagyunk, amelylyel csak a saját törvényhozása rendelkezik. És következik az, hogy a legfőbb hadur minden hatalma s az osztrák kormány minden kérdése visszapattan a magyar törvényhozás ércfaláról, amely a magyar nemzet akaratát a magyar király akaratával egyesíti törvénynyé, s amely tehát — bármit szóljon a legfőbb hadur és Ausztria — megteheti, ha jónak látja, azt, hogy éveken át nem ad pénz- és véradót a hadsereg számára, ami hogy nem pusztá elméleti lehetőség, azt az eddig bekövetkezett események elég világosan mutatják.

Szörnyű lecke ez a katonai kamarillának, amely azért küldte nyakunkra a vasmarkáról hirhett grancisárt, hogy letörje a nemzeti akarat szarvait s kemény nyakunkat behajtsa az összbírodalmi eszme caudiumi jármába. S amikor megdöbbenve látták, hogy így nem boldogulnak velünk, hát ránk csörtittek a hadiparancscsal, mely fenyegetőzött s belegázolt jogainkba, majd ellenünk küldték Koerbert, aki nagy hangon a magyar törvényhozás cenzorálul mutatkozott be. Chlopyból és a Reichsrathból az a szózat hangzott felénk, hogy nincs jogunk a vezényleti nyelvhez, mert a hadseregnek egységesnek kell maradnia. Most már talán belátják, hogy miféle üres bramarbasade volt ez a beszéd. Mert holnapotl fogva érezniük kell azt, amit a Lajta mindkét partján a legutolsó baka is fog érezni: hogy a közös hadseregbe beillesztett magyar véderőnek a legfőbb hadur csupán a fővezére, de a magyar törvényhozás a gazdája. S csodálnók, ha katonáék lelkében nem merülne fel az a kérdés, vajjon mi árt jobban a hadsereg harcképességének, vagy — ha ugy tetszik — egységének: az-e, ha a magyar ezredket magyarul vezénylik és Magyarország is ad regrutákat, avagy az-e, ha megmarad az egységes német vezényszó, de regruták hiá-

nyában a magyar csapatok kaszárnjai lassanként elnéptelenednek? Hát igaz, itt még nem tartunk. De ott már tartunk, hogy Ausztriában az idén van ujonc, Magyarországon pedig nincs, Ausztriában az idén hozabocsájlik a harmadéves katonákat, Magyarországon pedig nem. Használ-e az állapot a hadsereg egységének annyit, amennyit a magyar vezényszó neki ártana?

Az eszmék e fonalán talán eljutnak katonák oda, hogy mi jobb nekik: *harcképes* hadsereg-e, vagy pedig *egységes* hadsereg? Jobb-e csatát veszteni egységes hadsereggel, mint győzni olyan armádiával, amelynek magyar részében a magyar állami és nemzeti jelleg domborodik ki? A pragmatika szankció még csak *együttes és kölcsönös* védelemről beszél. A hatvanhetedik kiegyezés ezt illetékes törvénytörvényes útján kiszélesíti *közös* védelemmé. Ebből aztán a törvénytelen gyakorlat megkonstruálta a hadsereg *egységének* bitorló fogalmát. S az egységnek eme fogalmába idővel belekomprimálták ugyanazt az összbirodalmi eszmét, amelynek mindörökké való kiirtása volt a Deák Ferenc kiegyezési művének bevallott célja. Megfoghatatlan az a perfid játék, amelyet a magyar nemzetet üttek. Rácsábitották a dualizmus közjogi alapjára azzal a biztattással, hogy így menekül meg végképpen az összbirodalom beolvastó tendenciájától; aztán az új közjogi alapon suttynban és törvény ellenére kifejlesztették a hadsereg egységét, a véderő intézményeit ugyanilyen szeltemben építették ki s ilyen módon újra becsémpészték a módosult közjogi rendbe a birodalmi centralizáció irányzatát, mely most már oly vakmerővé lett, hogy Chlopyban a néptörzsek színvonalára akart minket lesüllyeszteni s hazánk egyetlen rendeltetését az a célt vallotta, hogy nemzeti tulajdonságaink az egységes hadsereg révén a *nagy egész* javára legyenek fordíthatók.

A szeg kibújt a zsákból. A Gesamtreich eszméje újra jelentkezik s hódító fegyverül a közös hadsereget jelöli meg. Amíg ez a törekvés nyíltan és ünnepélyesen le nem szerel, mindaddig a holt ponton fog a szituáció

vesztegelni. Most már az egész parlament s az egész nemzet állásfoglalása védi állami közjogainkat és nemzeti érdekeinket. Mi is ragaszkodunk a kiegyezéshez, de követeljük, hogy ez a kiegyezés megtisztíttassék valahára az utóbb beléje visszacsémpésztett összbirodalmi hagyományoktól. Mi is ragaszkodunk a kiegyezéshez, de követeljük a hadseregben a paritást, amelyet a kiegyezési törvény nekünk biztosít. Ha a közös hadsereg magyar részében érvényesül a magyar államiság és a magyar nemzeti jelleg, akkor egész szeretünkkel karoljuk fel a dualizmust. Ha nem, akkor átkanyarodunk balra és visszavonulunk a perszonál unióra. Ezt kimondván, nem bánjuk, ha akármeddig vesztegeltetik az országot a holt ponton. Lássuk, melyikünk bírja tovább.

A sztrájkoló kabinet.

Budapest, szeptember 30.

Macbethnek csak Banco szelleme: Khuennek az ő parlamenti halála előtt egész sor szellem jelent meg. Elnöki jelentések aktáiból, feliratokból és bizottsági jelentésekből kiszálltak a szellemek, hogy utolsó órájában meggyőzőjék, lelkére üljenek. A visszatartott katonák, az első megrendszabályozott képviselő, az egész hírhedt vesztegetési ügy — elvonultak még egyszer Macbeth-Khuen előtt. És Macbeth-Khuen mosolygott. Igazán mosolygott. Az idegesség nem torzította el arcát, a szellemek verőfényt csaltak homlokára s hogy távoznia kell, az festette az első mosolyt ajkára. Kinlódás nélkül, noha nyilván elég türelmetlenül várta, hogy a szellemek elvonuljanak, aztán olyan rövidséggel jelentette be lemondását, amilyen illet is a legrövidebb miniszterelnökség alkonyához. És akkor még volt kedve egy kis cinikus tréfához. Letette a miniszterelnöki hivatalt és átvette a Szent Pál szerepét. Egyszerűen faképnél hagyta az egész parlamentet. Még pedig kabinetestül.

Künn a folyosón azt mondta Lukács Lászlónak:

— Most már mulassanak nélkülém.

S mialatt a faképnél hagyott parlament csakugyan nélküle mulatott, Khuen kocsiába ült Láng Lajossal és elhajtattak az Erzsébet-hídra, hogy az új hidat megtekintse. Hiszen az az új hid és ő mintha egy sors osztályosai is volnának.

Áthidaló és összekötő szerepre vállalkoztak, de rossz volt a híruk kezdettől fogva s hiányzott irántuk a bizalom is kezdettől fogva. Csak Láng Lajos bizott bennük, a hidban is, Khuenben is. Más senki...

A tegnapi váratlan (vagy talán nem is egészen váratlan) határozat végre egy rendes, napirenddel bíró, igazi ülésel kínálta meg a törvényhozást. Voltaképpen ennek napirendjét is erőszakosan megbolygatta a miniszterelnök lemondása, melynek bejelentése esetleg elvághatta volna az egész további tanácskozást, de a lemondás bejelentése előtt mégis alkalom nyílt az elnöki és bizottsági restanciák leírására, ami aztán meghozta a szürke üléshez a ríktó színeket. Mert a restanciákból három olyan ügy pattant ki, mely egyszerűen megvilágította a kormány bukásának egész hosszú utját. És meg kell adni, nagyon csinos illumináció volt.

A első, ami az elnöki jelentésekből kikerült: Szatmár-Németi város felirata volt a *kiszolgált katonák visszatartása* ellen. Csak természetes, hogy az ellenzék megragadta a felirat alkalmát, hogy a lemondás bejelentésére készülő kormánynak ezt a bűnét ország-világ előtt demasztrálja.

Az öreg *Madarász* József radikális közbeszólással intézte el az ügyet:

— *Menjenek haza maguktól a Kiszolgált katonák!*

A fegyelmertettebb ellenzék másként kezelte a feliratban kinálkozó fegyvert. *Holló* Lajos indítványt adott be, hogy ezt a kérvényt a bizottság nyomban tárgyalja és *negyvennyolc óra alatt terjesseze jelentését a Ház elé*. Gróf *Apponyi* Albert az indítványt szavazás alá bocsájtotta és ekkor úgy látszott, hogy megismétlődik a tegnapi eset, a *szabadelvűpártból csatlakozókkal megint többsége lesz az ellenzéknek*. Indult azonban kétféle akció. A jobbmező gróf *Tisza* István mozgósította hivatit, hogy teljesítsék a sereghajtó tisztét, viszont az ellenzék ívet rögtönzött, hogy ha már nem lesz többsége, legalább *névszerint való szavazással* állapítsa meg azoknak a képviselőknek neveit, akik a kiszolgált katonák ügyének sürgős elintézése ellen voltak. Ezuttal az ellenzék akciója nem sikerült, mert szavazás közben *Apponyi* nem volt hajlandó a névszerint való szavazást megengedni. De a jobbmező akciója is sovány eredményt erőszakolt ki, mert mikor a szavazatokat a jegyzők megszámlálták, kiszűlt, hogy 88 szavazatot ellenében a sereghajtók csak 93 szavazatot tudtak összehozni, tehát összesen *öt szónyi* többséggel akadályozhatták meg, hogy a kérvényi bizottság negyvennyolc óra alatt tartozzék jelentését megenni.

S még ezt a sovány eredményt is halomra

TÁRCA

Budapesti vázlatok.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: *Pásztor Árpád*.

II.

Rózsa.

A haja szőke, a szeme kék, mindnyájan szerettük s ő is sokat szeretett közülünk. Most már ritkábban látjuk. Előkelő, nagyvilági helgyike lett belőle, gyalog talán már el is felejtett járnit, de ha az utca régi időkbeli való ösmézősokkal találkozik, a régi időkbeli való mosolylyal köszönti őket s egy pillanatra — úgy lehet — melankólia fogja el...

Ez a pár sor egyúttal Rózsa története. Rózsa, és még sok, sok más budapesti lányé, akiket ösmernünk még sápadt gyerekkorukból, akik egyszerre kinőnek a tömegből s nevük ösmertté lesz, akárcsak a politikusoké, nagy íróké, primadonnáké vagy sikkasztóké.

A mi barátunkot Rózsanak hívják. Pályáját ott kezdte el egy kis városi letétkes-bódében, úgy gondolom a Hőköm-színházban. Urhatámságra vágó gimnazistákból, pelyhes ajku egyetem hallgatókból állott első közönsége, akik pereceket dobáltak föl a színpadra s bár a művésznők látszólag fúmagáltak a tetszésnek ilyen valóság megnyilatkozását, mikor a függöny legerdült, mohó kézzel kaptak a perecek után.

Rózsa nem tartozott a Hőköm primadonnái közé. A kórusban énekel előreje s nagy ünnep volt, mikor mégis résztvehetett a „Lába mint a pipaszár“... kvartettben. Talán tíz-tizenöt fo-

rintot kereshetett havonta, de erre a kis pénzre is nagy szüksége volt Rózsa családjának, a szegény szabóknak. Odakünn a Hőkömben is akadt neki udvarlója, aki előadás után megvárta a kerítésnél, a színészvilágról s várta, mikor koppan már a hosszú fahídon, mely az ajtóhoz vezetett, Rózsa könnyű járás. Csókokat is váltottak talán, megoszt egy-két ölelés is, de ez volt aztán az egész.

Igy mulott el a Hőkömben egy vagy két nyár. Szeptemberre járhatott az idő, a ligeti akácok és széleslevelű platánok már hullatták leveleiket, mikor a leányok egy szép napon suttogni kezdtek, hogy a jövő héten karfelvételi próba lesz valamelyik nagy színházban.

Karfelvételi próba! Oh mit jelent ez a szó, mit jelent maga a fogalom? Lépeső, mely a siker, a diadal, a hír, a gazdasági pompázó termébe vezet. Abránd, melyről álmodozni, reménykedni lehet.

A színpad vasfüggőnye le van bocsátva, hosszú sorokban székek állanak a színen, velük szemközt zongora, mellette zöld posztóval leterített asztal. Es jönnek a jelentkezők. Sápadt, ványadt kis lányok, akik előtt még sejtetem a jövő, selyemben subogó hölgyek, kik nemesek a mulat, de már a jövőt is ösmérik; aztán divatárus lányok, házi zsenicsékek, akik vascoránál, délutáni látogatások idején szokták egy-egy előadott nótával vagy primadonna-utánzattal mulatni a társaságot.

— Méit nem megy nagyság színésznőnek? — hangzik ilyenkor feléje a biztató kérdés és ő nagysága rövid habozás után színésznőnek megy.

S előállnak növendék lányok, kik pályafutásukat a gyermekszínházban kezdték meg, mint művésznők, mert akik egyszer játszott közönségnél, érezte a siker forró számúának csak egy

lehelletét is, az a színpadra, csak a színpadra kívánkozik... S elvégre a karfelvételi próba is a színpadra kerül.

S belép a karmester, az igazgató, a rendező s megkezdődik a jelentkezők megvizsgálása. Nem annyira a hang a fő, mint a szépség, mosolygó ajk, szép név és barátságos pillantás.

Rózsanak mind e kelleke talán nagyon is megvolt... Fölvették... Azok, akik elmaradtak a nagy küzdelemben, irigykedve tekintettek rá... Hogyne! Hiszen már tagja egyik fővárosi színháznak. Husz forintot kapott egy hónapra. Ekkor talán tizenhat esztendő lehetett. Kék szemű, serdülő lányka, szőke, aranyos haja lágyan koszorúzta fejét, karcsu természetére bájosan simul szegényes ruháskája s csöpp néki minden nagyvilági nő megirigyelhet. Láki magának még fogalma se volt akkor értékéről...

Szinte öntudatlanul került bele a színházi forgatagba. Amint színházi nyelven mondani szokták: „repertoárja még nem volt“ s most valami új operet kórusát tanulta. Szorgalmasan, szinte lázas mohósággal sietett reggel a próbára. Új volt neki a dohos zongoraterem, ahol lányok, fiúk egybezsúfolva tanulták az énekeket s tekintete szinte ráapadt a primadonnákra, ha egy teljes próbára azok is eljöttek. Szokatlan, furcsa volt neki ez a sok, sok ember. Este a kar, a ballet mily csillogó, mily ragyogó, himes arany a ruhája, álomországba való, nappal milyen szegényes, milyen sápadt, de mindig jókedvű, hancurozó és gondtalan.

És a kis Rózsa foglalkozni kezdett egy kórista. Valaha orvosnövendék volt, de a színpad diésőségét többre becsülte minden szigorlatnál s beállott a kórusba. Szép tenorhangja volt, zenei készsége s már kisebb szerepeket is játszott. Egy napon feltűnt neki Rózsa. Kierézte belőle a jövőendő szépségeket s magához édesgette,

állapításához vagy átalakításához van szava az osztrák kormányoknak, úgy, hogy ez a megállapítás vagy átalakítás a két állam kormányának előleges megállapodása után egyenlő elvekből kinuduló javaslattal terjesztendő mindkét állam törvényhozása elé. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A legnagyobb erőmegeljesztéssel sem lehet kimutatni hogy miben érinti a védelmi rendszer megállapítását vagy átalakítását az a véleményeltérés, mely a magyar király és a magyar nemzet között keletkezett a felségjogok értelmezésében, melyeket a védelemből vonatközleg az említtet törvény 11. §-a, nem pedig a hánaján előirányzott 13. § határoz meg. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A magyar király felségjogai értelmében az osztrák miniszterelnöknek semmi köze. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A magyar hadserget vezérlete, vezénylete és beszerzése magyar királyi felségjogok. A magyar állam nyelvének számlálása az államiság legfőbb szervéből nem képezhet soha védelmi rendszer kérdését, és nem lett soha megalapítva az említtet 13. § alapján a két kormány között, bár 26 év óta áll lenni a jelen alkotmány. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A felségjogok alapján intézkedett eddig a magyar király és a nemzethez intézett kéziratban is az 1867. XII. t.-c. 11. §-ra hivatkozott, nem pedig a 13. §-ra. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) melyet tehát csak azért rántottak elő, hogy ezzel az idegen kormányelnök merész beavatkozása menthető legyen nem lett volna szabad. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ne aljnak idegenek a magyar nemzet és királyi közlés és adatiakodnak tasztuk el őket erős kézzel. (Eljenzés a szélsőbaloldalon.) A magyar király és a magyar nemzet ha a talakoznak, ilyen idegen beavatkozás nélkül meg forják egymást érinteni. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) mert a nemzet nemcsak hogy nem akarja érinteni a felségi jogokat, de ezeket védelmezni kész, mint olyanokat, melyek törvényeink egyik alapkövét képezik. (Helyes és a bal- és szélsőbaloldalon.) másrészt pedig a király is belátja hogy nyelvében él az a nemzet, melynek ő a királya (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) és hogyha nem mint szakjok hanem mint értelmes ember engedelmességek a vezényszónak a kalona ez nem gyengíti, hanem erősíti azt a hadserget amely nem zsoados hadserget többé, hanem nemzeti hadserget, tehát mindaz, ami nemzeti, csak erősíteti. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A nemzet egyébránt teljes lojalitással és békés nyugalommal igyekszik meggyőzni királyát igazairól, de meg vagyok győződve, hogy egyhanguar felháborodással löki vissza azt az ideget aki közbetolakodik a magyar nemzet és a magyar király közé. (Hosszas élénk üdvözlés a szélsőbaloldalon.) A szónokot számosan üdvözlék.)

Szedrkenyi Nandor: A t. miniszterelnök ur levonva a Ház tegnapi szavazatából magára nézve a következményt, én beszédeim foglalkozni nem kívánok. Azonban tekintve, hogy igazmat és mély sérelmet okoztak a Reichsratban történtek, részint az ottani miniszterelnök által elmondottak, kölésséggem kiinteni azt, hogy ami alapirányúnk szerint Magyarország független, semmi másnak alárendelve nemesen és ha talakozik törvényhozás vagy állam, amely Magyarország közdolgaik alkotmányos jogköreibe akar az ő törvényhozása, akár kormányai beavatkozni akar, azzal szemben nem vitakozásnak, hanem a legszigorubb tiltakozásnak van nyelve. Visszatartom és titakozom ezen visszaélés ellen. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Szükségesnek tartom kijelenteni elvbarátim nevében, hogy Kober miniszterelnök urnak szeptember 24-ikén a bécsi Reichsratban elmondott szavai ami alkotmányunkba ami törvényeinkbe ütöknek. Bebizonyítva volt az, hogy Kober miniszterelnök ur el volt bataba sava a kijelentéssel és hogy: ezen kijelentés az 1867. évi XII. t.-c. 11., 12. sőt még a 13. §-ába is ütökzik. Mert a 11. §. kijelenti, mik ő felségének alkotmányos jogai, mint legfőbb hadurak...

Polónyi Géza: A magyar közjogban hadur nincsen! (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Thaly Kálmán: Vörösmarty Zalan-futásában van csak!

Rakovszky István: A 13. §-t használta fel Kober miniszterelnök mint jogcímet, mikor azt mondta, hogy minden, a hadserget érdeklő ügyekben Auszriának hozzájárulása beelgyezése szükséges, s hogy ez biztosítva is lesz a törvény alapján. Ez a mi alkotmányunkkal, a mi törvényeinkkel ellentétes. (Igaz! Ugy van! balfelől.) Ezen fellegással szemben szükségesnek tartom elvbarátim nevében is a legerélyesebben tiltakozni. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Hock János: Magyarországának életérdeke, hogy minden jogtalan beavatkozást mind a legelső kísérlet nyomán visszautasítsunk mert szokva vagyunk történelmiek ahhoz, hogy a mi alszékonyaságunkat és elnézésünket használták fel arra, hogy alkotmányunkon csorbát üssenek és az egyszer önézet vagy eltört csorbákat később jogszokassa tegyék. (Igaz! Ugy van! balfelől.) Principus obsta. Ez az ev sohasem volt jogosultabb talam, mint Magyarországának alkotmánytörténelmében és eme jogos feltételeség kétszeres óvatosságra int bennünket. Midőn tehát itt általában tiltakoztak Kober ur jogtalan beavatkozása ellen és kimutatták törvényeinkből, hogy ez nemcsak alkotmányellenes, de egyszerűen visszaélés és szemérmetlen betolakodás a magyar ügyekre. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) akkor a képviselőnknek kölésséggé ezt a legnatarozottabban, a legerélyesebben párkülönbőség nélkül a magyar alkotmány szempontjából visszautasítani. (Helyes és a bal- és szélsőbaloldalon.)

De, t. Ház, a szavakkal való visszautasításnál mindig szorosabban tartom én a tényekben rejő megnyilatkozást a nemzeti akaratnak. (Halljuk! Halljuk!) Itt pedig kétségetlenül be kell ismerni, hogy a tegnapi fellépése a magyar miniszterelnöknek nem

elégítette ki az egész törvényhozást és érdeme, tisztessége annak a kormánypártnak, hogy ebben a kérdésben a pártgyeiem alá nem rendelte hazafias meggyőződését, hanem nyíltan állást foglalt veünk együtt, és a magyar nemzetnek alkotmánya, annak tisztelete és becsülete több volt előtte a megszokott régi pártbékéknél. Midőn tehát itt tegnap a kormány lezavazásával visszautasítottuk a miniszterelnöknek lanyha magyarázatát, amely bennünket ki nem elégített, mert csak értelmezte és magyarázta Kober urnak szavait de nem utasította határozottan vissza, az ő lezavazásának ténvében én olyan erősséget látok, amely elég intő jel odaát, hogy a magyar törvényhozás nem hajlandó semmiféle törvénytelen és jogtalan beavatkozást eltűrni, és azt hiszem, minden alkalommal erősebben megfogjuk mutatni, hogy eég erők van nemcsak megvédemezni alkotmányunkat, hanem megtörölni is az elene intézett támadásokat. (Élénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Kubinyi Géza: Nincs egy vélemény en az előtte szólóval. A közérzet meggyilakozott tegnap Kober támadásával szemben a parlamentben. Most nincs kormány, ne beszélünk e tárgyról, várjuk meg az új kormányt. Olyan kormányt, mely Kober nyilatkozatát nem fogja kellő értékre leszállítani, nem fogja támogatni. (Taps.)

Polónyi Géza: Az az álláspontjuk, hogy a magyar nemzet ellen intézett támadást csak úgy lehet kellőké visszautasítani, ha a felség a Ház határozatairól felelős kormány után nyer értesülést. A Házban tegnap csak Khuen gróf nyilatkozott meg, de Kober támadásai felett nem. Hozzájárul, hogy az új kormány kinevezéseig ezt a kérdést ne tárgyalják. (Helyeslés.)

Elnök: Felteszi a kérdést, hogy a Ház elfogadjá-e a miniszterelnök indítványát az elnapolásra vonatkozól.

Maarász József: Lehet hogy az új kormány kinevezése sokáig elhúzódik, azért kéri kimondani, hogy a Ház szombatot üljést tart.

Barta Odön: Tegnapról mára a helyzet nem változott. A miniszterelnök bejelentette ugyan lemondását, de a király még nem fogadta el. A Ház tegnapi határozatát, hogy a Ház üléseket tart, kijátszani nem szabad. A miniszterelnök ma a naprendhez szőlt, indítványt is beterjesztet, tehát másnak is van joga hozzászólni. A Ház kimondta a katonák hazabocsátására vonatkozó kérények sürgősségét a Háznak azért is együtt kell maradni, hogy ezt az ügyet mielőbb elintézzék. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Nem fogadja el a miniszterelnök indítványát, hanem követeli a törvény nevében, hogy a Ház továbbra is tartson üléseket, hogy visszautasítsák Kober támadását. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Én azt hiszem és teljesen igazam van Barta Odön t. képviselőtársamnak abban, hogy a képviselőház a maga üléseit nem napolhatta el. En azzal egészitem ki az itt elhangzott indítványokat, hogy a képviselőház ne napolja el magát a végletekig, hanem azt hiszem, mégis lehetne natáridőt megszabni nevezetesen azt indítványozom, hogy a képviselőház szombatig magát elnapolja, szombaton pedig rendes ülésre tüsszessék ki a kérényvi bizottság jelentése. (Helyeslés a baloldalon.)

Báró Kaas Ivor: Nincs törvény, mely a magyar országgyűlés üléseit attól tenné függővé, hogy van-e kormány vagy nincs. Csatlakozik Holló Lajos indítványához. (Helyeslés.)

Vissontal Soma: A házszabályokhoz szől. Nem osztja azt a feltogast, hogy most naprendvita folyik.

Elnök: Konstatalja hogy most tényleg naprendvita folyik, melyben csak 4 szőnök szőlhat Precedensre is hivatkozni. Szől lemondása alkalmából volt ez, mikor Holló indítványt tett az ülések felüggesztése iránt. Ragasztjuk a Ház ezen praxiszhoz. (Helyeslés jobbról.) Szavazás a ő bocsátja az egyes indítványokat.

A többség a miniszterelnök indítványát fogadta el, Hollócs s Madaruszvet pedig melőzte.

A jervőkönyv felolvasása és hitelesítése után elnök az ülést 9/1 órakor bezárja.

BELFÖLD

A válság.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, szeptember 30.

Gróf Khuen-Hedervary tegnapi bukására következtek ma az ő tőntető kivonulása miniszterelnök élén. És következtek mindjárt ennek a nyomában fejesóválással vegyes kombinációk, kalandos jóslatások, fázós találgatások: hogy mi lesz ebből, hogy mit jelenthet ez a furesa exodus. Regisztráljuk az alábbiakban mindezeket, a nélkül, hogy az egyiknek a hitelességét többre taksálnók, mint a másikét; de följegyezzük mind, mert külön is, együtt is, jellemzik azt a káoszot, amely most ráülepedett a politikai világra. Igazán, ma az a helyzet, hogy nemesak kormány nélkül van a poliikai világ, hanem valósággal nélkül. Ekkora fejtelenség nem volt még soha újabb alkotmányos életünk kezdetétől fogva. A graniesár bukásának első diadalmomorában tegnap derűltbe, szinte rózsás színben látták az emberek a legközelebbi jóvendőt. A parlamentáriszmus győnyörű győzelméreményeket fakasztott

mindenkiben. Nem lehet olyan nagyon beteg az az organizmus, amely ilyen egészséges, szép erő kifejtésre képes. Reménykedtek, hogy végre megindul a tisztító processzus, amely meghozza a természetes, helyes, üdvös kibontakozást.

És ma — ma egy nagy reakció következett a tegnapi fellélegzésre. A rózsaszínű optimizmusra a legfeketőbb pesszimizmus. Ha Budapestem huzonnegyet óra alatt annyi fekete pápaszem adnának el természetben, ahány politikus ma fekete pápaszemmél járkaút Budapest politikai klubjában és más gyülekező-helyein, akkor fellendülne hamar a magyar optikus-ipar.

Pedig mi történt tegnap óta? Az, hogy a tegnapi lezavazott kormány hajszálhija, hogy újra le nem szavazták. Őt szavazat mentett, meg attól, hogy agyonüssék a hátrahagyott árnyékát. Ez ugyancsak nem aggasztó jelenség. Az a parlament, ahol a szavazatok számarányai ilyen esbétéségeknak vannak kitéve, egészségesebb, sőt, hogy úgy mondjuk, parlamentárisabb parlament, mint az, amelyben egy keményre fagyott többség-automata hűsögesen szavaz és egy soha többséggé nem válható kisebbség-automata hűsögesen opponál. Amaz élet, amelyben cselekvés van és esélyek vannak, emez színjáték, amelyben kiosztott szerepek vannak. Az, hogy a magyar parlamentben élet kezd ébredezni, bizonyára nem jelent halálos veszedelmet.

És mi történt ezenkívül? Az történt, hogy Khuen ur, bevégvezn rövid mondókáját, kisetiet a Házból, hátat fordítva a magyar törvényhozásnak, mint aki tüntet vele, hogy nagyon sürgős neki innen megszabadulni. Nos, és aztán utána siettek a miniszterei is. Ez bizony méltán konsternálta a tisztelt Házat, mert hasonló eset még szintén nem fordult elő a magyar parlamentben, de valami vészes előjelet ebben sem tudunk látni. Még pedig annál kevésbé, mivel ez a dolog nem is volt meglepetés. El volt határozva már tegnap, megbeszéltek a minisztertanácsban, amint ezt a volt és minden leendő kormány német lapja má reggelre meg is írta. Ez egy előre elrendezett drámai jelenet volt, amely épp úgy megfelelt gróf Khuen izlésének, mint az, hogy tegnap angolosan vett bucsut volt párhivettől; de éppen azért, mert a nyilvánosság számára elrendezett szinpadai szeneria volt, nem tudunk hinni valami komoly jelentőségében.

És sajtáságos, éppen ebből a szinpadiasan elrendezett exodusból következtetnek az emberek mindenféle rémes dolgokat.

Feloztatás.

Az első: az országgyűlés feloztatása. Konstataljuk mindjárt, hogy ez a kombináció az, amelyet mindenki letárgyaltnak tartott már tegnap, mikor Khuen lemondott. Akinek zsebében van a feloztatás, az nem mond le, ha le is szavazza a parlament. Hiszen mihez nem jó neki ez a parlament, csinálhat helyette másikat. Ez tehát egészen abszurd feltevés, de idejegyeztük a teljesség okért és mert nem képtelenebb, mint egyik-másik az ezután elmondandók közül.

Elnapolás királyi kéziratral.

A második: az országgyűlés elnapolása királyi kéziratral. Erről beszéltek ma legtöbben, erről beszéltek mindenfelé. Nem lehet tudni, hol termett, hogy termett, de beszéltek szőltében és sok hívője akadt. Egy rendszerint igen jól beavattott ellenzéki politikus pláne nyitott be ma este a Balaton-kövérözbe, hogy már sződik is az elnapolási kéziratot a Budapesti Közlöny nyomdájában. És érdekes, hogy mindenki elhitta a szenziációs újságot. Még pedig nem is azért, hogy: credo, quia absurdum; hanem mert nagyon is valószínűnek tartotta mindenki. Felhozták ugyan vele szemben, hogy lehetetlen az elnapolás, mert nincs, aki ellenjegyezéssel megadja az alkotmányos fedezetet a királyi kéziratához; Khuen nemesak lemondott, de menten kérte is a felmentését az ügyeknek még ideiglenes vezetésétől is. Az ellenvetésre azonban felelték más ellenvetések: Igaz, hogy Khuen lemondott, igaz, hogy kérte a rögtönös felmentését, de lemondását még el nem fogadták, felmentését még meg nem kapta. (Legalább eddig senkisémm tudja, hogy megkapta-e.) Ebben az esetben még ellenjegyezhetne volna a kéziratot

ma is. Annál inkább ellenjegyezhetette azonban a tegnapi leszavazás előtt, tehát legutóbbi bécsi audienciája után. A kéziratot zsebében hozhatta Bécsből, most vagy előbb és lehet, hogy éppen az ilyen hirtelen lemondás esetére tartogathatta, hogy kormány nélkül, parlament nélkül, felelősség nélkül kényelmissen lehessen kormányozni.

A hírek tehát nagyon sok hívője volt, még pedig nemcsak ellenzéki oldalon, hanem a szabadelvűpártban is, ahol még sokkal sötétebb látományok is megjelentek az aggodalmaskodók szeméi előtt.

Ilyen volt egyebek közt a

Katonai diktatura.

Igen, a katonai diktatura. Erről is igen sokan beszéltek és igen sokan — hallgattak. És azok, akik hallgattak, ezzel a hallgatásukkal még többet mondtak, vagy legalább akartak mondani, mint azok, akik nyíltan beszéltek róla. Mert ezek a hallgatók a nagyfejúek voltak. Majdnem úgy mondtuk: nagyképeük. Mert igen nagy képek láthatók azóta, hogy gróf Khuen-Héderváry, a Balkánról importált magyar államférfi otthagya az általaskupstinának véltmagyar parlamentet s a magyar parlamentnek általa vezetettnek vélt többségét. Mert a magyar parlament nem lett szkupstina és a parlamenti többség nem vezette magát a néhai bántól: ezért a néhai bán és immár néhai magyar miniszterelnök nagyon haragszik. És ha Khuen haragszik — így akarják sejtetni a nagyfejúek, akkor valami nagy veszedelem fenyegeti az országot.

Trónválság.

Igen, de nemcsak Khuen haragszik, hanem a király is. Nagyon haragszik. És most még jobban megharagudott. Ezt mondják a nagy képek. És most már csakugyan következni fog az, amivel suttogva olyan régen fenygetik már a rakoncátlan magyar nemzetet: a király lemondása. Erről a végzetes és hihetetlen eshetőségről még sohasem beszéltek annyit, mint ma. És éppen ezért ide írtuk ezt is, a nélkül, hogy bármilyen megjegyzést fűznénk hozzá.

A valóság.

A valóság pedig ma az, hogy senki, de senki sem tud ma olyat, amiről el lehetne mondani, hogy ez a valóság. Különösen, hogy holnap ez lesz a valóság. Még azt sem lehet tisztán látni, hogy ma mi van, annál kevésbé, hogy mi lesz. Sejtések és sejtések formálják és igyekeznek formálni a helyzet képét. A sejtők is, a sejtetők is a maguk képére szeretnék formálni a dolgok fejlődését, de a látható, megfogható valóságtól egyforma messzeségben vannak. Tegnap ez volt az egyértelmű meggyőződés, hogy Széll Kálmánnak kell jönnie, mert csak ő egyengetheti a kibontakozás útját. És tehát azt hitte mindenki, hogy mivel Széll Kálmánnak kell jönnie, tehát Széll Kálmán fog jönni. Az emberek szívesen kaptak a gondolatban, mert szívesen hittek a kibontakozásban. Ma nagyot változott ez is. Abban ma is megegyeznek mindenkinek, hogy békes kibontakozás csakis Széll Kálmánnal, csakis ő általa lehetséges. Eddig nem változott semmi. Csak a konkluzió más. A konkluzió az, hogy Széll Kálmán mégsem fog jönni. Nem fog jönni, nem lesz kibontakozás sem. És pedig nemcsak azért, mert Széll nem akar, hanem mert teljes-séggel lehetetlen akarnia. A kombináció formája tegnaptól mára így változott: Békés kibontakozás csak Széll Kálmánnal volna lehetséges, ha egyáltalán lehetséges volna. De nem látszik lehetségesnek, s ezért nem jöhet Széll. Nem is akar s ő maga mondja mindenkinek nyíltan, hogy hiába is akarna, mert a békének az útját most már ő sem látja.

És nincs ember, aki látná.

Ezért támadnak mindenféle fantasztikus találgatások, kombinációk. Ezért fél mindenki katasztrófától.

Khuen Bécsben.

Bécs, szeptember 30.

Politikai körökben beszélük, hogy gróf Khuen-Héderváry közvetlenül a királynak Mürzstegből való visszatérése után Bécsbe utazik, hogy jelentést tegyen az uralkodónak a történetekről. A to-

vábbi fejlemények és eshetőségek felől itt a legnagyobb tájékozatlanság uralkodik.

A képviselőház ülése.

Nyomban azután, hogy a képviselőház elnapolta magát az új miniszterelnök kinevezéséig, az ellenzék egy része, nevezetesen a Szederkényi-csoport és a néppárt harci árnyalata elhatározta, hogy újra kéri a Ház összehívását, s mindjárt megcsinálták az összehívást kérő ívet és tudatták gróf Apponyival, hogy délután át fogják nyújtani. Meg is indult az aláírások gyűjtése, még pedig sietve, mert az elnök megmondta, hogy a délutáni öt órai vonattal elutazik. Kossuth Ferenc, akit csatlakozásra szólítottak, vonakodott hozzájárulni, mert az volt a véleménye, hogy az ilyesmit pártkonferencián kell elhatározni. Így aztán az ívet nem is írta alá a Kossuth-párt tagjai közül más sem. Délutánra mégis összegyűlt a szükséges husz aláírás és átadhatták a kérvényt gróf Apponyi Albertnek, éppen abban a percben, amikor a képviselőházból a vasúthoz akart hajtatni. Az elnök a lépcsőházban vette át a kérvényt és nyomban intézkedett a Háznak szombat délelőtt tíz órára való egybehívása iránt. Az ülésen a háromvesszes katonák visszatartásának ügyét fogják megvitatni.

A szabadelvűpártból.

Adorján Sándort, a Magyar Nemzet szerkesztőt megszólította ma a klubban egy változatos multjáról ismert politikus:

— Hogy van, kedves szerkesztő ur?

— Nem tudom, — felelt Adorján az ő ismert, vidám flegmájával.

Ez a rövid párbeszéd jellemzi legjobban a pártkör ma esti hangulatát. Senkisémm tudja, hogy van. És senkisémm tudja, hogy van a másik. És senkisémm tudja, hogy vannak ők egymással. És hogy vannak mások velük.

Teljes bizonytalanság és teljes tájékozatlanság. Egy bizonyosság azonban mégis kezdett derengeni a tegnapi diadalmáor után kissé lejozannul mameluk-agyvérgekben. Ezt a bizonyosságot következőképpen írta körül ugyanaz a változatos multu ur, aki ez idő szerint a szabadelvűpárt tagja — szolgálaton kívül:

— Az utóbbi orosz-török háború idején Oláhországban parasztok közt jártam és meghallgattam őket, amint a háború esélyeiről beszéltek. A vége az volt, hogy nekik mindegy, akármelyik győz. Azt mondták: „Nekünk így is jó, úgy is jó. Akár a török jön, akár az orosz, paraszt mindíg kell. Így leszünk mi is, — applikálta az esetet a mai helyzetre — akárki jön, mameluk mindíg kell.

Kezdenek rájönni erre az ősrégi igazságra az emberek és ehhez képest kezdenek esendesekek, türelmesek és fatalisták lenni. Már tudniillik a a közlegények, akik még tegnap igen tüzesek és hangosak voltak és a harci vágtyót éjték. Mert a nagyfejúek ma is nagyon aggodalmaskodók voltak. És nagyon zárkóztak. Kevés szót ejtettek, de olyan nyomatékkal, hogy abból sokat lehessen sejtetni. Sokat és rosszat. A lehető legrosszabbat. Elannyira, hogy már szinte kezd gyanussá lenni ez a nagy pesszimizmus. Mintha csak műpesszimizmus volna, amelynek puhítás a rendeltetése.

De nem az. A helyzetet valóban komornak látják a korifeusok és semmi ok sincs el nem hinni nekik, hogy lemondtak a helyzet természetes gyógyításának minden reményéről. A korifeusok közül egyébiránt többen hiányoztak. A miniszterek közül is csak Lukács, Wlassics és Darányi voltak ott. Elmondták, hogy a mai ülés alatt, mikor a Házból kivonultak, pár percig tartó minisztertanács volt, de hogy miről tanácskoztak, arról nem beszéltek. És csodálatos módon, senkisémm érdekelték iránta. Mind a három miniszter sokáig tanácskozott a klubban Széll Kálmánnal, aki ma is az érdeklődés középpontja volt, s aki a minisztereken kívül még több oszlopos emberrel tárgyalt, nyilván a programkészítő bizottság dolgáról.

Megemlítjük még, hogy a klubban ma szokatlanul kevesek voltak. Akik ott voltak is, azok sem mind politizáltak, hanem meglehetősen népes audióriumot alkottak Rudnay főkapitány

körül, aki részleteket mondott el a véres sztrájk-ról. Akik az aktuális politikai témáról beszélgettek, azok részint Khuen mai furcsa kiszaladásáról mondtak erősen elítélő véleményt, részint újra konstataáltak, hogy a helyzet teljesen bizonytalan. Ki tudja hányadszor konstataáltak és hányszor fogják még konstataálni ezt abban a fényes, nagy teremben, amely most a legkínosabb bizonytalanság tanyája? ...

A ktgondolók.

Kintós bizonytalanság homálya fűdi a ktgondoló bizottság működését is. Ma sem tudott róla senki többet, mint hogy a kilenc ur déli egy órától délután ötig újra tanácskozott és holnapután ismét összeül. A bizottság egyik előkelő tagja ma nagyon pesszimiztikusan nyilatkozott a munkájukról. De csupa általánosságokat mondott. Ilyenformákat:

— Még nem lehet tudni mi, lesz? Valami majd csak lesz. De hogy azután mi lesz, azt már igazán nem lehet tudni ...

Körülbelül ennyit mond a félhivatalos kommuniké is, amelyet a Bud. Tud. küldött szét: A szabadevűpárt által kiküldött kilences bizottság ma Széll Kálmán elnöklete alatt délutáni egytől öt óráig ülést tartott és az egész tárgyalási anyagot beható tanácskozás alá vette. Holnap a bizottság nem tart ülést, azonban pénteken ugy délelőtt, mint délután folytatni fogja tanácskozásait.

A függetlenségi táborból.

A függetlenségi táborban ma is élénk volt az élet. A párt tagjai nagy számban gyűltek össze, valamennyien avval az elhatározással, hogy szombatra kéri fogják a Ház egybehívását. A függetlenségi pártnak azonban ezúttal nem maradt dolga. Az Ugron-párt, a néppárti szövetség, már ma este kérte a szombati ülést s gróf Apponyi Albert már el is rendelte azt.

Szó esett arról a politikai körökben elterjedt hírről, hogy szombaton királyi kézirattal fogják elnapolni a Házat. A függetlenségi pártiak ennek a híreknem adnak hitelt, ilyen eshetőségre, mint teljesen törvénytelenre, nem számítanak. Azt sem hiszik, hogy Khuen-Héderváry Károly jöhetne még egyszer.

— Ámbár — így magyarázta a párt egyik kiváló tagja — a miniszterelnök kinevezése a legtisztább felségjog s ebbe a parlamentnek beleszólása nem lehet, mégis a felségnek nem érdeke, hogy újabb bonyodalmakat teremtsen s retorzióval éljen a nemzet akaratával szemben, annál is inkább, mert hisz nincs példa arra, hogy miniszterelnök ellen olyan egységesen nyilatkozott volna meg az ellenszenv és bizalmatlanság, mint Khuen-Héderváry Károlyval szemben.

A szombati ülés dolgaira nézve a párt egyöntetű véleménye az, hogy az ülésen a három évet kiszolgált katonák ügyét kell szótavenni. Remélik, hogy ebben a dologban a parlament többi pártjainak segítségével járhatnak el s eredményes munkát végezhetnek. — A Koerber-ügyet egyelőre nem skarják további akció tárgyává tenni. Mindaddig várnak vele, míg Khuen-Héderváry Károly üressé vált székébe az új ember bele nem ül.

Az általános politikai helyzetből való kibontakozás kérdése körül hosszú viták indultak meg a pártban s ha az ezernyi-ezer tervből, kombinációból, föltevésből lehet szűrni valamely pozitív megállapodást, legteljebb azt lehet a párt hangulata gyanánt megjelölnünk, hogy a kibontakozásról mindaddig még csak beszélni sem lehet, amíg a szabadelvűpárt katonai programja el nem készült. E program nélkül még a tárgyaláshoz szükséges alap is hiányzik s még az is kétséges, hogy ha a program elkészül is, nem dől e meg magában a szabadelvűpártban.

A függetlenségi és 48-as Kossuth párt ma este értekezletet tartott. Kossuth Ferenc bejelent, hogy éppen most értesül arról, hogy az Ugron-párt és a néppárt a Háznak szombaton való összehívását kérte, amit gróf Apponyi Albert, a Ház elnöke már el is rendelt. A mai értekezlet azért hívta egybe, hogy a Ház összehívásának szükségességét megbeszéljék, de ez immár tárgyalanná vált. Azonban, minthogy az adott viszonyok közt tanácsosnak véli, hogy a párt mind gyakrabban jöjjön össze, holnap délelőtt tízelegy órára újabb értekezletet hív egybe. Együttal bejelent, hogy újabban a békéri kertületből jött igen lelkes üdvözlő írat, melyben a pártot arra kéri, hogy a nemzet jogaiból egy tapodtat se engedjenek.

A néppárt értekezlete.

Az országgyűlési néppártot Rakovszky István alelnök értekezletre hívta össze. Az értekezleten Rakovszky arra hivatkozott, hogy az összehívás

döntötte az ellenzék taktikája. A szavazás után ugyanis fölemelkedett Kossuth Ferenc és másik indítványt nyújtott be, hogy a kiszolgált katonák ügyében a kérvényi bizottság sürgősen, az első érd. megles ülésre készítse elő jelentését. Rakovszky István ezt az indítványt úgy akarta módosítani, hogy a bizottság hat napon belül tartozik jelentést tenni. Mindez arra való alkalom akart lenni, hogy mégis lehessen névszerint szavazni. De gróf Tisza István megérezte a puskaporszagot és nagyon ügyesen háritotta el a robbanást. Elfogadta Kossuth Ferenc indítványát, de előbb nagyon finoman éreztette Apponyival, hogy megint bakot lőtt vagy megint eltekintett a szabályok fölött, mert a szavazással egyszer már elintézték kérdéshez engedett újabb indítványt benyújtani. Apponyi avval védekezett, hogy Kossuth már az első szavazás előtt fel akart szólni. A többség a maga tehetetlenségében kénytelen volt beletörődni, noha nem úgy látta a dolgot, ahogyan Apponyi előadta. De hát beletörődött s Kossuth indítványát, nehogy névszerint kelljen szavazni, a Ház most már egyhangulag elfogadta.

A szélsőbal megelégedetten mosolygott s fönna hegyen egy pár tréfás szélbali azt mondta:

— Az öndüllő vámerületet kellene Kossuthal indítványoztatni. Kossuth most olyan formában van, hogy minden indítványát elfogadják.

A második téma a mentelmi bizottság jelentése volt Lengyel Zoltán megrendszabályozása dolgában. A bizottság tudvalegölög egyhangu határozattal kötelezte Lengyel Zoltánt, hogy ünneppélyesen kövesse meg a Házat. Mégis, mikor a bizottsági előadó elvégezte mondókáját, Lengyel Zoltán ülve maradt. Az elnök egy darabig várt. A szélsőbal mosolyogva nézte Lengyel Zoltánt. A többség ellenben már türelmetlenül zugott:

— Engedetlen. Megint a mentelmi bizottsághoz kell utasítani.

Mások hangosan kiáltottak fel az elnökhöz:

— Az ítéletet végre kell hajtani!
— Végrehajtásról hallok beszélni, szólt Apponyi. A végrehajtásra erkölcsi kötelezettséget az összes pártok vállaltak, mikor a paktumban a házszabályok íránt is megállapodtak. Más fegyverünk nincs, csak a pártok erkölcsi kötelezettsége.

Az ellenzék is kénytelen volt helyesolni. Biztatni kezdték Lengyel Zoltánt, hogy vessse magát alá a bizottság ítéletének. S Lengyel föl is kelt, hogy bocsánatot kérjen. De örökké mosolyog arcától a saját elvarátai is megijedtek s többben sugták feléje:

Színház... Forró levegő... Mámoros szavak... Lobogó vér... Mi kell több egy ilyen kis leánynak? Egymásé lettek. Meddig tartott ez a szerelem, ki tudja? De Rózsa szép, viruló lett tőle, formái kifejlődtek, arca nekípirosodott, s mikor egy este mosolygva arca végigtáncolt a színpadon, a kaszinósor bámulva kérdezte:

— Ki ez a bájos lány? ...

Ajánlatokat kapott ettől, attól az urtól, pénzt, virágot, ajándékot s pénznek, ajándéknak olyan nehéz ellentálni. A szülői házban eleinte meg akarta övni a tisztesség látszatát, de az aranygyűrűk, drágakövek elmondták mindent s a szegény szülők, a helyett, hogy megrémültek, átkozódtak, sirtak volna, amint ez ósdiás, erkölcsös regényekben van, boldogok voltak, hogy lányukat gazdag urak szeretik. Az hozzátartozik a művészethez, a színházhoz. Azután van még nekik három, négy tisztességes gyerekük... Rózsának csak jó szíve van, el akarja tartani családját. Rózsa pedig nemsokára megtanulta, hogy a pénz egyedül nem boldogít. Mit ér a gazdag szerető, ahhoz szerelm is kell. És szerelmes lett. Egy újságróba, aki meg szokott fordulni a színháznál, aztán egy másikba, aztán egy harmadikba, mert úgy, mint Carmen szerelme, az övé se tartott hat hónapnál tovább. Szépsége pedig már-már veszedelmes mértéket öltött. Híres, nevezetes lett, képlevelezőlapokon árulták ezer és ezer példányban s amerre csak elment, megállottak az utcán az emberek.

— Komolyan... Ezt komolyan kell csinálnod, Zoltán!

Lengyel Zoltán, akkor is mosolyogva, leintette az aggódotkat s azt mondta, hogy úgy se akart renitenskedni, hanem önként megköveti a Házat.

Igy ez a téma is elintéződött.

De jött harmadik. Polónyi Géza már előbb felpanaszolta, hogy a parlament bizottság még mindig nem terjesztette be jelentését a vesztegetések ügyében. Most felsietett a dobogóra Szivák Imre és beteresztette a jelentést. De hogyan, hogyan nem? — az ellenzéken az a hír terjedt el, hogy az a jelentés voltaképpen csak egy üres lap papíros és Szivák csak cselhez folyamodott, hogy az elmaradhatatlan rekriminációknak elejét vegye.

Polónyi ennél fogva tapogatózott:

— Ott van a kisebbségi különvélemény is?

— Itt van! — mutatta a paksamátát Szivák és Polónyi — megismerte, hogy az csakugyan az ő különvéleménye.

A furcsa hír tehát elesett s a jelentést akadálytalanul lehetett elintézni, ami annyit jelent, hogy a parlamenti vizsgáló-bizottság jelentését és a különvéleményt kinyomatják és annak idején majd napirendre tűzik...

* * *

Igy kellett a lemondásának bejelentésére készülő miniszterelnököknek még egyszer végighallgatnia büneinek listáját. Igy kellett eltérnie, hogy elsorjazzanak előtte hazajáró lelkek gyanánt a visszatartott katonák, az első megrendszabályozás, a vesztegetés. S ez a lélekjárás el-tartott jó másfél óráig.

Aztán dél lett.

S az elnök jelezte, hogy a napirendhez első-sorban gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök kért szót.

Mindaddig Khuen nyugodtan, szinte jókedvvel ült a helyén.

Most unottan kelt fel és szólt:

— Van szerencsém bejelenteni, hogy a tisztelt képviselőháznak tegnap hozott határozata következtében 6 felségének beadtam lemondásomat. Kérem a Házat, hogy addig, míg 6 felsége más miniszterelnököt, illetőleg kormányt ki nem nevez, üléseit felfüggeszteni méltóztatassék.

Szólt s le sem ült többé a miniszterelnöki széklyébe, hanem hidegen megfordult s a legrövidebb uton, a legközelebbi cső padkőzön keresztül, az. újság-írók páholyán át kiment a folyosóra s onnan a miniszteri szobába. Vele egyidőben elhagyta helyét valamennyi miniszter és más irányban, de szintén kivetelt

A szegény szabócsalád dohos, szűk kis lakásából előkelő bérházba költözött, az apa egész nap sétált, az anya az előkelő gazdaságot vezette s a gyerekek mellé nevelőt fogadtak. És Rózsa szép, kedves és jókedvű volt. Gondtalan, bohém, aki látta, hogy társai, társnői legnagyobb része milyen nyomorúságban él s hány-szor fordult elő, hogy félhavi gázsiját (mert a színházaknál félhónaponként fizetnek) nekik adta... A Hókóm hejldani kis hamupipókéjéből a város első szépsége lett, táncóért bomoltak az emberek, pedig nem is tudott táncolni...

Aztán összeakadt egy gazdag, nagyon gazdag urral. Az megszerette, féltékeny lett a színházra, a közönségre, mindenkire, aki Rózsának tapsolhatott s a kis színpadi csillagocsa visszavonult a taps, dicsőség, diadal eseményeire... És végeszakadt a bohém szerelmekhez is. Néha látjuk átrognni az utcákon s mintha az emlékek fájának egy levelet sodorná tavaszi szellő, sultog a levegőben:

— Rózsa! ...

A haja szőke, a szeme kék. Mindnyájan szerettük s ő is sokat szeretett közülünk De most már vége. Előkelő, nagyvilági hölgyike lett belőle, gyalog talán már el is felejtett járnit, de ha az utcán régi időkbeli való ösmerősökkel találkozik, a régi időkbeli való mosolylyal köszönti őket s egy pillanatra — úgy lehet — melankólia fogja el...

Ez a pár sor egyuttal Rózsa története...

a folyosóra. Csak Walliss és Láng maradt néhány percig még a teremben, de ők is egészen hátul, a karzati boltozat árnyékában, közvetlenül az ajtó közelében. Mintha azt figyelték volna: mit szól a t. Ház az újmódi bucsúhához.

A t. Ház semmit sem szólt. Elállt a szava. Mert igaz ugyan, hogy parlament még nem bánt el egy miniszterelnökkel, mint Khuennel, de miniszterelnök se bánt egy el parlamenttel, mint Khuen. Ugy tett a parlamenttel, mint tegnap Szentiványival. Elment egy hang, egy tekintet nélkül. S odakünn is csak annyit mondott: „most már mulassanak nélkülem!” A t. Ház tehát néhány pillanatig olyanformán festett, mint a francia parlament, mikor azt a híres bombát bele-dobták. De tovább is úgy tett, mint ugyanaz a francia parlament, melynek elnöke azt mondta volt:

— Semmi sem történt. Menjünk tovább, uraim!

Apponyi ugyanis, látván az első megrökönyödést, sietett megállapítani, hogy a parlament tanácskozásiát a lemondott kormány távozása nem érintheti s a lemondáshoz, mint máskor, most is hozzászólhatnak a pártok.

S az első meglepetéséből fölébredt ellenzék most kezdte glosszáit az eltávozottak után röpteni:

— Nini, az ország szekerének kocsisai is sztrájkolnak!

— Megszöktek!

— Isten hírével!

— Csukjátok be az ajtókat, mert visszajönnek!

— A vizontnemlátásra!

— Vigyék magukkal Tisztát is!

— Azért mégis csak illetlenség! Aki valamit indítványoz, várja is be a sorát!

— A francia parlamentben merjen egy miniszterelnök ilyen tiszteletlenséget elkövetni!

Röptül, süvöltött a sok paprikás glossza és Kossuth Ferenc alig tudott szóhoz jutni. Mikor pedig végre hozzáfogott, hogy a lemondás bejelentésének kapcsán a magyar törvényhozás tiltakozásának adjon hangot Koerber nyilatkozatával szemben, újabb mozgolódás vonta magára a figyelmet. A szabadelvűpárt Hieronymi Károly és gróf Tisza István vezetése alatt szintén kivonult a teremből, melyben most már az elnökök és jegyzőkönyv kívül nem maradt más, mint a tegnap ad hoc tömörült ellenzék: a szélsőbal, az Ugron-csoport, a néppárt magyar része, a volt nemzeti párt s a Bánffyánusok.

A szélsőbal haragosan zudult fel:

— Csak pusztujatok. De a miniszterjelölt uraknak majd visszafizetjük ezt a rendezői szereplést!

Már csak ellenzék és alkalmi ellenzék volt a tanácssteremben. Azonkívül egy-két harctéri tudósító, aki hirszolgálatra volt a terembe rendelve. Miklós Odón és még néhányan. De mindez nem turbált a tanácskozást, noha egyszer Bolgár Ferenc hársányan szólt a vitába:

— Hagyjuk abba az ülést!

Nem hagyták abba...

* * *

Az egyes pártok nevében felszólt: Kossuth Ferenc, Szederkényi Nándor és Rakovszky István. A maga nevében szólt Hock János. Logérdekebben pedig Kubinyi Géza nyilatkozott, aki azt mondta, hogy nincs ugyan felhatalmazása, de azt hiszi, a szabadelvűpárt nevében is kijelentheti, hogy csak olyan kormányt fognak támogatni, mely Koerber támadásait kellő formában tudja leszállítani

— Éljen Kubinyi! — hangzott a szélbalról s a harci párt át is ment hozzá, hogy meg-gratulálja.

Egyébként már csak annyi történt, hogy a miniszterelnök javaslatával szemben Darta Odón a tanácskozásiak folytatását, Holló Lajos pedig a legközelebbi ülésnek szombatra való kitűzését javasolta, amit báró Kaas Ivor is pártolt, de a többség végül mégis úgy döntött, hogy az új kormány megalakulásáig a Ház nem tart ülést. Ez a többség persze úgy verődött össze, hogy

Nem panaszkodik többé Erényi-féle „Ichtiole-Salicyllal“ — egy kísérletet tesz. Szagtalan.

a fenyegető vesszedelem hírére a kivonulók megint bevonultak. A kabinet azonban nem.

Egy órára járt az idő s a t. Ház tagjai hazafelé iparkodtak. Száz téma került, amin lehetett is, kellett is rágódni. A sok diskusszióból kikaptuk ezt:

— A lemondás bejelentésében volt egy szokatlan novum. Khuen nem azt kérte, hogy a Ház halazzsza el a tanácskozást, míg ő felsége új kormányát kinevezte. Azt mondta, míg más miniszterelnököket nevez ki. Ő tehát semmiesetre sem vállal újabb megbízást. De az a körülmény, hogy a legbrúszkebb módon, általános megrökönyödést keltő hirtelenséggel hagyta ott a parlamentet: nagyon gyanus jel. Mintha azt mondaná: én voltam az utolsó szí, most már a telt jön. De hát mi az a tett? Mi lesz? Ki jön? S jön egyáltalán valaki?

Az ellenzék nagyon nyugodtan állta a sok kérdést.

— Lesz, ami lesz. De mi a nemzet jogából nem engedhetünk. Tessék a nemzethez fordulni, az talán enged. A nemzetre tessék appellálni! Csak tessék!

Mindenki a jövődől eshetőségeiről beszélt. S azalatt az új Erzsébet-hídon csendesen sétálgatott valaki, akinek ma délelben a magyar királyljal s az orosz cárral kellett volna ebédnie, de nem mehetett a koronás ezarak asztalához, mert Budapesten kellett lennie, a saját temetésén.

Meglehet, az egyik koronás uralkodó emlégette is ebéd fölött:

— Der arme Karl!

A képviselőház ülése szeptember 30-án.

— Kezdeté délelött 1/211 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: gróf Khuen-Héderváry Károly, Lukács László, Darányi Ignác, Kolossváry Dezső, Láng Lajos, Wassics Gyula.

Elnök: megnyitván az ülést, felolvassák és hitelesítik a tegnapi ülés jegyzőkönyvét.

(Elnöki előterjesztések.)

Elnök: Bemutalom a miniszterelnök átiratát, melyben értesít, hogy ő cs. és apost. kir. felsége a képviselőház részéről legmagasabb születésnapja alkalmából kifejezett hódolatteljes szerezésekenkívül legmagasabb köszönetét nyilvánítani méltóztatott. Tudomásul szolgál. Bemutalom a belügyminiszter átiratát, melyben értesít, hogy ő cs. és apost. kir. felsége legmagasabb névünnepeinek folyó évi október hó 4-én a budavári koronázó-tempomban délelött 10 órakor ünnepélyes szentmise fog tartani. Tudomásul szolgál. Egyszersmind felhatalmazza a Ház az elnököt, hogy ő felsége névünnepe alkalmával a Ház szerezéseknívánatait tolmácsolhassa.

Bemutalom Mohár József képviselő levelét, melyben egészségének helyreállítása céljából haheti szabadságidő engedélyezését kéri. A Ház a kért szabadságot megadja.

Bemutalom Khuales Godofréd Beszterce Naszdó vármegye beszerzei választókerületében f. évi augusztus 7-ikén időközi választáson megválasztott országgyűlési képviselő megbízólevelét. Megvizsgálás és jelentéstétel végett kiadatik az igazoló állandó bizottságnak.

Bemutalom a magyar Kuria elnökének átiratát, melyben értesít, hogy Khuales Godofréd képvise ő választása ellen a kérvényezésre kiszabott 30 napi határidőn belül a királyi Kuriahoz kérvény nem adatot be.

A királyi Kuria elnökének átirata közölletik az igazoló állandó bizottsággal.

Bemutalom továbbá Khuales Godofréd képviselő levelét, melyben bejelent, hogy ezidőszertől össezeférhetetlen helyzetben van.

Bemutalom a magyar kir. Kuria elnökének két rendből átiratát, melyekben értesít, hogy báró Vojnits István és gróf Khuen-Héderváry Károly időközi választásán megválasztott országgyűlési képviselők választása ellen a kérvényezésre kiszabott 30 napi határidőn belül a kir. Kuriahoz kérvény nem adatot be. Tudomásul szolgál. És minthogy nevezett képviselők ellen sem panasz, sem kifogás nem tétel, végleg igazolt képviselőknek jelentetnek ki.

Bemutalom az össezeférhetetlenségi állandó bizottságnak Sándor Pál képviselő össezeférhetlenségi ügyében tett jelentését és határozatát.

A bizottság határozata indokaival együtt fel fog olvastatni.

Tudomásul szolgál.

Bemutalom a közös függő államadósság ellenőrzésére kiküldött bizottság jelentését a közös függő adósság 1904-ik évi kezelési költségeinek előirányzatáról.

Kinyomatik, szövezes tárgyalás és jelentéstétel végett a pénzügyi bizottsághoz utasítatik.

Bemutalom Zalavármegye közönségének feliratát, melylyel tudatja, hogy Deák Ferenc születésnapjának százéves fordulójá alkalmából folyó évi október hó 17. és 19-én Zalaegerszeg, illetőleg Kehidán ünnepélyeket rendez és kéri, hogy a képviselőház ezeken 3—4 tagból álló küldöttséggel képviseltesse magát.

Tudomásul szolgál. Azon képviselő urak, kik az ünnepélyen résztvenni óhajtanak, sziveskedjenek a háznagyí hivatalban jelentkezni.

Bemutalom a cs. és kir. haditengerészet parancsnokának levelét, melyben az „Erzherzog Carl” nevű újonnan épült csatahajónak folyó évi október hó 4-én a Trieszt melletti San-Marcoóban leendő vízrebocsátási ünnepélyére meghívja a Ház tagjait. E meghívást, miután ülések nem voltak, a képviselőház tagjával tudattam és a kitűzött határidőig jelentkezett képviselők névsorát közöltem az illető parancsnok-szággal.

Tudomásul szolgál.

Bemutalom a szünet alatt érkezett feliratokat és kérvényeket:

Bács-Bodrog, Csanád, Ung, Zólyomvármegyek, Győr, Keoskemét, Székes-ehérvár és Szatmárnémeti sz. kir. város közönségének feliratát a kiszolgált katonák hazabocsátása iránt. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Madarász József: Helyes! Menjenek haza maguktól, ha nem eresztik. (Éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: A magyarokat bent tartják, az osztrákokat eleresztik.

Elnök: Bemutalom a nagykárolyi választókerület szabadelvű választópolgárságának Domahidy Elemér képviselő által beadott kérvényét a nemzeti kiválmaknak a közös hadseregben leendő teljesítése iránt. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

(A vesztegetések.)

Polónyi Géza: A házszabályokhoz szól. Az elnököt felvilágosított kér, hogy a parlamenti vizsgáló bizottság jelentését miért nem terjesztették be. Megfoghatatlan, hogy a parlamenti vizsgáló-bizottság jelentéséről semmi hír nincsen, be van-e adva az elnöknel vagy nincs? Felvilágosítást kér.

Elnök: A jelentéseket a bizottság előadói szokták előterjeszteni. Tudomásul bír arról, hogy a vizsgáló-bizottság előadója ma betervezti jelentését. (Helyeslés.)

(Összeférhetlenségi ügyek.)

Elnök: Bejelent, hogy Wolner Tivadar ellen Fehér Márton össezeférhetlenséget jelentett be, de ez nem volt figyelembe vehető, m vel a bejelentés nem felel meg a házszabályokban előír szabályoknak. Bemutatta egyuttal az össezeférhetlenségi bizottság jelentését Sándor Pál össezeférhetlenségi ügyében, amelyet felolvasás után tudomásul vett a Ház.

(A hároméves katonák.)

Holló Lajos: Az elnöki bejelentések közt vannak kérvények a hároméves katonák visszatartása ügyében. Érdemleg nem kíván semmit előterjeszteni, csak ki kívánna mondani ezen kérvények sürgősségét. Ezeket a kérvényeket a leg sürgősebben kell elintézni, ezért kéri a kérvényi bizottságot utasítani, hogy 43 óra alatt tegyen jelentést a Háznak az ügyben. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Szavazás a bal- és szélsőbaloldalon.)

Mivel az ellenzékkel sok kormánypárti képviselő is szavazott, az elnök erendelte az ellenpróbat, majd a számaránynak megszámlálás után való megállapítását.

Endrey Gyula és Szóts Pál jegyző rajban megszámálják szakaszonként a képviselőket.

Polónyi Géza a szavazatok öszeolvasása közben névszerinti szavazást kéré ivet nyújt át, de mivel ez szavazás közben lehetetlen, visszavonta az ivet.

Elnök: Jelenti, hogy Holló indítványát 93 szóval 88 ellenében elvetette a ház.

Kossuth Ferenc: Indítványozza, hogy a kérvényi bizottság sürgősen a legelső érdemleges ülésben tegye meg jelentését a katonák visszatartására vonatkozó kérvények ügyében.

Rakovszky István: Indítványozza, hogy Szatmár-Németi város kérvénye a katonák hazabocsátása ügyében azal adassék ki a bizottságnak, hogy 6 nap aatt tegyen a Háznak jelentést.

Hook János: A két indítvány lényegében egy, október 1-én az osztrák katonákat hazabocsátják. Nem engedjük magunkat kijátszani a katonai vezetőség által. Többen azért szavaztak a 48 órai sürgőség ellen, mert fizikai lehetetlenség ivet rövid idő alatt határozatot hozni. Hozzájárul mindkét indítványhoz. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Tisza István gróf: Hajlandó Kossuth indítványát elfogadni.

Elnök: Kifejti, hogy Kossuth Ferencet a házszabály érte mében nem lehet megfosztani attól, hogy indítványt tehesen, mert szavazás előtt jelentkezett szölasásra. S avazás alá bocsátja Kossuth indítványát. A Ház egyhangul elfogadja az indítványt.

Rakovszky István: Visszavonja indítványát.

Endrey Gyula jegyző felolvassa a függőben levő interpellációk jegyzékét.

(Lengyel Zoltán ügye.)

Maróthy László, a mentelmi bizottság előadója: Beterjeszti a mentelmi bizottság jelentését Lengyel Zoltán ügyében, akit a bizottság a házszabályok 255. § a alapján az elnök iránt való engedelmesség miatt arra telt, hogy nyilvános ülésben kövesse meg a Ház at. Lengyel ugyan azt mondotta, hogy nem lármázhatott, mivel rekedt volt, de a naplóból kününk, hogy fénylög több ízben kibeszélt Lengyel, s az elnök több ízben figyelmeztette is, hogy maradjon csendben. Ezért alkalmazták a házszabályokat.

Elnök: Kéri a Ház at, hogy elfogadja-e a mentelmi bizottság jelentését.

A többség elfogadja a jelentést.

Felkiáltások: Jön a végrehajtás! (Zaj)

Elnök: Kifejti, hogy erkölcsi kötelesség, hogy

az illető önként jelentkezék és kérjen bocsánatot. (Helyeslés.)

Lengyel Zoltán: Röviden kifejenti, hogy ugyanis szándékában volt önként jelentkezni s kijelenteni, hogy a Ház at ünnepélyesen megköveti. (Helyeslés)

Elnök: Ezzel ez az ügy el van intéve.

Biró Lajos: A gazdasági bizottság több jelentését terjeszti elő, melyeket annak idején napirendre tűz a Ház.

(A vesztegetési ügy.)

Szálkai Imre, a vesztegetések megvizsgálására kiküldött parlamenti bizottság előadója: Annak kijelentése után, hogy célszerűtlen nem kívánta elhatalasítani a betervezést, betervezti a bizottság jelentését az összes melékletekkel és a kisebbség különvéleményét. (Helyeslés.)

Napirendre tűzése iránt annak idején határoz a Ház.

Szóts Pál jegyző: Jelenti, hogy Lovász Márton, Vészi József, Uray Imre és Udvary Ferenc jegyzetek be interpellációkat. Mivel az interpellációk már régi bejegyzések, az interpellációk ma nem kívánják émi interpelláló jogukat.

(A minisztérium kivonul.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: T. képviselőház! Van szerencsém bejelenteni, hogy a t. képviselőháznak tegnap hozott határozata következtében ő felségének beadtam lemondásomat. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Most tehát csak arra kérem a t. Ház at, hogy addig, míg ő felsége más miniszterelnököt, illetőleg kormányt ki nem nevez, üléseit felfüggeszteni méltóztatnék. (Helyeslés a jobboldalon.) A kormány összes tagjai távoznak. (Éljenzés a jobboldalon. Mozgás és zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek, t. Ház! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Gajrái Géza: Tessék az ülést felfüggeszteni! Nincs kormány! (Nagy zaj a jobb- és baloldalon.)

Elnök: Csendet kérek. Kossuth Ferenc képviselő ur kíván nyilatkozni. (Halljuk! Halljuk! a bal- és szélsőbaloldalon. Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Fel kell függeszteni az ülést.)

Kossuth Ferenc: T. Ház! Kötelességem első sorba... (Nagy zaj a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek, t. Ház, különben kénytelen leszek az ülést felfüggeszteni. Méltóztatnak Kossuth Ferenc képviselő urat meghallgatni. (Zaj és felkiáltások a jobboldalon: Kormány nélkül nem lehet tárgyalni.) Nekem ugyilátszik, hogy egyik-másik képviselő ur abban a nézetben van, hogy mivel a miniszterelnök a minisztérium lemondását bejelentette, további tanácskozásnak nincs helye. Ezen álláspont határozatlan téves. Ez sem a házszabályok szelleméből, sem a Ház eddigi praxisából nem következik, mert ezek azt tanúsítják, hogy minden miniszterelnök lemondásának bejelentésekor egyes szónokok felszólalhatak és arra megjegyzéseiket megtették. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

(A kivonulás után.)

Kossuth Ferenc: (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) T. Ház! Lehetetlen ki nem fejeznem megütözésemet azon, hogy a miniszterek kivonultak a teremből, mintha tüntetni akarnának a Háznak tegnap hozott alkotmányos határozata ellen, melyért az alkotmányosság alapfogalmai nevében csak elismeréssel lehetünk a többség iránt. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) A miniszterek jelen nem léte nem menti fel őket a felelőség alól, melylyel a Háznak és a Ház útján az országnak tartoznak. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A jobboldalról számos képviselő távozik a teremből. Amit mondandó leszek, meghallgathatták volna a miniszterek és a kivonulások őket követett kormánypárti képviselők is, mert nem szabad kétkednem abban, hogy azt az idegen szabadságot, melyről röviden szólni akarok, a kivonult képviselők is lelkük mélyéből visszautasítják és fel kell tennem, hogy a magyar törvények védelmében nem akarnak elkülvonni állani az egész nemzetből, amely jogai öntudatra ébredt és e joga érvényesítését egész lojaltsággal, de épp olyan következetességgel kívánja, követeli.

T. Ház! Minthogy gróf Khuen-Héderváry lemondott, nem szükséges az ő tegnapi nyilatkozata felett hosszabban tárgyalnunk. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) De most sem tudhatjuk, hogy mennyi idő múlva lesz az országnak rendesen megalakult felelős kormánya, amely abban a helyzetben lenne, hogy a magyar királyra való hivatkozással visszautasíthassa azt, amit az osztrák miniszterelnök az osztrák császárra való hivatkozással mondott. — Ezért szükséges, hogy bár röviden, de annál határozottabban visszautasítsuk az ország színe előtt azt a felogást, mintha a magyar törvények bármelyikére hivatkozva igazolni vagy csak menteni lehetne az osztrák miniszterelnök beleavatkozását a magyar belügyekbe. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A lemondott miniszterelnök nem utasította vissza az osztrák kormányelnök merényletét, hanem mentgetni igyekezett azt, még pedig a legveszélyesebb módon, vagyis úgy, hogy a már is sok részben félremagyarázott magyar törvényt ismét egy iv részében félremagyarázta. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Hazánkban nincs más vődbástya, mint a törvény; kötelességünk tehát emellett a legerősebben őrt állni, kivált ha nemzetünk és államunk jogait oltalmazza. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

E védelemben kötelessége a mindenkori magyar kormányának előljárni és nem azt tekinteni, hogy mi tetszik Bécsben, hanem azt, hogy mi védi meg az ország jogait. Az osztrák kormányak hozzácszólási jogát tisztán körvonaazza a magyar törvény. (Igaz! Ugy van a szélsőbaloldalon.) Az 1867: XII. t.c. 13. §-a tisztán kimondja, hogy a védelmi rendszer meg-

még Khuen bukása előtt történt, azóta pedig a politikai helyzet egészen megváltozott, ennél fogva legtanácsosabb, ha a mai értekezletet nem is tartják meg. A párt ezután elhatározta, hogy az új helyzet megbeszélésére pénteken este hat órakor értekezletet tart.

Közben gróf Zichy János — Bécsbe utazik.

A vidék mozgalmá.

Zilah, szeptember 30.

Szilgyvámregye ma tartotta meg őszi rendes közgyűlését báró Wesselényi Miklós főispán elnöklété alatt, ki megnyitójában jellemezte Deák halhatatlan érdemeit a haza bölcsője 100-ik születésnapja alkalmából.

— Közvéleményünk még életében a haza bölcsőjének nevezte őt, — mondja a főispán — ki az őzletlen hazaszeretnek ideális magaslatára emelkedett és működését kiegyezési alaptörvényeink megalkotásával koronázta meg, melyeket maga sem tartott ugyan megváltoztathatatlanoknak, örök időkre alkotottaknak, hanem csak olyan bázisnak, amelyen tovább építeni lehetséges lesz majdan, amikor szabad és egységes nemzeti államiságunk épületét alkotmányos uton lehet tovább építeni. Nincs igazuk azoknak, kik magyar államiságunk lassu fejlődéséért kiegyezési törvényeinket okolják. *E törvények máig sincsenek végrehajta*, amiért sem Deákot, sem a törvényeket nem hibáztathatjuk, hanem csak önmagukat. Nemzetünk mely fatalisztikus önmegadással engedte feje fölött elvonulni e 36 esztendő, most talán, bármily nehéz felhők tornyosuljanak, mégis jobb idők következhetnek. Hatalmas lendülettel felébredt nemzeti öntudatunk országsszerte egyhangulag követeli a 67-es törvényeink minden pontjának végrehajtását.

A főispán megnyitóját a közgyűlés nagy lelkesedéssel fogadta és egyhangulag hozott határozattal jegyzőkönyvére iktatta, valamint Kincs Gyula emlékezéséért Deák Irenát felett.

Majd a tárgysorozat rendjén Both szerkesztő és társai indítványára az állandó választmány javaslatához képest a következőket fogadták el:

1. Tiltakoznak az ellen, hogy törvényeink végrehajtása érdekében folytatott küzdelmeink idegen állam törvényhozó testületei és államfőiről által bármikor befolyásoltassanak.

2. Mútan a chlopyi hadiparancs az 1790 — 91. évi X. és XII. törvényekkel ellentétben áll, feliratot intéznek az országgyűléshez, hogy alkotmányunk sértetlen fenntartását megfelelő módon biztosítsa.

3. A hatósága alá tartozó rendezett tanácsú városok és községek előjárásainak nem engedeli meg, hogy meg nem szavazott adót a szabad felajánlás örve alatt, vagy bármely más címen is elfogadjasson.

4. Megtiltja összes járási tisztviselőinek, hogy az országgyűléstől meg nem ajánlott újoncok kiállításában közreműködjenek és intézkedjenek.

5. A harmadévtől kiszolgált katonák bennartása ügyében feliratot intéz a képviselőházhoz a törvénytelen hadügyminiszteri rendelet megszüntetése végett.

A pontokat a rományelvű bizottsági tagok is egyhangulag elfogadták.

Debreczen, szeptember 30.

Debreczen város tegnap tartott hazafias szellemű közgyűléséről még a következőket jelentik:

Gróf Degenfeld József főispán a közgyűlést megnyitván, üdvözölte a nagyszámban megjelent bizottsági tagokat s kérte őket, hogy a gyűlés folyamán őrizzék meg nyugalmukat és higgadságukat. A polgármester ezután felolvasta a belügyminiszter legutóbbi rendeletét, amely az egyes törvényhatóságok adómegettagadási határozataira vonatkozik.

Ezután Márton Imre ügyvéd indítványának felolvasása következett. Márton Imre azt indítványozza, hogy miután az adó megszavazva és az újoncok törvényileg elrendelve nincs, tiltsa meg a törvényhatóság, hogy közegei adót még az önként jelentkezőktől se fogadjanak el, valamint azt is tiltsa meg közegeinek, hogy a katonai újoncjelentkezést bármely módjához segítséget nyújtsanak.

A közgyűlés az adó- és újoncmegettagadásra vonatkozó indítványt egyhangulag és örösi lelkesedéssel elfogadta.

Az elnök kihirdetvén az egyhangu határozatot, egyszersmind kijelentette, hogy az csak bírtokon kívül főlebbezhető, vagyis főlebbezés dacára is végrehajtandó.

Más fontosabb tárgya a közgyűlésnek nem volt s a törvényhatósági bizottság tagjai a hazafias határozat keltette lelkes hangulatban oszlottak szét.

A határozattal kapcsolatosan érdekes megemlíteni, hogy egy negyedórával a közgyűlés után egy fiatal ember újoncnak jelentkezett a városi hatóságnál, amely azonban, a már meghozott határozatra való hivatkozással, természetesen megtagadta a jelentkezését.

Nagykőrös, szeptember 30.

Nagykőrös város képviselőtestülete tegnap tartott ülésén 69 szavazattal 14 ellenében elhatározta, hogy

az adóhivatal tisztviselőinek megtiltja az önkéntesen felajánlott adó elfogadását. A város főbírókat intéz a képviselőházhoz a harmadik évet szolgáló katonák szabadságolása érdekében s a főbírókat tiltakozni fog az osztrák minisztereknek Magyarország ügyeibe való beavalkozása ellen.

Déva, szeptember 30.

A szászvárosi cs. és kir. 64-ik gyalogezred hadkiegészítő-parancsnokságátíratban megkereste Hunyad vármegye alispánját, hogy hivatalból utítsa a vármegye főszoabirait, hogy intézkedjenek felhívást a hadkötelezettség alatt álló újszágához és ilyen uton szőlítsák fel a besorozott katonákat, hogy önként jelentkezzenek bevonulásra.

Mara László, Hunyadvármegye alispánja azonban a hadkiegészítő-parancsnokság átíratát azzal az indokollással tette íratárba, hogy a kvásóság teljesítése törvénybe ütköző lévén, mint ilyen figyelmen kívül hagyandó.

A lugosi püspökség cásolata.

Egy esti lap tegnap este Lugosról azt a hírt közölte, hogy a lugosi görög-katolikus egyházmegye összes oláh nemzetiségű lelkészei utasítást kaptak a püspökségtől, hogy a templomokban hívják fel a katonakötelezettek ifjakat, hogy besorozatásuk végett az illetékes hadkiegészítő parancsnokságnál jelentkezzenek. A Magyar Távirati Irodát illetékes helyről táviratilag arról értesítik, hogy ez a hír teljesen alaptalan.

KÜLFÖLD

Az új szerb kormány. A két radikális frakció elhatározta az egyesülést, hogy így közös programon álló erős kormányt alakítsanak. Ha a megegyezés létrejön, akkor a Gruics-kabinetbe három mérsékelt és három önálló radikális fog beépülni. Az új miniszterium tagjai lennének: *Protics* belügyminiszter, *Bacics* pénzügyminiszter, *Gruics* hadügyminiszter, *Stojanovic* kultuszminiszter, *Nikolics* igazságügyminiszter, *Julovics* kereskedelmi miniszter és *Todorovic* közmunkaügyi miniszter.

A macedon forrágás. *Miletics* macedoni delegátus, aki jelenleg Pétervárotól időzik, azt a rendkívül érdekes kijelentést tette a *Novoje Vremja* egyik munkatársa előtt, hogy a macedonok *Bulgáriát teszik felelőssé a felkelésért*, s nem a macedon bizottságokat. Azt is mondta továbbá, hogy nagyon csodálkoznak azon, miszerint Bulgária Törökországgal a hadi operációk beszüntetése tárgyában alkudozik, holott ehhez Bulgáriának semmi tényleges joga nincs, nem lévén semmi köze Bulgáriának a török birodalom tartományához.

Angliában mindnagyobb hullámokat ver a törökellenes hangulat, kivált mióta az anglikán püspöki kar állt a török kegyetlenségek miatt felháborodott közvélemény élére. Tegnap este Londonban a St.-James Hallban volt nagy nyilvános gyűlés a *voorhesleri püspök* elnöklété alatt. A gyűlés a következő határozatokat fogadta el:

1. A macedóniai rossz kormányzás és a török ellenőrzés alatt történt reformkísérlet sikertelensége szükségessé teszi, hogy a szultán közvetlen uralma a macedóniai kerületekben megszűnjék. 2. Az Angliától a berlini szerződés alapján elvált kötelezettségek megkivánják, hogy Anglia megtegye a kellő lépéseket az iránt, hogy a nem küzdők lemezárolásának és a jelenleg gyakorolt fosztogatásoknak útja vétsékek és odabattni, hogy a többi szerződő hatalmak a lönt jelt politikai javára hassanak. 3. Az éhínség megszüntetését előző segítő-akciók nyilvánításák sürgősen szükségesnek és követeljük egy balkáni bizottság kiküldetését a szükség megszüntetésére.

A gyűlés szónokai és résztvevői között az összes politikai pártok valamint vallásfelekezetek képviselői voltak. Főolvasták a kantonburlyi érsek egy levelét is, a melyben az érsek kijelenti, hogy a gyűlés mögött az egész nép akarata áll, mely el van határozva, hogy Anglia egész hatalmas befolyását gyakorolja a szarnokság, rabláságy eynomás céljából. Ezenkívül sok püspök és huszonkilenc parlamenti tag küldött írásban helyeslést, közöttük Campbell-Bannermann és Gray.

Konstantinápoly, szeptember 30.

A porta azon helyeken, hol bir szerint csapatok és basibozukok zavarogták, hadbírósdogokat létesít és bűnösök kiballgatása és megbüntetésé végett. *Nacsevics*nek Konstantinápolyba való meghívását török részről arra vonatkozó jeinek tekintik, hogy Bulgária tovább akar tárgyalni a helyzet javítása végett. A porta tegnap különböző diplomáciai körökből újból tanácsokat nyert a zavarogások megszüntetését illetőleg. Mitután ezeket legnagyobbérzést alban rediek és másodosztályú rediek (a régi ilavé) követik el, ezeknek el-

boosztatás sürgősen tanácsolják, amit különben Hilmi basa főfelügyelő már ismételtan tanácsolt. A szultán azonban e tanács követését halasztotta.

Köln, szeptember 30.

Konstantinápolyból táviratozzák a Kölnische Zeitungnak: A török hatóságoknak fontos okmányokat sikerült megszerezniük, amelyek arról szólnak, hogy a macedon bizottságok a télen nagy szervezkedésre készülnek. Tervük az, hogy kisebb lélelő csoportokat toboroznak, s a tavasszal az ország minden részében megkezdik a lázadást. Earmáshoz közel lóporos-raktárakat fognak berendezni, amelyeknek helyét azonban csak a vezérek fogják ismerni. Az általános lelkesítésre Konstantinápolyban dinamiterényllettel fogják megadni a jelt. Sarafov Boris télen személyesen fogja felkeresni az egyes komitétet.

Az orosz cár Bécsben.

Budapest, szeptember 30.

A minden oroszok s pár tucat egyéb nemzetiség és néptörzs hatalmas uralkodója ma délelőtt nagy fényvel, ágyudörgés közt vonult be Bécs városába. Jobban mondva, csak Schönbrunnba, mert a zajos és emberekkélt tulont tele utétkből nem kér. Ő tudja, miért. Az osztrák császár vendégét nagy rokonszenvenvel és érdeklődéssel fogadta a közönség, nemcsak azért, mert II. Miklós rokonszenvesebb, szelidebb lelkű egyéniség elődeinél, aki legalább elméletileg hajlik különféle humánus intézkedésekre, ha gyakorlatban nem is tartja célszerűnek megvalósítani, hanem mert most nagy politikai érdekek is hozzák Bécsbe. Az osztrák-magyar és orosz diplomácia csak a napokban tett ismét egy közös lépést a portánál a macedon zavarokat illetőleg, melynek talán meglesz az a hatása, hogy Bulgária és Törökország nem fognak hajba kapni. Ez a hatás és eredmény azonban nem elég. A balkáni zavarok nem tűrhetők tovább, s meg kell egyezni az irányban, hogy mi történjék, ha a hatalmak minden fáradozása hiábavaló lesz a Balkánon. Bármily rövid ideig marad is tehát a cár Bécsben, bizonyos, hogy a két nagyhatalom külügyminiszterei tanácskoznai fognak azokról a megfelelő rendszabályokról, melyek alkalmasak volna a balkáni béke helyreállítására.

Ennyiből érdekel bennünket a cár bécsi útja, egyébként pedig könnyen napirendre térhetünk fölötte, már csak azért is, mert kizárólag Ausztria vendége s a fogadásnál semkizem képviselte Magyarországot, kivéve a királyt.

A megérkezés.

Bécs, szept. 30.

Miklós orosz cár ma 10 óra 30 percek nyomán kíséretével, többek között *Lamsdorff* külügyminiszterrel a pompásan feldisztit nyugati pályaudvarra érkezett, ahol a király, a főhercegek, az orosz nagykövetség és az osztrák-magyar pétervári nagykövet, Aehrenthal báró, a téparancsnok, a bécsi és budapesti orosz konzulok fogadták.

Kapnist gróf orosz nagykövet St.-Pöltenig, a cár mellé beosztott diszszolgálatot tevő urak, *Ürküll* gróf hadtestparancsnok, *Dietrichstein* szárnysegéd és azon ezredk parancsnokai, amelyeknek a cár birtokosa, közöttük *Hohenlohe* herceg pétervári katonai attasé Rekaninkelig mentek a cár elé.

A pályaudvaron zászlós és zenés diszszázad állott fel, élén *Oló* főherceg hadtestparancsnok helyettesével. Azon főhercegek, kiknek orosz ezredek vannak, ezeknek orosz egyenruháját viselő orosz rendjeleikkel.

A vonat berobogásakor felhangzott az orosz himnusz. Királyunk, ki orosz ezredének egyenruháját viselte, rendkívül szívesen üdvözölte a cárt. A két uralkodó barátságosan kezét szorított és kétszer megcsókolta egymást. Az uralkodók elléptek ezután a diszszázad előtt, mire a főhercegek bemutatása következett, kikkel a cár kezét fogott.

A kíséretet kölesönös bemutatása után, miközben Miklós cár *Aehrenthal* nagykövettel, királyunk pedig gróf *Lamsdorff* fogott kezét. Az uralkodók a tüzéség üdvözlősei között a schönbrunni kastélyba hajtottak. Az egész uton csapatok állottak sorfalat. Az utcákat és a többhelyütt jeláított állványokat ellepő néptömeg az uralkodókat viharosan üdvözölte. Több helyen pompásan feldisztit diadalokapuk voltak.

Amidőn az uralkodók a schönbrunni kastélyba érkeztek, a tüzéség újból üdvözléseket adott le. A schönbrunni kastélyban a cárt a főhercegnök, gróf *Goluchowski*, *Koerber* miniszterelnök és a többi osztrák miniszterek, *Beck* vezérkari főnök és a csapat/ellügyelők fogadták. Ezután az uralkodók rövid időre viszszavonítottak lakosztályaikba.

Villásreggeli Schönbrunnban.

Negyedtizenkét órakar a schönbrunni kastély erkélytermében disz-dejeuner volt, amelyen résztve-

tek az uralkodókön kívül a főhercegek és főhercegnők, gróf Goluchowski, gróf Lamsdorff, báró Aehrenthal, herceg Liechtenstein Ferenc, volt pétervári nagykövet, gróf Kapnist nejevel, a legmagasabb méltóságok viselői, a díszszolgálatra beosztott urak és az orosz cári kísérete. Miklós cár Mária Jozefa főhercegnőt, királyunk Mária Annunciata főhercegnőt vezelte az asztalhoz. A cár ő felsége jobboldalán ült.

A villásreggelin királyunk a következő felköszöntőt mondotta:

Különösen kellemes nekem kifejezhetni felségednek azt a nagy örömet, amelyet ma érzek, midőn önt ma üdvözölöm. Midőn felséged a stájerországi vadászatokra való meghívásnak, amelyet szerencsés voltam önhöz intézni, eleget tesz, újabb bizonyítékát szolgáltatva nekem barátságának, melyet én nagyra tartok és mely bennem épp oly élénk, mint öszinte visszhangra talál. A szívélenség, mely öből a mi viszonyunkra származik, már ismételen gyakorlati jótékony hatásait államaink politikai viszonyára és én avval a reménnyel hízelvek magamnak, hogy a nézetek és felfogások tökéletes összhangja, mely köztünk ama sajnálatos eseményekkel szemben fennáll, melyeknek színhelye jelenleg a Balkán-félsziget, újból hozzá fog járulni annak az akciónak a sikeréhez, amelyet mi ott az európai béke érdekében egyetértőleg hajtunk végre. E reményektől eltöltve, kedves és drága barátom ő felsége Miklós császár egészségére ürítem poharamat.

Miklós cár erre a következő felköszöntővel válaszolt:

Azok a szavak, amelyekkel felséged engem üdvözölt, örömdetesen hatnak rám és ezért önnel teljes szívvel köszönetet mondok. Egészen különös örömmel fogadtam felséged szives meghívását és boldog vagyok, hogy személyesen ismételhetem önnel amaz érzelmek kifejezését, melyek engem áthatnak. Ami szives egyetértésünk és a tökéletes harmónia, mely abból kormányaink akcióira származik, mint felséged mondja, csakugyan értékes záloga ama nagy pacifikációs mű sikerének, amelyre mi közös egyetértéssel vállalkoztunk. A humanitárius cél, amelyet mi követünk, kizár minden részrehajlást és annak szilárdsággal és kitartással a valóságos és tartós megnyugtatásra legalkalmasabb eszközökkel el kell érnie. A mi fáradozásaink egyuttal, reménytelen, hozzá fognak járulni az általános béke megszilárdításához. Ő felsége Ferenc József császár és király egészségére ürítem poharamat.

A villásreggelin után rövid cserle volt, mely egy órákor végződött. Ezután a két uralkodó, a főhercegek, valamint a vadászati hivatalos személyiségek visszavonultak és vadászruhát öltöttek. Negyednyolc órákor indultak Schönbrunnból a betzendorfi pályaudvarhoz. Az első kocsiiban ült a két uralkodó, majd Ferenc Ferdinánd gróf Lamsdorff, Fredericks főhadsegéd gróf Goluchowski miniszterrel következtek. Az udvari vonat már a szépen felszírt pályaudvaron állott. Az uralkodók és Ferenc Ferdinánd a harmadik vasúti kocsiiban foglaltak helyet. 1/3 órákor hagyta el a vonat a pályaudvart. A Schönbrunnról Hetzendorff vezető uton nagy tömeg gyűt össze. lelkesen élve az uralkodókat.

Az uralkodók Mürzstegben.

Mürzsteg, szeptember 30.

A leggyönyörűbb időben tett utazás után Ferenc József császár és király és Miklós cár a vadászársággal és a kísérettel 5 óra 53 perckor Neubergrbe érkeztek. Minthogy a pályaudvaron a fogadás mellőzését kívánták, csupán Hervey járási kapitány jelent meg a pályaudvaron. A felségek, valamint Ferenc Ferdinánd főherceg és a kíséret kiszálltak a szalonkocsiból és a készenálló kocsikra ültek, hogy folytassák utjukat Mürzstegbe. A két uralkodó kocsi után Ferenc Ferdinánd főherceg jött Lamsdorff gróf miniszterrel, Goluchowski miniszter báró Frederickkel, az orosz cári főhadsegédével, gróf Kapnist orosz nagykövet Montecarlo herceg második főudvarmesterral és Galitzyn herceg az orosz cári főhadsegéde gróf Paar főhadsegédével. A menet Neubergr közészen át, melynek házái zászlókkal és lombfűzerekkel voltak díszítve, a Mürzstegbe vezető útra tér. Midőn a kocsi Mürzsteghez közészen érkezett, sok száz torokból élették az uralkodót. Az erdőszélről az orosz és aztán az osztrák császár-harsona hangjai hallatszóttak

a bécsi udvari opera fuvó-karának előadásával. Majdnem teljesen besötétedett, mire a kocsik befordultak a kastély kertjébe. A kastély bejárata előtt erdőszivatalnokok vadászruhában foglaltak állást. A király osztrázi vendégét lakosztályába kísérte. Este 1/8 óra után az étteremben 18 terítékű ebéd volt. Miklós cár ő felségétől jobbra ült. A cár mellett Ferenc Ferdinánd foglalt helyet. Az ebédnek intim jellege volt és igen élénk folyt le. Ebéd után az uralkodók a játékszobában cserle tartottak. A fekete-kávéval szétosztották a holnapi vadászat programját. 1/10 óra felé a felségek visszavonultak lakosztályaikba.

Előkészületek a vadászatra.

A mürzstegei vadászastély környékén bécsi és orosz titkos rendőrök ügyeltek a cár biztonságára. Neubergr és Mürzsteg közt az egész utat csendőrök szállták meg, kik mult éjjel a hegyeket is bejárták s alaposan átkutatták. A hegyi utakat elzárták mindenki elől arra az időre, míg a vadászat tart. Mürzstegben minden ház föl van díszítve. A díszítés talusias jellegű, zászlókkal, galyakkal és vadászati jelvényekkel. A diadalívket, amelyek kezdetleges anyagból készültek, de mégis kitűnő hatást tesznek, pompás agancsok díszítik. A sok apró ház egyszerű, ünnepi díszben szép képet nyújt. A kastélyban nagy az élénkség, valamint az erdőkezelésnél is, ahol készülődnek a holnapi vadászatra. A lakosság nagyon érdeklik a vadászat iránt. Az idevaló tavágók ügyes hajtók s mint ilyeneket fogják őket alkalmazni. Százhusz ember ma este 10 meg a Hohe-Veitra és a szabadban töltik az éjt, hogy holnap reggel korán hozzáfogjanak a zergéknek a szomszédos területekről az ugynevezett Burgba hajtásához, ahol a vadászat lesz.

Bécs, szeptember 30.

Gróf Lamsdorff orosz külügyminiszter nemcsak a Balkán-kérdésről fog tanácskozni gróf Goluchowski-val, hanem az orosz-osztrák-magyar kereskedelmi szerződésről is. Főképpen ezért fog résztvenni a tanácskozásokban Mürzstegben gróf Kapnist és báró Aehrenthal. A két külügyminiszter e konferenciáktól teljes sikert remél.

London, szeptember 30.

A Times szövé teszi a macedóniai helyzetet és a St. James Hallban Londonban tegnap este tartott tüntető gyűlést és azt mondja, hogy a ki nem elégit helyzet legkedvezőtlenebb jelenségeinek egyike az, hogy az osztrák-magyar kormány egy erélyes külső eljárást illetőleg a hosszadalmas belpolitikai viszály folytán erősen kötve volt és van. Ennek következtében a két keleti hatalom magatartása az utolsó év folyamán kiválóan orosz jellegű volt. Az osztrák-magyar és orosz programnak a közel Keleten való kritikus helyzet idején teljes sikertelensége a keseri család érzését váltotta ki. Ma érkezik az orosz cár Bécsbe. A két uralkodó a tényleges helyzetnek nem néz határozottsággal szemébe és ha nem határozzák el a nyugati hatalmak a program kiterjesztésére vagy ezzel egyenlően hatályos megváltoztatására vonatkozó javaslatainak felhasználását, az úgy olyan stádiumot ér el, amidőn lehetetlenség lesz elhárítani a Bulgária és Törökország közötti háborút.

Lapnyilatkozatok.

Pétervári, szeptember 30.

A Journal de Saint Petersburg írja: „Miklós cár szerdán érkezik Bécsbe, hogy ő felsége Ferenc József meghívására részt vegyen a mürzstegei vadászatban. A látogatás újabb jele annak a benső viszonyoknak, amely a két hatalmas uralkodó között népeik javára jónáll s amely oly hatalmasan hozzájárul a folyton szem előtt tartott célra az általános béke fönntartására”. — A Ersevija Vjedomosti egy „Oroszország és Ausztria-Magyarország” című cikkében a következőket írja: „Tulzás nélkül állíthatni, hogy a napokban egész Európa tekintete Bécsre irányul, honnan újból ki kell indulnia az Ausztria-Magyarország és Oroszország közötti megegyezések szilárdságának és tartóságának. Azon kívánságokhoz, melyeket az osztrák sajtó egyértelműleg tűz az osztrák-magyar és orosz egység új aktsához, ósztintan csatlakoznak az orosz népesség minden elemei, melyek mentek a politikai előítéletektől és a béke jótéteményeit nagyrabecsülik”.

London, szeptember 30.

A Standard azt írja, hogy Európa nagy figyelemmel várja Ferenc József király és Miklós cár, valamint a miniszterek között ma megkezdődő tanácskozások kimenetelét. Ha a két hatalom ellent akar állani azon kísérésnek, hogy szeparatistákus cölöket kövessen, akkor az intervenciót a legszűkebb körlatok közé kell, hogy szorítsák. Nem hiszszük, hogy a mürzstegei tanácskozásoknak céljuk Ausztria-Magyarország és Oroszország eddigi politikájával szakítani. Azonban emlékeztetükbe kell hozni az intervenciólaknak, hogy

egyáltalán nemcsak emberbaráti törekvések azok, melyek a keleti rendezavokat saját előnyükre akarnak kihasználni.

HIREK

Oktobernek elsején

nem kell berukkolni. Ez is valami. Eddig ez a nóta másképpen szólott s Isten és az ideig-óráig elhallgatható, de aztán csak érvényesülő józanság segedelmével már a jövő októberre is eredeti szövegében éneklük a legények a nótat. Mer' hát — ahogy a malam alatt mondják és okosan mondják — ha a németnek meg a muszkának van katonája, hát nekünk is kell hogy legyen. Míg nekik van, addig mi se csinálhatunk olyan egyoldalú lefegyverzést, amit aztán megbánhatnánk szörnyen. Hanem nekünk a mi katonánk kell a mi programunkra, a mi törvényünk alapján. Mi hatalmas. Talán csak ötvenöt esztendővel ezelőtt volt olyan hatalmas, mint ma. Amikor tudniillik körös-körül a magyar katonák sikereiről lesték a hirt az akkori zsurnaliszta urak vagy az egyegy vereséget siratták el Pest városában. — Micsoda változása az időnek alig félszázad alatt. Ma abban nyilvánul meg ennek a nemzetnek a nagysága, hogy nem adunk katonát. Mert nem tessük nekünk adni. Mert meguntuk a nekünk idegen értelmezést a törvény dolgában. Mert ez a nemzet hozzázmosodott már ahoz, hogy ha Ausztriával karöltve is, de a maga lábán járjon. Mert a Kárpátok gyönyörű gyűrűjében a magyar az ur.

Oktobernek elsején tehát éppen csak olyan nagyvárosi lármában zajos az utca, mint máskor. Nem jön hosszú sorban a legény a kis ládával a hóna alatt s oldalán a lányval, aki a kaszárnya kapujában még egy cuppanó csókot ad neki ugyanarra a barnapiros arcra, ami egy félóra mulva már haloványan mered bele a szubordinációba. Tudniillik már megkapta az első pofot s már össze is szidták az anyja istenit németül. Hát nincs fia. Erre a célra a magyar anyák már nem hajlandók gyermeket szülni. A mi pénzünkön épített és a mi gyermekeinkkel benépesített kaszárnya magyar lesz. Talán éppen olyan brutális azután is, talán éppen anyi okuk lesz arra öreg anyókáknak, hogy keserves sírással adják át neki a fiaikat, de legalább mi magunktól kapjuk a brutalitást. A magyar fiu nem érzi a három esztendő első pillanatától azt, hogy egy idegen hatalom kezébe került. Nem érzi azt, hogy a kaszárnya kapuin belül elveszett a lábai aló a magyar föld. — S ez fontos, mert a magyar faji önérték, méltóságát, az ösztönökből táplálkozó kis intelligenciájú tömegnek a nemzet nagyságába vetett hitét a német szóval ölték meg. Vagy nem kérdezhetette jogosan a kaszárnyába behajtott tömeg azt, hogy: micsoda nemzet az enyém, ha még azt se tudja elérni, hogy magyar katona legyen a magyar fiu. Hogy az itt, az életünk kellős közepén ellenséges érzelmeiket nem is titkoló, idegen nyelven hadaró tiszték helyett magyar emberek tanítsák ki a magyar fiut a katonaságra... Sok együgyű s a falu kis világából bekerült nagyon is véges elmében folytathat le ebben a kérdésben olyan keserves töprengés, amiből mi kerültünk ki vesztetnek. Mi, a haza, amelyről mindeztideig szép verseket szavaltunk az óvodától kezdve egész a követválasztásig, de amely még azt se tudta elérni, hogy a pénzén fizetett lájdanandocsák magyar szóval fogadják a kaszárnya udvarán a legényt.

Sokáig vártunk, de ma már eljutottunk végre odáig, hogy a lájdanánd németül szakramentezik ugyan még, de nincs kinek. Ezzel kezdődik a nagy fordulat. Csak hogy kezdődik már...

(T.)

Budapest, szeptember 30.

— **BUDAPESTI NAPLO** Szeptember 30-ikán új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejében gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hír.** Dr. *Szigeti* Márton Gleichenbergből Abbaziába érkezett és megkezdte fürdőorvosi működését.

— **Deák Ferenc emléke a katolikus egyházban.** *Székesfehérvárról* táviratozzák: Dr. *Várossy* Gyula székesfehérvári megyés püspök most adta ki kilencedik pástorlevegélét, melyben felhívja az egyházmegyéje területén lévő katolikus iskolák vezetőit, hogy október 17-én Deák Ferenc századik születésnapján az iskolákban szünet legyen és hogy e napot azzal ünnepeik meg hogy a tantestület tagjai közül valaki Deák Ferenc életéről és alkotásairól beszédet mondjon. Elrendeli a püspök továbbá, hogy az ünnepélyen a növendékek a *Szózatot* és a *Himnusz*t énekeljék.

— **A budapesti Rákóczi-ünnep.** A budapesti Rákóczi-ünnep nagybizottsága e határozta, hogy az október 11-iki Rákóczi-ünnepen a Vérmezőn, közvetlenül a négyülső kezdete előtt, tábori mise is lesz. A tábori mise megtartására *Hock* János országgyűlési képviselőt kéri föl, aki azt készséggel el is vállalta. A mise után kezdődik a négyülső mely a Vérmező három sarkára felállított három emelvény körül fog lefolyani. A négyülsőn valamennyi országgyűlési politikai párt részéről lesznek szónokok akik diosóitani fogják II. Rákóczi Ferenc emlékét. Az ünnepen a főváros környéke is nagy számmal vesz részt. Legutóbb Rákospalota községének polgársága tartott négyülsőt, melyen a Rákóczi-ünnep intéző bizottságának elnöke, *Hegedűs* István beszédre elhatározta, hogy zászlókkal, kocsikkal, szekerekkel és lovasbandáriummal vesznek részt a vérmezői Rákóczi-ünnepen.

— **Zászlóavatás.** *Komáromból* írják: Vasárnap folyt le az ipartestület zászlóavatása nagy ünnepségek között a környék városainak ipartestületei a helybeli hatóságok és a társadalom részvételével. Az ünnepély a Kossuth-téren folyt le. A zászlóányi tisztet *Cselke* Béla né tölthette be. *Domány* János polgármester nagyszabású beszédet mondott, mely a hallgatóságra zajos hatást tett. A zászlószentelési ünnepségnél képviselték magukat: *Daranyi* Ignác földmívelésügyi miniszter, *Sárközy* Aurél főispán *Antal* Gábor püspök. Jelen voltak *Tuba* János országgyűlési képviselő, *Fulay* Géza kuriai bírós. Délelőtti ünnepi ebéd volt este pedig főnagyszék a zászlóanya tisztelőire.

— **Behring tanár széruma.** Amilyen fel-tűnést keltett Behringnek az a kijelentése, hogy a tüdővész nem öröklik át a szülőkről a gyermekekre, hanem hogy a csecsemők a tehéntejjel szíjják magukba a tuberkolózis bacillussait, éppen olyan szenczió kísérni azt a másik állítását, hogy az állatok beoltással immunizálni tudja a tüdővész ellen. Hogy Behring csak alapos kísérletek után kockázatot meg ilyen óriási fontosságú kijelentést, arra nézve elég garancia az ő tudományos múltja. *Hessen* nagyhíresség okos példával járt tehát elől, mikor az állatok beoltását már is kötelezővé tette és amint értesülünk, a porosz kormány hasonlóképpen fog cselekedni. De Behring nem elégszik meg az eddigi eredményével. Említett felolvasásában jelezte, hogy számomával az embert is immunissá fogja tenni a tüdővész ellen. Aki emlékszik arra, hogy Behring différia-széruma milyen fontos eszköze lett az orvosi tudománynak s hogy ezt a rémesen pusztító gyermekbetegséget hogyan kivetkőztette felelőtlenségéből, az nem csodálkozhatik azon, hogy már most is ezren és ezren ostromolják a világhírű tudóst és esdve kéri, hogy árulja el titkát. De Behring kijelentette, hogy addig, míg kutatásait be nem fejezte, nem nyilatkozik.

— **Formanek párbaja.** *Formanek* főhadnagyot magyarellenes kiakadásai miatt *Zolnay* Viktor pápai vívmester sértő levéllel párbajra provokálta és a főhadnagy urnak meg kell verkednie. Segédei két béosújhegyi katonatiszt, akik holnap Budapestre érkeznek, míg *Zolnay* *Bartha* Ferenc és *Lengyel* Zoltán országgyűlési képviselőket kérte föl segédeikül. A párbaj Budaposten lesz.

— **Az irgalmas rend új kórházában** a betegfelvétel és a rendelések a mai napon megkezdődtek. A délelőtti folyamán belbetegeknek, sebészeti orr-, fül-, torok-, gége- és szembetegeknek rendelkeznek, nemkülönbön külön rendelést tartanak gyermek- és nőbetegek, valamint bőrbajban szenvedők részére. A kórház ismert jogorvosai működése is ott folytatódik. Az orvosi személyzet élén a főváros szakorvos-világának közismert kitűnései állanak. Névsoruk a következő: dr. *Antal* János, dr. *Basch* Imre dr. *Fusser* Apády, dr. *Hem* Pal dr. *Lovrich* Sándor, dr. *Siklóssy* Gyula, dr. *Váu* Ernő és dr. *Windisch* Ödön.

— **Katonák a tiszték ellen.** *Heidelbergből* jelentik, hogy tizenöt polgári ruhába öltözött gránátos megfutamodott több tisztet, akik éppen a táborban

obédelték. A tiszték menekülni voltak kénytelenek. A gránátosokat letartóztatták. Más helyekről is, ahol a 110. és 111. ezred állomásozik, hasonló eseteket jelentenek.

— **Pánszláv diákok.** A rimaszombati protestáns főgimnázium hat diákja a nagy szünetidőben *Tiszolczra* és *Murányra* rándult ki és ezeken a helyeken azzal tüntettek, hogy ők tótok és utcákon, vendéglőkben egyre tót dalokat énekeltek és a világ minden kincseiről nem ettek volna ki egyetlen magyar szót. *Murány* várába ezután *Tompa* és *Petőfi* gondosan őrszít nevei alá oda írták az övéket is — tótul. *Loysch* Ede, a rimaszombati gimnázium igazgatója, az iskola év kezdetén mind a hat elmen megindította a fegyelmi eljárást, akik a vizsgálat folyamában is tüntettek pánszláv hajlamaikkal. A tanári kar egyhangulag azt indítványozta, hogy nevezett tanulókat közül *Kútszék* Milán és *Vieszt* Dusan VI. oszt. tanulókat az ország összes iskoláiból, *Markovits* Iván VI. oszt. tanuló, *Vieszt* Károly VIII. oszt. tanuló, továbbá *Bradnyán* Milán és *Putis* János IV. oszt. tanulókat pedig a rimaszombati gimnáziumból zárrassanak ki. Az igazgatói bizottság megerősítvén az ítéletet, *Zelenka* püspökhez terjesztelte fel jóváhagyás végett. Az utolsó szó persze a vallás- és közoktatásügyi miniszter illeti meg, de valószínű, hogy ő is hozzájárul a tanári kar határozatához és így lehetetlenné teszi a pökhendi és éretlen diákok számára, hogy magyar iskolában hirdessék a magyarság gyűlöletét.

— **Falb Rudolf meghalt.** *Berlinből* táviratozzák, hogy *Falb* Rudolf, az ismert természetudós és időjós, ma délután ott meghalt. A meteorológiai tudományok érdemes munkása volt Falb, bár szakemberek csakis a geológia terén kifejtett munkásságát méltányolták. Az utolsó övtizedben időjósársa adta magát és laikus körökben a tudósok ismételt támadásai ellenére sokan bíztak elméletében.

Falb 1838. április 13-án született a stájerországi Oddachban. Tanulmányainak befejezése után a piarista-rendbe lépett s 1870-ben Bécsben tanárrá neveztek ki. A nevezetes rendből azonban csakhamar kilépett s mint világi pap élt az osztrák fővárosban. Opolcer csillagász házában lakott és csillagászzal kezdett foglalkozni. Megalapította és sokáig mintaszertien szerkesztette a *Sirius* nevű népszerű havi folyóiratot. Később elkezdett a vulkánok elméletével foglalkozni s kutatta a földregések okát és ezen a téren igen érdemes munkákkal gazdagította a szakirodalmat. Nemsokára a földregésekről és ezekkel oly szoros kapcsolatban álló vulkanizmusról népszerű előadásokat tartott, amelyeknek különösen Németországban nagy hallgatósága akadt. Minden előadásán kiéleltette hogy nem gazdagodási vágyból tart előadásokat, hanem azért, mert nagyobb pénzösszegre van szüksége hogy tanulmányait Délamerikában a Cordilleras de los Andes hegyláncokat vulkánjainál folytathassa. Ez a kijelentése még vonzóbbá tette különben is vonzó és nagyérdéki előadásait. Miután együtt volt a kellő pénzösszeg, valóban elutazott Délamerikába és ott két álló esztendőig járt a Cordilleras de los Andes hegyláncolatok vulkánjai közt a legnagyobb testi fáradsalmak és nélkülözések közt. Aztán újabb előadásokat tartott, különösen Amerikában nagy anyagi sikerrel, ugy hogy újabb tanulmányutakra ment. Később megtelepedett Beruinben s az időjósásra adta magát, amelyek miatt sok gúnyos támadások érték a szakemberek részéről. Falbot e támadások nem keserítették el, mert fanatikus hittel bizott elméletének csalhatatlanságában és minden évben naplár adott ki, amelyben minden napnak megjósolta idejét. Jólatai természetesen nagyon ritkán váltak be, de neve mégis népszerűvé lett a németek közt. Tudományos eivelt főbb érdekes és becses munkában fejtette.

— **A tisztivizsgálatok.** Ugy a honvédségnél, mint a közös hadseregénél most folytak a tisztivizsgálatok, melyek részben már be is fejeződtek. A báró *Reicher* nevét viselő 68-ik gyalogezrednek — a volt Rodics-ezrednek önkéntesei tegnap fejezték be a vizsgálatukat *Letner* vezérőrnagy dandárparancsnok előllete mellett. Hatvanan álltak a vizsgálat-bizottság elé. Az önkéntesek közül 40-en tettek le a vizsgálatot, a többi elbukott. Ezek közül 18-at szabadságot, kettőt azonban még egy évi szolgálatra kötelezett a bizottság. A 69-ik Jellasich-ezred önkéntes iskolájának szintén tegnap volt a befejező vizsgálat *Schreiber* Vilmos vezérőrnagy előllete alatt. A 35 önkéntes közül 8 elbukott, de ezeket nem kötelezték a két évi szolgálatra, hanem mint tizedeseket szabadságot kaptak. — A legnépesebb budapesti önkéntes iskola az első honvéd gyalogezred volt, amelyben szintén tegnap hirdette ki *Rupprecht* Henrik tábornok az eredményt. A budapesti, első honvédkerület önkéntes iskolájában, amelyben a debreczeni, nagyváradi s gyulai ezredök önkéntesei tartoztak, 138-an tettek vizsgálatot. Ezek közül 109 sikerrel vizsgázott, 24 azonban elbukott, s 11 kénytelen meg egy évet szolgálni. A budapesti ezredök önkénteseinek egy része még vizsgázik, de október 1-én valamennyi szabadságra mehet, ugyanakkor pedig az újonok berukolnak.

— **Újabb memorandum-terv.** A jelenlegi zilált politikai viszonyokat, úgy látszik, azok is ki akarják használni, kik az örökös passzivitást hangoztatják. Nemzetiségünk egy része igen alkalmatlan találja az időt a zavarosban való halálzásra, legalább ez a tünet észlelhető a román nemzetiség agitációra hajló elemeknél. Rejtett utakon, titkolt eszközökkel munkálkodnak oly irányban, hogy a mostani helyzetből biztosíthatassanak maguknak egy és más előnyöket. Hogy nem nézik politikai állapotaink javadását tétlenül, az kitűnik abból a szokatlan élnékségből, mely most a főiskolai tanév elején a nemzetiségi egyetemi hallgatók körében észlelhető. Bár még emlékeztetben van, hogy a közoktatásügyi kormány a budapesti román ifjúság *Petru* Magyar-egyesületét politikai tendenciája miatt alaposan megrendszabályozta és ekkor látszólag az egyesület meg is szűnt, mindazonáltal annak tagjai között meg nem szűnt a kapcsolat, sőt ez intézkedés fokozottabb összetartásra és tevékenységre ösztönözte a magyar államezme fiatal elleneségeit. Ez az árnyékban működő egyesület ugyanis állandó összeköttetésben van a külföldi egyetemeken román egyesületeivel és az utóbbi napokban fel-tűnő élnék levelezést folytat azok elnökségeivel. Ezt természetesen csak a beavatottak látják. Napnap után érkezik ugyanis levél, távirat vagy egyéb értesítés a fővárosi román fiataltság vezetőihez, nemcsak a bécsi *Romania Junia* és a müncheni *Romania* társaságoktól, hanem a jassyi, párisi román főiskolai hallgatókkal is ugyszólván mindennapos a levélváltás. A román ifjúság ugyanis — mögöttük az aktivitás terén levő nevesebb agitátorok — arra az időre, midőn Bécsből a nemzeti engedmények pozitív formában a magyar parlament plénuma elé kerülnek, demonstrációra készülnek, amikor is egy, az országgyűlés mindkét házához intézendő memorandum keretében ők is meg fognak szólalni, előadva „jogos” kívánásaikat. E demonstrációt oly arányunk tervezik, hogy már ezzel is felkeltsék a külföldi figyelmét. Az elmunkálatok szálai mindenütt elvynulnak, még pedig oly módon, hogy a külföldi hangulatát eleve meggyerjék, ezáltal óhajtván biztosítani ügyük sikerét. A párisi román egyetemi hallgatók már is erősen buzogódnak azon, hogy annak idején a francia sajtó mellettük foglaljon állást. *Gregor* *Ocasianu*, a franciaországi román nemzetiségi fiataltság vezetője ugyanis a napokban egy küldöttség élén felkereste *F.* szenátort, (igy volt jelölve egyik ideérkezett levelükben) a francia képviselőház tagját és a magyarországi „elnyomott” románok nevében kérte, hogy összekötéseit révén kelte fel irántuk a parlament és a sajtó szimpátiáját. Hogy a nagy oláh-barát képviselő hogy fogadta a deputációt, az kitűnik abból a levélből, melyet *G. Ocasianu* ez alkalmából a budapesti román ifjak vezetőségéhez intézett. Elmondva a küldöttség fogadtatását, idéző jel közt írja *F.* szavait:

— Szívesen fogadom kérésteket és a francia képviselők pártolól fogom eladni.

A berlini román ifjúsághoz pedig egyenesen Bukarestből menesztettek két fiatal agitátort, kik másfél napig fővárosunkban időzvényt folytatták utjokat a német főváros felé, rövid időre meglátogatták bécsi tájrokonait is. Ez az oka annak a nagy élnékségnek, mely a budapesti román főiskolai hallgatók között észlelhető. Mi persze mindennek csak a tanulás küszöbén megszokott sürgős-forgást, mozgalmat életet látjuk.

— **Hajó-merényletek megakadályozása.** Azok a merényletek, amelyek a macedon-bizottságok hajók ellen követtek el, az osztrák *Lloyd* levantei osztályának főfelügyelőjé, báró *Bukovitch* rendkívüli intézkedésekre bírta. Ezek a rendszabályok nemcsak a bolgár kikötőkre, hanem a Levante minden kikötőjére vonatkoznak, amelyekről ítéltető, hogy oda gyanus utasok és szállítmányok érkezhettek. A személy- és teher-szállításra vonatkozó ez új rendelkezések olyan szigorúak, hogy merényleteket ezután nem igen lehet elkövetni. Az új rendszabályoknak különben már meg is volt a hatásuk. Nemrégiben ugyanis Várnában egy szállítmányt gyanusnak találtak, s kifogásolták. Majd el is kobozták, s a feladóját le is tartóztatták. Nem volt ugyan merényletről szó, amelyet a hajó ellen terveztek volna, csak éppen robbanó anyagot akart valaki a hajóval szállítani. Az ilyen szállítmányokat is megakadályozzák az új rendszabályok. A constantza-konstantinápoly-romániai határszél szintén átvette ezeket az intézkedéseket.

— **Fesztay Béla állapota.** *Fesztay* Béla országgyűlési képviselő állapotában tartós javulás állt be. A beteghez, akit két irgalmas nővér ápol feleségével egyetemben, most már beeresztik a látogatókat. A beteg hőmérséklete ma délelőtt 37,5 foknyi volt, 82 érvérés mellett. A közérzés teljesen kielégítő, a köhö-gés és véres köpés megszűnt s minthogy semmiféle komplikáció be nem állt, a képviselő rövidesen el-hagyhatja a kórházat.

— **Halalozás.** Turócszdvégi és nagypalugyai *Flathy* Gyula földbírtokos szeptember 28-án 77 éves korában *F.*-Kázmárkon elhunyt. Temetése október 1-én lesz a liptó-nagypalugyai temetőben.

— **Zola halálának évfordulója.** Tegnap volt egy éve, hogy Zola Emil meghalt és hogy az egész emberiség könnyeket ejtett nagy jövőjének ravatala mellett. Párisból jelentik, hogy ezen a gyászos napon emlékművet ültek a medani villában, amelyen Picquart ezredes és Dreyfus Alfréd is megjelent. Az első sorban Zola özvegye ült, mellette a nagy költő két árvája, aki házasságon kívül született. Zokogva hallgatták Severine asszony, a jeles íróné emlékművét, amely Zolat hőséget ünnepelte, mint aki az egész világot ellen az igazságot harcolta. Végül Bruneau Alfréd, a zeneszerző felszólította a költő híveit, hogy évenként a napon Medamba zárando-kojanak.

— **Nászutasok paradisosoma.** Ki hinné, hogy Oroszországban, melynek történelméről, rendőri kegyetlenkedéseiről, középkeri szokásairól, embertelen zsidó-üldözéseiről és más egyéb barbárságairól olyan sötét leírásokat szoktak olvasni, olyan intézmény áll fenn, melyért atyuska birodalmát joggal irigyelhetik mindazok, kiknek a legosekélyebb érzékük van a szerelem iránt. De irigyelhetik különösen azok a fiatal párok, akik nászutazásra indulnak és akiknek boldogságát annyi kiálthatatlan utitárs és utitársnő szokta megzavarni. Nos azoknak, akik a Charkow-Szebasztopoli vasuton utaznak, nem kell ilyen alkalmatlanokdóktól félniük, mert külön szalon rendelkeznek maguknak, amely gyönyörű budoárral, hálófülkével, irodó- és ülőszobával van egybekapcsolva. A budoár falait selyem borítja és minden helyiséget elektromos csillárak világítanak. A figyelmes igazgatóság persze női kiszolgálásról is gondoskodik. Így hát a fiatal párok úgy utazhatnak át az országon, mintha otthon, csendes családjú létszükben élének. Persze a mulatság kissé sokba kerül, hogy azok, akik ilyen nagy összegeket száhatnak rá nászutazásukra, rendszeren egész külön lakodalmi vonatot rendelnek, mely a mozdonyból, szerkocsiból és az említett szalonkocsiból áll. Nos és még azt mondják, hogy Muszkaországban nincsenek paradisosomi állapotok.

— **Geistinger Mária meghalt.** Klagenfurtból jelentik, hogy Geistinger Mária tegnap éjjel tizenegy órakor rastenfeldi birtokán meghalt. Távolsági nagyvárosi élet zajos ragyogásától fejezte be élete pályáját az osztrákok legnagyobb szubretje, akik azonban az újabb nemzedék már alig ismerhetik. Az elhunyt művésznő Grácban született. Szülei orosz udvari színészek voltak, akik mint a pétérvári német színház nyugdíjasi, a stájer fővárosban telepedtek meg. 1844-ben lépett fel először Grácban gyermekszerepekben. Bécsben 1852-ben mutatkozott be a közönségnek a jőzsefvárosi színházban. Különösen paradisztikus szerepekben tűnt ki. Bécsből Berlinbe került. 1865-ben visszatért Bécsbe, a Theater an den Wienben. Ekkor aratta legnagyobb sikereit, mint operetteénekesnő. A császárvárosban ő kreálta Szép Helénát és a Gerolsteini hercegnőt, Strauss és Suppé operettjeit ő vitte diadalra. Felejthetetlen alakítása volt a Denevér Rozalindája. Néhány évig a Theater an der Wien igazgatója is volt. 1876-ban elfordult az operettől és a tragédia terén aratta diadalait. Laube alatt ő volt a bécsi Stadttheater hősnője. Főbb szerepei voltak: Adrienne Lecouvreur, a Kaméliás hölgy, Iphigenia és Messalina. 1880-ban Amerikában tett anyagi és erkölcsi sikereken bővelkedő körutat. Az Újvilágban három és fél évig maradt és 1883-ban visszatért Európába. Azóta csak mint operett-szubrett lépett föl, míg a nyolcvanas évek vége felé szebaja miatt visszavonult a színpadról. Rastenfeldben birtokot vett és visszavonultságban élt. Rövid idővel ezelőtt a művésznő eladta birtokát és Klagenfurtba költözött. Legutóbb három évvel ezelőtt lépett föl Bécsben, az angolkert nyári színpadán. 1877-ben nőül ment Kormann színészhez, de a házasságot csakhamar felbontották.

— **Kitiltott művészek.** Pétervárról jelentik, hogy a belügyminiszter több városban megtiltotta a zsidó művészeknek és zenészeknek a tartózkodást. A színigazgatók előterjesztésükkel ez ellen a miniszternél, aki végre megengedte, hogy a mostani évadban még megtarthassák a zsidó művészeket, de már a jövő évadra más művészeket tartoznak szerződöttni.

— **Házasság.** Csurgói ifjabb dr. Kéty Károly miniszteri segédigazgató eljegyezte tuzingeni és szentmihályi Tichli János miniszteri tanácsos leányát, Leonát.

— **Pártos Sándor október 4-én,** délután 5 órakor tartja esküvőjét Neumann Sárika kisasszonnyal a Dobány-utcai zsidótemplomban.

— **Elipuszt város.** Zloczó városa ezelőtt tíz nappal porig légett. A tűzvész napján szélvész volt,

amely két óra alatt széthordta a lángtengert, úgy hogy az egész város porig égett. *Ezeröttszáz ház és melléképület* eset a tűz martalékául s több mint *ötezer ember maradt hajlék nélkül.* A lakosság ma is fedél és élelem nélkül van.

— **Képviselő és színész.** A pikáns estékért rajongó Párisnak ismét van egy-két napra való kis szenációja. Merlon radikális képviselő, kedvesét Addey asszonyt, az Odéon-színház férjes művésznőjét, fényes nappal tetleg bántalmazta az utcán. Addey asszony leg'abb tanukra hivatkozik, akik látták a képviselő ur lovagiat'án eljárását, a vádlott ellenben erősen tagadja, hogy egy gyenge nőt megbántott volna. A hangos utcai botránynak azonban témérdek nézője akadt, akik igen jól mulattak s őszintén sajnálták, mikor a veszekedő feleket a rendőrség elé vezették. Addey asszonyt rögtön megröhbanták az újságírók, akiknek elmondta, hogy Merlonnal való viszonyából gyermeke született, ki azonban mult év decemberében meghalt. A képviselő ur csak ideglenesen temette el e gyermeket, de megígérte, hogy később végleges és díszes sirba teteti. Utóbbi időben mind hidegebb lett közöttük a viszony s megféleldeket ígérte Addey asszony nem elégszik meg a botránnyal, még a bíróság elé is elviszi a feledekeny képviselő urral való ügyét.

— **Elfogott nemzetközi szélsejő.** Baume Miksa newyorki születésű 28 éves utazó úgnyököt tegnap — mint a főkapitányságnak jelentik — *Karlsruheban* letartóztatták. Baumban egy hírhedt nemzetközi szélsejő került kézre, aki Európa nagyobb városaiban a furlangos szélhámospodások egész sorát követte el. Baume Magyarországon is működött. Legutóbb Tata-tóvároson *Mehlschmidt* Gyula örökösai börtvényes ógőt csait ki 4168 koronát olyformán, hogy ez összeg erejéig mint az állítólagos londoni *Daum et Comp.* cég képviselője megrendeléseket tett oly forma megállapodással, hogy a cég a megrendelt árut Bécsbe küldi, az erről szóló fuvarleveleket felküldi egy bécsi bankba, melyet azután kiszíveszt ellenében őt átvett. Ezzel párhuzamosan Baume Tata-tóvároson értéktelen holmit adott fel saját címére, s az erről szóló fuvarlevelet kicserélte, az árut kiváltotta s megugrott. A cég a maga fuvarlevele helyett a Baume által értéktelen lim-lomról szóló fuvarlevelet kapta vissza. A fuvarlevél csempészes módja még most sem derült ki. Baume családait nagyobbára fuvarlevelekkel követte el. Többek között mint tojáskereskedő is szerepelt, majd buzaszállás címén is követelt el több csalást. Bécsben szeptember 13-án egy ottani hitelintézetben egy dr. *Ernst* Mária névű egyén hamisított iratok alapján 25 ezer koronát csal ki. A budapesti és bécsi rendőrség megállapította, hogy ez *Baume* Miksával azonos. Baumét a londoni államügyész is kereste házasságszédelés miatt. Baume letartóztatásában a budapesti rendőrségnek is van része. Baume ugyanis innen egy *Wendl* Fany névű alsó-osztriai születésű nevelőnővel szökött meg. E körülmény figyelembevételével, az itt beszerzett adatok alapján aztán kinyomozható volt, hogy a család pár Karlsruhába szökött.

— **Déli vasut.** Az Oberdrauburg és Nikolsdorf közötti árvizkozta vasutmegszakítás megszűnővén, a marburg—franzensfeti vonalon az összeforgalom mai napon ismét felvételt.

— **Omnibuszkoosok sztrájkja.** Nemesek nálunk sztrájkolnak a kocsisok. Berlinből jelentik, hogy az ottani omnibuszállat kocsisai fölmondták a szolgálatot. A vállalat ridegen elzárkózik a sztrájkolók minden követelése elől, így hát a sztrájk tovább tart. A publikum a sztrájkolók pártjára állott és zajosan üntet azok ellen az omnibuszkoosok ellen, akik nem vállaltak szolidaritást az elégedetlenekkel. A Moabit-téren egy omnibuszkoos kisemből kirántották a gyeplőt és széjjelvagdalták. Egy másik omnibusz személyzetét követ dobálta meg a csőselek. A főpolgármester közbenjárta a vállalatnál az egyezség érdekében, de ez sem használt.

— **Kifosztott nagytőzde.** Aradról táviratozzák, hogy ott az éjszaka kirabolták a városházával szemben lévő nagytőzsdét. Kiderült, hogy a tőzde aajtáját álkulcsossal nyitották ki és sok béreget, pénzt és szívt raboltak el. A nagytőzsdével szomszédos Krepel-tele könyvesboltot szintén feltörték, de csak husz koronát vihettek el. Megkísérelték ugyan, hogy a Wertheim-péntárt kinyissák, de ez a beltróknak nem sikerült.

— **Agyonsujtotta a villám.** Szegedről táviratozzák: *Szöri* József és *Dittich* Ferenc Tanyai gazdák, midőn a háztetőt javították, a villám agyonsujtotta.

— **A osztályorszájkát húzása.** Az osztályorszájkát mai húzásán *huszonöt* koronát nyert a 104227 számú sorsjegy; *huszezer* koronát 63253; *tizezer* koro-

nát 102744 64518; *ötezer* koronát 61850 86915 65133 48384; *kétezer* koronát 67352 16280 89967 75800 62485 82446 27815 84738 81518 56195 26637 26421 20606 67952 67407 56117 10059 8352; *ez* koronát 80591 34802 61764 106820 50704 12789 37686 45017 72563 5220 72497 6298 44537 109255 29952 49173 109172 86388 10891 107718 90108 81188 86608 58922 45734 43650 65288 106952 15955 71786 6640 42954 18210 16124 52388 63281 82803 10264 44169 60740 8129 106900 86319 71150 924 61544; *öt* száz koronát 82089 65876 82282 76000 21866 68287 100258 71313 77949 45965 54261 49130 43454 92156 18705 8759 37000 4548 31517 96060 68574 100024 49673 31590 44382 48943 14636 79104 57620 105356 58891 27601 93101 14948 10618 39582 97709 13486 102769 63835 21898 59370 7622 92352 66566 18372 90213 95116 84191 82276 6875 18169 27224 94920 98936 89040 88955 72905 14115 32936 70365 33062 45076 számú sorsjegyek.

A községi és körjegyzők gyűlése.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, szeptember 30.

A magyarországi községi és körjegyzők ma naggyűlésre jöttek össze Pestvármegye székházának dísztermében, hogy megvitatassák az őket érdeklő ügyeket. Ötven vidéki egyesület csaknem kétszáz képviselővel vett részt a gyűlésen, amelyen *Kuncze* Imre elnököt.

Az elnök — megnyitván a gyűlést — szíves szavakkal köszöntötte nagyszámában egybegyűlt kártársait. Azután előterjesztette elnöki jelentését, amelyben mindenkélt az panaszolja, hogy a zavaros politikai helyzet ölműlyeskedést mehezedik a magyar közéletre. Az ország társadalmá ezer és ezer sebből vérzik. Félig megkezdett reformok várják befejezésüket a légió azoknak a társadalmi kérdéseknek a száma, amelyek a törvényhozástól várják kedvező megoldásukat. Ilyeténképp megoldatlan maradt a jegyzők helyzetének rendezése is. A közigazgatás egyszerűsítéséről alkotott törvény életbelépett ugyan; de nem járt azzal a sikerrel, amelyet hozzá írték, nem pedig azért, mert a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvény a községi törvény megfelelő módosítása nélkül nem hajtható végre. Kivánatosnak tartja továbbá, hogy most, amikor a tisztviselőknek minden osztálya anyagi helyzetének javítását sürgeti, a jegyzők anyagi helyzete is lendítessék ki abból a siralmas állapotból, amelyben 33 éve sílódik. Összefoglalja azután a mult év azon mozzanatait, amelyek a jegyzők dolgoival kapcsolatosak, s végül örömmel emeli ki, hogy éppen 25 év mult el az egylet megalakulása óta. E negyedszázad megmutatta, hogy az egylet nem volt fölösleges tényező. Végül továbbra is lelkes kitarásra buzdítja kártársait.

Az elnöki jelentést a kögyűlés nagy tetszéssel fogadta, s abból az alkalomból, hogy az egylet immár 25 év óta működik sikerrel, melegen üdvözölte *Kuncze* Imre elnököt és *Uszky* Bálint főjegyzőt.

Kele György jegyző — a jelentés kapcsán — követeli a jegyzők helyzetének javítását. Indítványozza, hogy a kögyűlést alakuljon át kongresszussá, s válaszon egy monstre-küldöttséget, amely annak idején kérje a belügyminisztertől a községi élet gyökeres javítását.

Többek fölshólasála után a kögyűlés egyhangu lelkesedéssel elfogadta az elnöki jelentést, egyuttal elhatározta, hogy az egylet negyedszázados jubileuma alkalmából annak történetét *Uszky* Bálint főjegyzővel megírta.

A kögyűlés ezután meghallgatta a számvizsgáló-bizottság jelentését, és az *Erzsébet* árvaház-alap számadásairól szóló jegyzéket.

A számadások tudomásulvétele után sorra került a különféle jegyző-egyesületek indítványainak tárgyalása.

A Somogyvármegyei Jegyző-Egyesület indítványa dolgában, amely az adóügykezelés államosítására, a tisztviselők és jegyzők szolgálati szabályzatának megalkotására, a jegyző községi helyzetének szabályozására és fizetésének rendezésére vonatkozik, a kögyűlés akképpen határozott, hogy megbizza az elnökséget, hogy ha majd a politikai helyzet nyugodt lesz, kérje meg a törvényhozást, hogy a szóban forgó ügyek a községi törvény revíziója által szabályoztassanak.

A veszprémi jegyző-egyesületnek a községi adóügykezelés államosításáról szóló indítványa tárgyában a kögyűlés elhatározta, hogy a községek képviselőtestületeit e mozgalomhoz való csatlakozásra hívja fel.

Elfogadta a kögyűlés a sopronvármegyei egylet indítványát a közigazgatás egyszerűsítéséről alkotott törvény egész terjedelmében való végrehajtása, a községi adóügykezelés államosítása s a községi törvények, a változott viszonyokhoz mért sürgős módosítása tárgyában, valamint a zalavármegyei jegyző-egyet indítványát a kibárgási és községi törvény módosítása s a jegyzők nyugdíjgyének egységes alapon való szabályozása iránt.

Figyelmeztetés. Gyászuhatat 4 óra alatt készít **SZÓKE és KOVÁCS**
ELSŐ MAGYAR NŐI GYÁSZRUHA KÉSZÍTŐ VÁLLALATA
Most: IV., Váci-utca 25., a régi Városház-tér sarkán.

TELEFON 14-73.

A zalavármegyei jegyzőegyletnek az Erzsébet-alap segítő egyesület alkotása iránt beadott indítványa dolgában a közgyűlés úgy határozott, hogy a tervezet elkészítésével a központi egyület bízta meg, s mihelyt ez elkészül, tárgyalásra országos jegyzőgyűlést hív össze. Az egyület elhatározással kapcsolatban dr. Kampos János anyakönyvi felügyelő, a segítő-egylet eszméjének megpendítőjét az Országos Jegyző Egylet tiszteletbeli tagjává választotta. Dr. Kampos szép szavakkal közönte meg a kiültetést, s az eszméhez való szereltes és az eszme megvalósításában való kitartásra buzdította a közgyűlést tagjait.

A borsodvármegyei együletnek azt az indítványát, hogy a tisztán földművelésből élő adózók ellen az adóvégrehajtás az év első és második negyedében ne legyen szigorú, a közgyűlés elutasította azzal, hogy e tárgyban fölír a pénzügyminiszterhez.

Előadta a közgyűlés Abauj-Torna vármegyének azt az indítványát, hogy a közigazgatási tanfolyamokról szóló törvény új módosítások, hogy e tanfolyam hallgatásához ne csak a 8 középső osztály, hanem az érettségi vizsga sikeres letétele is szükséges legyen.

A mármarosvármegyei jegyző-testület indítványa a közgyűlés elhatározta, hogy leírja az összes jegyzőket, hogy az anyakönyvi statisztikai lapok kiállításáért járó díjakat ajándékozzák az Erzsébet-árvaház alapok.

A háromszékvármegyei egyesület azt indítványozza, írjon föl az egyület a pénzügyminiszterhez, hogy a buszozásügyi és borítaladó jövedelmét engedje át a kinevezési és községeknek. Az indítványt a közgyűlés elfogadta.

A községi illetőségek helyes alapon való szabályozása iránt az egyesület — a torontálvármegyei egyesület indítványának megfelelően — leír a belügyminiszterhez.

Több jelentékelőbb indítvány tárgyalása után a közgyűlés napirendje kimerült, s a jegyzők az elnök elterelésére: oszlottak szét.

A közgyűlés tagjai délelben közös lakomára gyűltek a Pannónia szállodában.

Véres harc sztrájkolókkal.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, szeptember 30.

Véres harcok születtek volt ma a főváros. A sztrájkoló fuvaroskocsisok rendezték a véres csatákat, amelyeknek temérdek sebesülte fekszik a kórházakban, s a magánlakásokban. Amikor már reményesség volt arra, hogy a bérmozgalom rövidesen véget ér, mert a fuvarosvállalkozók legnagyobb része hajlandó volt már engedni a követelésekre — egyszerre minden reményességnek véget vetette a mai véres zavargás, amely páratlanul áll a sztrájkok történetében.

A felzúgott, fékevesztett tömeg ma, a sztrájk harmadik napján olyan nagymérvű zavargásokat támasztott a főváros külső részein, hogy a rendőrség nem bizonyult eléggé megékeztetésre és katonaságot kellett kirendelni. Amíg azonban erre került a sor, addig valóságos csatákat vívtak a rendőrök a sztrájkolókkal, akik kövekkel, vasdarabokkal, lőrökötökkel, késekkel és revolverekkel küzdtek a rendőrök ellen. A rendőrség is kénytelen volt fegyverét használni s a véres eseteknél mintegy 60–70 áldozata van.

(Az első összecsapás.)

A zavargás már reggel hat órakor kezdődött az Elnök-utca és a Főthi-ut sarkán. Mintegy 950–300 sztrájkoló lepte el az utat. Tudták, hogy Walter János angyalöldi fuvarosnak kocsijai azon az uton jönnek a fővárosba. Walter értesült arról, hogy a sztrájkoló a kocsijára lesnek, tehát rendőri segítséget kért. Négy rendőrt adott Walter kocsijai mellé. Amikor a kocsik a Főthi-utra értek, a zavargók megrohanták s valóságos közpört zúdították a kocsisokra és botokkal támadtak rájuk. A négy rendőrt tehetetlen volt a feldühödött tömeggel szemben. A rendőrlaktanyából segítséget kértek, ahonnan csakhamar megérkezett tizenkét gyalogos- és hat lovasrendőr.

Most ezek ellen fordultak a zavargók és közáporral fogadták a rendőröket, akik viszont karddal támadtak a zavargókra. Csakhamar valóságos ütközet fejlődött ki, amelyben Simon József kocsist egy kardcsapás a fején érte, egy másik ismeretlen kocsis is a fején sebesült meg súlyosan. Simont a Rókusba vitték, a másik elmenekült. A rendőrök közül Kacsér József rendőr és Hajdu János rendőr-ellenőr sebesült meg a közpörtben. Ezeket a rendőrkórházba szállították. Több rendőrruhával végre sikerült a zavargókat széjjelkergetni.

(Megostromolt ház.)

Az első összeliűközésből még a íg tértek vissza a rendőrök, amikor a Főthi-ut 14-ik szám alatt lakó Hoffmann testvérek telefonáltak a rendőrlaktanyába segítségért, hogy veszedelemben forog a házuk és a telepük. Hoffmannék ugyanis arról értesültek, hogy a sztrájkoló meg akarják támadni a házukat. A laktanyából hamarosan hat lovas- és nyolc gyalogosrendőrt vezényeltek ki.

Fél nyolc óra tában egyszerre mintegy 1000–1200 sztrájkoló vette körül a Hoffmannék egyemeletes

házát. Eketlen szitkozódással, vad tüvöltéssel valóságos közpört zúdították a házra, amelynek valamennyi ablaka nagy csörömpöléssel tört be. Az udvaron elhelyezett rendőrök megkísérelték a házból való kirohantást, de a sztrájkolókat visszaverték őket. Eközben egyre ordították:

— Meghal itt ma mindenki!

A sztrájkoló harci kedve folyton növekedett. Megtudták, hogy a házban telefon van s a zavargók elvették a telefonvonalat úgy, hogy a házbaszoruik nem tudtak segítséget kérni. Hat lakóia van a háznak. Ezek családjukkal az udvarra menekültek. A kövek azonban ide is oly sűrűn hullottak, hogy valóságos életveszedelemben volt mindenki. A házra zúdított közpört a szobákba is behatolt, ahol összezuhan a butorkal, tükrökkel.

A helyzet egyre veszedelmesebbé vált, a zavargók már a kaput döngözték, amelyet be akartak lötni. Végre is sikerült a rendőrlaktanyát értesíteni az ostromról, ahonnan 25 gyalogos- és 16 lovasrendőrt sietett az ostrom alá veit ház védelmére. A rendőrök és zavargók közt elkecseregett harc keletkezett. A sztrájkolókat több lovas-rohamot visszavertek. A rendőrök kardot rántottak és úgy rontottak a zavargókra, de csak mintegy félóráig tartó küzdelem után sikerült széjjelverni őket.

A harcban mintegy 50–60 ember sebesült meg. A mentők két kocsival vonultak ki. A sebesültek nagy része elmenekült. Akik a helyszínen maradtak, azok súlyosan sebesültek. Ezeket a mentők a Rókusba szállították. A súlyosan sebesültek a következők: Molnár István, Magyar Ferenc, Paulini István és Csikó József kocsisok. Valamennyit rendőrkard sebezte meg. A rendőrök közül is sokan szenvedtek sebesülést. Ezek közül súlyosan sebesült Stróby József rendőr és Kisfaludy Aladár rendőrelőnök. Ezeket a rendőri kórházba szállították. A zavargók közül egyet sem sikerült letartóztatni.

(A pályaudvar veszedelmében.)

Délelőt tizenegy óráig a körülményekhez képest csendesen viselkedtek a sztrájkolókat. Ekkor azonban mozgolódás támadt közöttük és apróbb csoportokban elhagyták a sztrájkanyát, Nagy Péternek a Váci-ut 34. számú vendéglőjét. A jelszó ez volt:

— A nyugati pályaudvar előtt találkozunk!

Hamarosan mintegy ezer löny tömeg gyűlt itt egybe. Meglátszott a kavargó, zajongó népen, hogy valamire készül. Egyszer csak a vezetők kiadták a jelszót:

— Ki kell rabolni a pályaudvart!

A hatalmas tömeg vad dühvel rontott neki a rácsos kapunak, amelyet Gelányi Mihály portás őrzött. A szegény ember le akarta zárni a kaput, de a sztrájkolókat rárontották, kövekkel és botokkal levertek a lábáról és vad ujjongással berohantak az udvarra. Ekkorra megérkezett egy szakasz lovas- és egy szakasz gyalogrendőr Gersich felügyelő vezetésével. A sztrájkolókat zúgó abcgönggyel fogadták a rendőröket.

— Le kell lötni őket! — kiáltották és közpört zúdítottak rájuk.

A rendőrök kardot rántottak és úgy próbálták meg a zavargókat széjjelkergetni. Szándékuk azonban megghiúsult, mert a zavargók hihetetlen dühvel rohantak meg őket. Kést rántottak és egy lovasrendőrt Martinovits Jánost lezuhatták a lóról, botokkal, kövekkel becsúzták a fejét, úgy hogy a szerencsétlen eszméletlenül roskadt össze. Balogh János lovasrendőr is lezuhatták a lováról és késsel megszurtták a jobb karján. Közben folyton zuhogtak a hatalmas kődarabok, amelyek a rendőröket hátrálásra készítették.

(Az első lövés.)

A nagy zűrzavarban egyszerre csak lövés dördült el a sztrájkolókat soraik közül. Erre a rendőrök is elővették revolvereiket és a zavargó tömeg közé lóttak. Már az első lövések találtak. A harc egyre hevesebbé vált, s a sztrájkolókat soraiból is több revolverlövés hallatszott, amelyeket a rendőrök viszonzottak.

Igy tartott ez az ádáz harc egy jó darabig, amíg a rendőrlaktanyából megérkezett nyolcvan lovas és száz gyalogosrendőr, akik a tétkellenkedő sztrájkolókat körülzárták és visszaszorították a Váci-uton lévő sztrájkanyára. Amikor a sztrájkolókat mind bent voltak az udvaron, a rendőrök körülfogták a helyiséget és senkit sem eresztettek ki.

A közeli gyárakból ekkor vonultak ki a munkások. Mikor megtudták, hogy mi történt, a sztrájkolókat pártjára állottak és fenyegető állást foglaltak el a rendőrséggel szemben. A helyzet nagyon veszedelmes volt, úgy hogy a rendőrség katonai segítséget kért.

Végre többszörös lovas-atakkal sikerült megtisztítani a környéket s ekkor látszottak csak az ütközet borzalmai. Az ut mentén véres, jajgató alakok estek össze. A mentők egész készenléte, négy kocsis az összes orvosokkal a helyszínre vonult, ahol hamarosan egész kis mozgó-kórházat képeztek a mentő-

kocsik körül. A mentők összesen tízenyolc sebesültet láttak el első segítséggel.

(Letartóztatások)

A rendőrség ezalatt tábort ütött a Váci-uton, a sztrájkanya előtt. Vagy száz lovas és százötven gyalogos rendőr táborozott itt, bezárva tartva a sztrájkanyán lévő kocsisokat. Egymásután érkeztek ki a csaták híreire a tisztviselők. Ott voltak Lackl és Köpf felügyelők, Kolossa, Stanovics, Bockelberg, Schmidt Bossányi, Glósz, Gersich rendőrfelügyelők, Gyalokay, Czajlik rendőrtanácsosok, Krecsányi, Kálmán rendőrkapitány, detektívönök, Barta rendőrfogalmazó.

Egy óra után, amikor a gyári munkások bevonultak a gyárakba és a nyugalom részben helyre állott, a sztrájkanyán bezárt emberek között razziaát tartottak. Azokat, akiket a rendőrök felismernek, vagy akiknek a sebében követ találtak, letartóztatattak. Délután két óráig negyvenkét embert tartóztatottak le.

A vérontás híreire Rudnay Béla főkapitány is kiment a zavargás színterére és jelentést tettelet magának az eseményről. A kocsisokat kiküldték, de revolvert egynél sem találtak. A lövöldözők valószínűleg elmenekültek.

Délután 2 órakor érkezett meg két század huszárság, amely tábort ütött a Váci-uton, hogy a további zavargásoknak elejét vegye.

(A sztrájkanyát kiüritik.)

A főkapitány a tisztviselőkkel való rövid táncoskozás után elhatározta, hogy a sztrájkanyát kiüriti, Schmidt felügyelő adta ezt tudni a sztrájkolóknak, jelszólvta őket, hogy távozzanak rendben, mert a rendőrség és katonaság a zavargásokat a legereyesebb elüriti. A főkapitány üzenetét nem a legnagyobb csendben hallgatta meg a sztrájkanya népe. Azonban csakhamar kisebb-nagyobb rendőrcsapat vonult be az udvarra, s kivették a fétkellenkedőket az utcára, onnan pedig a mellékutakba tuszkolták őket.

Egy-egy lármásabb csapat nem akart engedelmeskedni a rendőröknek, sőt az utca másik oldaláról ökönyvi kődarabok repkedtek a rendőrök felé, a lovas rendőrök azonban gyors iramban törtek elő társaik segítségére, ezek aztán újra megcsatították az utcát s a rendőrök elárválthatták a tanyáról a sztrájkolókat.

Délután három órakor három tononkocsi érkezett a tanya elé, lovasrendőrök kísérték kétoldalt a kocsit, miközben betuszkolták a letartóztatottakat s a kocsik megindultak a tononház felé.

A letartóztatott sztrájkolókat a Lehel-tér irányában kísérték lovasrendőrök. A lármásabbak a tononkocsiban voltak. Amikor a csapat a Lehel-utca és a Hungária-körút sarkára ért, egy villamos állta útját a menetnek. Egyszerre néhány hangos abcg hallatszott a lovasrendőrök által kísért csapatból, mire a gyalogrendőrök kivont karddal rontottak a tömegre, mely a sztrájkolókat kísérte. A tömeg futásban keresett menekedést a rendőrök rohama elől s egész a Lehel-térig szaladt, utközben jobbra és balra hulltak a kardcsapások. Számos sebesülés történt.

A mentőket újból mozgósították, a huszárok is lóra kaptak s a rendőrség segítségére siettek s csak ezekenk segítségével lehetett az utcát járhatóvá tenni s megtisztítani a sztrájkolókat hozzátartozóitól. Ekkor újra közpört hullt a rendőrségre a Bulesu-utca felől, ahol a rendőröknek sikerült négy sztrájkolót letartóztatni. Egyik közülük súlyosan meg is sebesült. A barakkokat, ahova a sztrájkolókat munkástársaik elrejtették, a rendőrség kiürítette.

(Sebesültek.)

A mentőegyesület derék tagjait nagyon is igénybe vette a mai véres sztrájk. Dr. Kovács Aladár igazgató vezetésével vonultak ki a derék mentők s a következőket részesítették első segítségben:

Kisfaludy Aladár rendőr, zuzott seb.

Paulási István rendőr, kéz-seb.

Kacser József rendőr, fej-seb.

Sehobal József rendőr, jobb kezén vágott seb.

Hajdu József rendőr, fej-seb.

Kovács József rendőr, zuzott fej-seb.

Martinovics József rendőr, zuzott fej-seb.

Balogh János rendőr, fej-seb.

Fülöp András kocsis, fej-seb.

Molnár István kocsis, jobb vállán vágott seb.

Simon József kocsis, fej-seb.

Magyar Ferenc kocsis, fej-seb.

Pókai István kocsis lötséb.

Mészáros Sándor kocsis fején vágott seb.

Harsányi József kocsis fején vágott seb.

Csenki József kocsis, jobb karján lött seb.

Barta Ferenc kocsis, arcon vágott seb.

Balogh Kálmár kocsis, fején vágott seb.

Sethy Miklós kocsis fején vágott seb.

Timár Lajos kocsis, fején vágott seb.

Gulyás Lajos kocsis, fején vágott seb.
 Bohbauer Sándor kocsis, jobb karján lőtt seb.
 Wati József kocsis, fején vágott seb.
 Gabányi Mihály vasúti portás, fején zúzott seb.
 Hajdu János vasúti ellenőr, jobb vállán zúzott seb.
 Kocsis Julia cseléd, a kertészkész nyomtató.
 Timár Lajos kocsis, jobb karján zúzott seb.
 Gersics Lajos rendőrelőgyel, jobb karján zúzódás.
 Dudás János rendőr, jobb kezén zúzódás.
 Kocsis József zúzódás, bal fülén megvágta.
 Kapp Gergely mészáros, lapockáján megszurta.
 Kohn Sándor kereskedősegéd, bal karján szurda.
 Ezenkívül egész sorozat kisebb sebesülések.

A sebesültek közül a Rókus-kórházban ápolják a következőket: Kap Gergely 18 éves mészárossegéd, Csonki József 30 éves fuvaroskocsis, Heidenberger Lajos napszamos, Mészáros László szemetes, Letey Miklós fuvaros, Balogh Kázmér kocsis. A rendőrkórházban súlyos sebbel ápolják: Kátsalady Alajos gyalogos- és Martinovics János lovasrendőrt.

(A sajtóiroda jelentése.)

A rendőri sajtóiroda a véres eseményről a következő jelentést adta ki:

A fuvaroskocsisok sztrájkjának ma délelőtt véres folytatása lett. A sztrákolók egy része már meggyezésre jutott a munkaadókkal, mindazonáltal a megfélemlítések rendszeres munkája tovább folyt. A sztrákolók ama társait is megtámadták, akik időközben, miután az ő munkaadóik teljesítették követeleseit, újra munkába állottak. Ma délelőtt fél 12 órakor, a Ferdinánd-híd tájánán 600 lényű tömeg gyűlt egybe. Híre járt, hogy a nyugati pályaudvar rakatárát ki akarják fosztani. Hamarosan ezer főre szaporodtak és botokkal késekkel megkötvekel főlegyerkezőre, ostrom alá vették a kirendelt lovasrendőröket. Lerántották őket lovaikról, ütegelték és valóságos közpört zúdítottak rájuk. Majd revolverlövészek hallatszóttak és a sztrákolók lövöldözni kezdtek a rendőrökre, akik életveszélyükben éltek az övédelem parancsoltá fogukkal és a tömeg közé lötek. Mindkét részről számosan megsebesültek. Tömeges előállítás történt.

Éjjel jelenti a rendőri sajtóiroda, hogy a mai zavargások alatt 87 embert tartóztatott le a rendőrség. A tartóztatottakat nagyrészt a rendőröket bántalmazták, többen pedig elfogott társaitak akarják kiszabadítani. A zsebükből találtak követ és véres zsebkéket igazolják bűnösségüket. A rendőrség hatóság elleni erőszak indítja meg az eljárást ellenük. A tartóztatottak közül 14-et ma kihallgattak s valamennyit előzetes letartóztatásba helyeztek a rendőrség. A többi holnap hallgatják ki. Az előzetes letartóztatásba helyezték a következők: Mogyás Ferenc, Fülöp András, Rusztánszky Sándor, Gyúgyás Lajos, Gyetván János, Bauer Albert, Nagy Balint, Timár Lajos, Friedmann József, Simon József, Trika István, Szakály József, Eastl Ferenc kocsisok és Politzer József péksegéd.

(A sztrájk megszűnt.)

Pesthy Ferenc előjáró felhívására még ma délelőtt 9 órakor összeült a békéltető bizottság, melynek tagjai voltak a fuvarosgazdák részéről: Schön Ignác ipartársulati előjáró, Dittmich Nándor h. előjáró, Schleiss Mihály, Kaiser Alfréd, dr. Szécsi Kálmán, Bruck Adolf h. előjáró és Forrai Soma tükár. A kereskedelmi minisztériumot Szabó László kir. iparfelügyelő képviselte. A kocsisok előterjesztették tizenegy pontból álló követeléseiket, amelyekre a fuvarosok a következő engedményeket ajánlották meg: A hét elején munkába álló kocsis csak a hét végén bocsátható el. Ha a kocsist esti 8 óra után munkába küldik, egy korona pótlékot kap. Nagyobb fuvarosoknál a kocsisok bizalmi férfit választanak; a fuvarosok ilyennek elismernek. A nagyfuvarosok ezután 4 órára ígérték a választ. Délután 4 órakor a kocsisok értesítették a fuvarosokat, hogy Rudnay főkapitány a véres zavargások következtében feloszlatta a sztrájkbizottságot és több kocsist elfoconcoltatott. Kérdezték, hogy a dolgok ilyen állása mellett is hajlandók-e még a fuvarosgazdák velük tovább tárgyalni. Az igenlő válasza a kocsisok küldöttségébe megjelent a fuvarosgazdák ipartársulati helyiségében, a hová akkor már Szabó László kir. iparfelügyelő is megérkezett. Rövid tárgyalás után a kocsisok kijelentették, hogy a megajánlott pontozatokat elfogadják, ami jegyzőkönyvbe is vételt. Erre a kocsisok bizottsága a sztrájkot befejezettnek jelentette ki.

Mint már tegnap jelentettük, a vasuton érkezett szállítványok részint a vasúti rakatárakban, részint a vagonokban vesztegeltek. Ennek következtében Daróczy, a nyugati pályaudvar állomásönöke táviratilag intézkedett, hogy a vidékről a teherárk szállítását szüntessék meg. Amint azonban a sztrájk megszűnéséről értesült, ezt az intézkedést visszavonta.

A sztrájkbizottság a fuvarosgazdakkal való megállapodás folytán ma este a következő hirdetményeket ragasztotta ki:

Teher szállító és fuvaroskocsisok, figyeljétek! A sztrájk a mai nappal megszűnt. A fuvarosok ipartársulata, bár

nem adta meg az összes követeléseinket mégis kénytelen volt a következők 4 követelést megadni: 1. Az összes kocsisok ezental helenként 2 koronával több fizetést kapnak. 2. Este 8 óra után minden munkás, ha kimegy fuvarozni, 1 korona pótlékot kap. 3. Senkit hétközben elbocsátani nem lehet. 4. A bizalmi-férjak elismertetnek. Így tehát: 1. Az összes szállító-kötegek ugy a kocsisoknak, mint a lerakóknak, hetenként 24 koronát fizetnek. 2. Az összes alkalmazottaknak 8 napi fölmondás jár. 3. Az összes munkások baleset ellen biztosítottak a főnökök költségen. 4. Szombaton és ünneppnap előtti estéken a fuvaros 1 korona pótdíjat kap. 5. A sztrájk miatt senki sem bocsátható el. A sztrájkgyarások kocsisai szintén megkapták a követeléseiket. Rögtön álljon mindenki munkába! A sztrájk-bizottság.

A pajkos Galahad.

Galahadról tegnap ijesztő hírek voltak forgalomban. Azt olvastuk róla, hogy reggeli munka közben pajkosága totyán sérüléseket is szenvedett.

Magyar Turf.

Galahad (megjelenik a pályán reggeli munka idején).

Huj! Huj! Tyuhaj! De kutya egy kedvem van... (Nyerit.)

Iszom bort, iszom sört,
 Minden reggel friss törkölyt
 A korcsmába...

Tartal (megszuhintja az ostorral). Hoo!... Hool!...
 Galahad: Starter, adjon ide egy félmezelet
 abból a 60-asból... Ihaj, tyuhaj, nyehede...
 (Órulten vágatni kezd.)

Tartal (megsarkantatja): Hoo... No... No...
 Galahad (két lábra daskokozik):

Félre bánat, félre bú,
 Nem rémit a sarkantyú,
 Csak úgy vigadok.

(A pálya másik oldalán megpillantja Javorinát. Átgyerit):

Imádlak, Javorina,
 Tied egész váloom... (odavágtat).

Tartal (ült, veri, sarkantatja).

Galahad: A szerelem sütté verem,
 Benne vagyok, bele estem...
 Nyehedehe... Nagyság Javorina, imádom magat. Oh, hallgasson meg. Eletem legszebb finishe volna az ön szerelme... Nagyság, ötvenszeres kvóta támadna szivemben arra a meglepetésre, ha igent mondana.

Javorina: De Galahad ur, hiszen önből a pálinka, a bor beszél.

Galahad (szokogva nyerit):

Megérem még azt az időt,
 Sírva lutsz el boxom előtt;
 Megrugod az oldalját,
 Úgy siratod a gazdáját. (Étrokan.)

Javorina (utána nyerit):

Ne menj el, maradj itt,
 Majd meglátod, jobb lesz itt,
 Magad kerülisz finishe...

Tartal (Galahad nyaka közé szó s a következő pillanatban lerepül).

Galahad: Szabadság, szerelem,

E kettő kell nekem...
 Ihaj! Tyuhaj!

(A sztrájk nagykorcsmába vágat.)

többen szívük egész szeretetével köszöntötték a kitünő művészt és a legkedvesebb kollegát. A belügyminisztérium nevében Bezeredy Viktor miniszteri tanácsos üdvözölte meleg szavakkal a mestert és az ország minden részéből csomóttal érkeztek a gratuláló táviratok, annak a jelétül, hogy Ujházi jól megérdemelt kitüntetésének az egész nemzetben élénk visszhangja támadt még a mostani zivatáros politikai időkben is. Megjegyezzük még, hogy a Nemzeti Színház rajai szombaton este 10 órakor lakomát rendeznek a Royal-szállóban kitünő kollegájuk tiszte etére.

Uj Ágai arab. Dr. Ágai Adolf, a Borsszem Jankó kitünő szerkesztője és dr. Haár István, a lap munkatársa új háromfelvonásos bohózatot írnak, amely még az idei évadban színré kerül a Népszínházban.

A Nemzeti Színház klasszikus premijere. Calderon de la Barca 3 felvonásos verses vigjátéka, a Két szék közt a pad alatt pnteken kerül bemutatásra a Nemzeti Színházban. Az ujdonságot dr. Huszár Vilmos és Makai Emil fordították magyarra. A bemutatódaladason a következő szereposztással adják a vigjátékot: Don Diego — Császár, Rodrigo — Rózsahgyi, Donna C ara — Láncai Ika, Sára — T. Deli Emma, Donna Beata — Cs. Alszeghy I., Inez — Ligeti Juliska, Don Felix — Dező, Leonello — Horváth, Sancha — Gabányi.

A drótostól szerzője Budapestén. Lehár Ferenc, a drótostól szerzője szombaton reggel érkezik Budapestre, hogy aznap este eldirigálja rendkívüli sikerü operettjének századik előadását a Magyar Színházban. A kiváló magyar zeneszerzőt a ritka jubileumon ovációkban fogják részesíteni. Megemlítjük ezuttal: a Magyar Színházban holnap, csütörtökön két ujdonna szerződötetett tag mutatkozik be a közönségnek: Keleti Juliska a keeseméttel színház volt tagja és Révész Ilonka. Keleti Juliska A drótostól Zsuzsáját játsza, Révész Ilonka pedig Mici szerepében lép föl. Ez lesz a 98-ik előadása a népszerű operettnak, amely szombaton századszor kerül színré.

A Vignszínház bemutatja. A Vignszínház legközelebbi ujdonsága, Mars és Destallersnek Dr. Nebántsvirág (Maitre Nitouche) címü ujdonsága, mely a párisi Nouveautés-színház egyik legzajosabb sikerü darabja volt a mult évadban, szombaton, október 3-án kerül bemutatásra. Az ujdonság teljes szereposztása a következő:

Robert Lachevratte — Góth Sándor, Bois d'Arcy — Tapolczai Dező, Francine — Kertész Eta, Chambandier — Hegedüs Gyula, Marcelle — Pécsi Paula, Léopardy — Tanay Frigyes, Fojotte — Harmat Hedvig, Pimbert — Balassa Jenő, Parlagas — Vendrei Ferenc, A calabriai herceg — Kazalický Antal, Szolimán pasa — Gyözö Lajos, Moutmoute — Bárdi Ödön, Pépin — Szerémy Zoltán, Adèle — Gazi Mariska, Jeanne d'Orléans — Varga Anna, Montretout grófnő — Kész R., Balkán mama — Mekróczyné Ika, Murcadyné — Fábán Kornélia, Ernesta — Péchny Vilma, Mulot — Rónaszky Gusztáv, Bouldar — Halász Alfréd, Bernard — Gyarmati Gusztáv, Emile — Dayka Balázs, Alfréd — Kassay Gyözö, Bompain — Lévy Gyula.

Hírek a Népszínházból. A Cigányélet holnapi jubilaris előadásának érdekességét növeni fogja, hogy az eső felvonás után a Nyitóról felüött kiváló primás, Sovánka Nándor fog hangversenyezni, aki rendkívüli tehnikai fejlettségéért nyerte a cigányverseny aranyérmét és Semere Mikós értékes külföldi jut. — A Népszínház pénteken ismét magyar szerzőket fog megszólaltatni. Erkel Jenő fog bemutatkozni új operettben, amelynek hangszerelését Erkel Gyula készítette. A fő női szerepet Komlóssy Emma játszszna.

Budai Nyári Színház. A Budai Nyári Színházban holnap, csütörtökön a Sulamit címü héber dalmi kerül színré. A címszerepet Anday B. Anka, a főbb szerepeket F. Kallai Lujza, Jámior Iona, Környei, Ujvári, Vajda, Iszó, Lugosi és Kövessi játszzák. — Pénteken Mocsary Bélanak A szálka címü vigjátékát és Suppének Tíz leány és egy férj sem címü operettjét adják.

Zeneiskola beiratkozás. Krausz Gusztáv Akadémiai Zeneiskolájában október 1-étől új tanogató tanfolyam nyílik meg. Beiratkozni úgy erre, valamint minden tanzszerre, naponta délután 3-5-ig az intézet helyiségében, IX. Soroksari-utca 31., lehet.

TUDOMÁNY, IRODALOM

Deák óda pályázat sorsa. Budapest székesfőváros Deák Ferenc születésének századik évfordulója alkalmára a Kistaludytársaság utján ódapályázatot hirdetett. A beérkezett pályamunkák megbírálását Gyulai Pálra, Alexander Bernátra és Kosza Andorra bízta, akiknek döntéséről Kosza Andor tett jelentést a Kistaludytársaság mai zárt ülésén. E szerint a kitűzött száz aranyat a Victor sine sanguine jellegű óda szerzője érdemli meg. A jelentés részletesen méltatja az óda szépségeit, de felsorolja a hibákat is és a bírálóbizottság elvárja a szerzőtől, hogy utatitához képest javítsa ki művét. A zárt ülésen felbontatás a jelgés levél, kitünő, hogy szerzője Lam-

SZÍNHÁZ, ZENE

Ujházi Ede ünneplése. A közönség nem bagyta észrevétlenül elmúlni azt az alkalmat, hogy Ujházi Edét a Nemzeti Színház örökös tagjává nevezték ki. A Patyolatkisszony mai előadásán az egész műzőler nagy szerepelt mutatta ki őszinte nagybecsülését a kitünő művész iránt. Nem volt ez hivatalosan rendezett ováció, de annál tisztább és melegebb volt a taps, mely az eső felvonás végén kitört és a népszerű mestert sokszor idézte a lámpák elé. Az ünneplés a második felvonás végén is megújult. A színelvák közt szintén spontán ovációk folytak és babékoszoruk egész tömegével árasztották el a mester ültöz-szobáját. Az országos színekadadémia küldöttsége beszéd kíséretében pompás koszorut nyújtott át Ujházinak, széles piros szalagján ezzel a fölirással: Az Akadémia növényekéi szerett mesterünknek. A Nemzeti Színház igazgatósága szintén hatamas babékoszorut küldött tisztelete jelétül. A pályatársak sem hiányoztak az ünneplők sorából. Csillag Teréz ezzel a fölirással küldte be koszoruját a mesternek: Szivből üdvözöl Terka. A Vizári pár, Tapolczai és neje s még

pórh Géza, a széptelenségű fiatal költő. A negyvenkilenc pályamunka közül hármat elismerésre méltotat a pályabírószág.

○ **A Kislelady-társaság ülése.** A *Kislelady-társaság* mai ülésén *Beóthy Zsolt* elnök kegyeletes szavakkal áldozott *Deák Ferenc* emlékének századik születésnapja alkalmából.

Megnyitó beszédében *Beóthy* előbb üdvözölte a tagokat az első ülésen és aztán elmondta, hogy az ülés tárgya a főváros által hirdetett ódapályázat eldöntése, poétikus szavakkal ünnepelte *Deák Ferenc* emlékét.

— Az irodalmi társaságunkban — ugymond — ma szívem és mindnyájunk szíve szerint hódolattal veszem fel nagy nevét: elég jogaimeim szolgálat maga ez az ósregi benső kapcsolat is, mely politikai életünket irodalmunkkal összefűzi. Azonfelül mint nagy kortársai, *Szőchenyi és Kossuth*, ő is irodalmi kísérletekkel, tanulmányokkal és bírálatokkal kezdte munkásságát. Fődi utjának utolsó pihenője az újabb magyar költészet legköltebb jelenete. Ennek az épületnek, hol most vagyunk, nagy csarnokában *Deák* a ravatalon; előtte ő, nemzetünknek immár elszállott védőangyala, kezében korszor, szemében könnyek, szívében honleányi gyász, és körülvette a nemzeti érzést megindító áhítata. Midőn azt a tiszteletteljes indítványt teszem hogy a társaság korszort küldjön *Deák Ferenc* emlékünnepére, kívánom, hogy az érzeseknek az a szent harmonia, amelyet e jelenet oly fenségesen lejezett ki: csendüljön fel nálam erősebben nemzetünk életeiben.

Az elnök nagy tetszéssel fogadott beszéde után dr. *Hegedűs István* felolvasta *Egy barátomnak* c. költeményét, melynek alapgondolatát kifejezi az utolsó versszak:

Az Élet él, kínálja serlegét,
Amelyben pezsdül, forr a tüzital;
Az Élet él és ontja jánghévé,
Előretör, övé: a diadal.
Nem szűgyen az, előtte ha letérszéd
A szív tusáin hordott fegyvered,
Volt s van a halhatatlanságnak részed
Hallatlanul élted át költészeted.

A zajosn megtáplált szavai után dr. *Alexander Bernát* út a felolvasó asztalhoz és az esztetikai érzelmeik egy külön os: tányárol érkezett. A szellemes és tanulságos felolvasás a közönség gyönyörűséggel hallgatta. Végül *Kozma Andor* mutatta be néhány szép Góthe fordítást.

○ **Az Akadémia pályázata.** A Tudományos Akadémián ma több pályázat járt le, amelyek mind-egyikére egész sereg pályamunkát küldöttek be a főtitkári hivatalhoz, ugy, hogy az összes pályamunkák száma már eddig is több százra rug. A beérkezett munkákról *Sely Kálmán* főtitkár az október 5-ki összes ülésen tesz jelentést.

EGYESÜLETEK

(A **tözsde Segítő-Egylete**.) A budapesti áru-és értéktözsde tagjainak Segítő Egyesülete tegnap tartotta igazgató választmányi ülését *Stener József* elnöklete alatt. Dr. *Dezso Sámuel* titkár jelentést tett az egyesület vagyoni állapotáról és a tagok létszámáról, valamint az újonnan belépett rendes és alapító tagokról; ez utóbbiak közt van a belvárosi takarékpénztár 400 koronával, dr. *Szekely Ferenc* igazgató 400 koronával és a Leszámlító és Pénzváltóbank 1000 koronával. Ezután a beérkezett kérvényeket tárgyalta a választmány s uabbi segélyezésekre 2100 koronát szavazott meg.

(A **magyar zsidó-ifjak egyesülete**.) október 3-án, szombaton este 1/8 órakor saát helyiségében (VII., Kertész-utca 48. szám) tartja rendes tisztújító közgyűlését.

Nyíltér.

Egyéves önkéntesek
legjobban és legolcsóbban szereshetik be felszereléseiket az előnyösen ismert

BLUM ÉS TÁRSA
szerb királyi és József főherceg udvari szállítói
Budapest, Sütő-utca 2. sz.

MATTONI FELE
GIESSHÜBLER
legtisztább égvényes
SAVANYUVÍZ

SCHMIDTHAUER-féle
IGMANDI
KESERUVÍZ
SZEKREKEDES ELLEN
A FELKORR LEGKIVÁLÓBB
TERMÉSZETES GYÓGYSZERE
Kapható gyógytárakban
és égvényes üzletekben.

DELBECK & Co.

Reimsi pezsgőbor-
gyár főlerakata. Brázy Kálmán-nál,
főszor- és csomagolókereskedő.
Budapest, Múzeum-körút 23.

Budán a városmajor táján, vagy azon a környéken **keresek elsőemeleti napnak fekvő,**

balkonos szobát.

Az ablakai lehetőleg kertbe nyiljanak. Szives ajánlatokat kérek e lap kiadóhivatalába „Budai szoba” jellel.

Mannheimi Biztosító-Társaság

VI. Gyár-utca 7, Telefon 23—23.

Elvállal olcsón és a legelőnyösebb feltételek mellett:
I. Egyénenkénti és csoportos **balet-biztosításokat.**

II. **Szavatossági biztosításokat,** gyárosok, iparosok, háztulajdonosok stb.-től.

III. **Betörés** elleni biztosításokat.

IV. Mindennemű szállítmány és értékbiztosításokat.

Részletes prospektusok kívánatra szolgáltatnak. **Helyben üzletszerzők, vidéken ügynökök kerestetnek.**

(Az e rovat alatt közöltetnek sem tartalmáért, sem alárjárás nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT

* **Őszi lövészversenyek.** Holnap a handicapok napja van, tebat szédületes meglepetésekre van kilátás. Papirforma, tudomány, számítgatás semmit sem ér s csak a vakzerenese a legjobb mentor. De azért a versenyek érdekesekek lesznek, így például a többi között a 3000 méteres *Eladó verseny* s a *Kétévesek általadja* Jelöltjeink:

- I. *Ilonka*, — *Kegyenc*.
- II. *Ugyanaz*, — *Futótitiz*.
- III. *Reve d'or*, — *Gombós*.
- IV. *Lotteris*, — *Liquette*.
- V. *Thibet*, — *Pro quatty*.
- VI. *Agnes*, — *Figyelem*.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Alfonz urf.** Érdekes ügyet tárgyalta ma a büntető járásbírósnágnál dr. *Schrilla* albiró. *Simli* Mariska panaszolta be becsléértérsértés és magánlak-sértésért *Kardhordó Ferenc* örnagyévet. Az ügy megértéséhez tudni kell, hogy az övegy örnagnyén tizenhatéves unokája, báró *Staudach* Alfonz egy szép napon eltűnt hazulról. Hosszas keresés után kitudódott, hogy Alfonz urf. a pap ruhában járó *Simli* Mariskához került s nála lakik a Mignon-szállóházban. Az ös matrona kétségbeesetten kopogtatott be reggel hét órakor a szállóházba s a szobájában levő kis fészekbe s kérte *Simli* Mariskát, adja ki unokáját.

— Nem tehetem, mert Alfonz egész éjjel dolgozott s most alszik.
— Hát akkor erőszakra be hozzát!
— Azt sem tehetem, mert tejes negligzáben vagyok.

— Ha nem resteli magát Alfonzka előtt, nincs oka egy ilyen öregasszony előtt restelkednie.

Miután a nagymama így célt nem ért, a rend-örség segélyét vette igénybe s a főkapitány vissza is adta a kis unokát. *Simli* Mariska pedig panaszt emelt az örnagnyén ellen, mivel ez állítólag azt mondotta neki hogy elcsábította az unokáját. A mai folytatás-gos zárt tárgyaláson a bíró kihallgatta báró *Staudach* Alfonz is tanunk. A bíró dr. *dombovári Schulhof* Géza védelme után *felmentette* a vádlottnót a vád alól, mert nem látta a sértő szándékot megnyilatkozni eljárásában. A panaszos *Simli* Mariska ügyvédje *fel-lebbezett*.

§§ **A kisérte.** *Kránitz* Gyula, a Szent Lukács-fürdő vendégőjének volt főpincére a múlt évben arra a szomorú tapasztalatra jutott, hogy a vendéglő felszereléséhez tartozó fehréneműt és pedig abroszait, asztalkendőit valaki lopkodja. Ezért aztán két pincér-tet lesbe állította egy éjél. Éjtel után végre meg-jelent két fehrérhás alak s egyenesen a ruháskosár felé tartottak. Ekkor előugrott a pincér — s *Kránitz* állítása szerint — a két fehrérhás alakban *Rozsó* Mihály főpincér feleségére és *Reisz* Adél telirónőre ismert rá. Ezeket *Kránitz* fel is jelentette lopás bün-tette miatt, de a törvényszék a bevádolt nőkkel szem-ben az ügyvézi megszüntető indítvány érelmében megszüntető határozatot hozott. Erre aztan *Rozsó* Mihály és *Reisz* Adél tetek feljelentést *Kránitz* Gyula ellen hatóság előtti rágalmazás vétségéért. Ma tárgyalta ezt az ügyet a büntető járásbírósnágnál dr. *Kürti* József a bíró. A tárgyaláson kiderült, hogy *Kránitz* tel-es jóhiszeműséggel tette meg feljelentését, mire a bíró a vádlottakat *felmentette* a hatóság előtti rágalmazás vétségének vádjá alól.

TÁVIRATOK

Berlin, szeptember 30. *Pflügel* Ernő, a *szemészet* fanára az itteni egyetemen ma meghalt.

London, szeptember 30. Sir *Michael Herbert*, a washingtoni angol nagy követ *Davoston* meghalt.

Károly király Münchenben.

München, szeptember 30. *Luitpold* regensherceg, aki holnap *Berchtesgaden*be utazik, ma délután a rezidenciában családi ebédet adott, melyen a királyi ház itt időző tagjain kívül *Károly* román király is részvett. Az ebéd közben a regensherceg *felköszön*-tőt mondott vendégére, aki viszont a regenshercegre emelte poharát.

Finnország eloroszosodása.

Helsingfors, szeptember 30. *Deutrich* titkos tanácsos főkörmányzóhelyettes holnap átveszi a helyi szenátusi elnökséget. A tárgyalás nyelve ezental orosz lesz.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, szeptember 30. *Kron* Ignác, augusztus hóban elhalt bécsi bútorkereskedő (Hókja *Trieszben*) hagyatéka fizetésképtelenséget jelentett. A passzívák 400.000, az aktívák 100.000 koronát tesznek ki. 30%-os kiegyezést ajánlottak fel.

Bécs, szeptember 30. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) Eladatott *buza* tiszavidéki 8.10—8.50, ma-rosi 8.10—8.30, *Rozs* tót felvidéki 6.55—6.70, különféle magyar 6.40—6.65, pestmegyei 6.50—6.70. *Arpa* morva-oroszai 7.10—8.50, középdunei állomásokról 6.40—7.25. *Tengeri* (magyar) 6.60—6.75. *Cinquantin* 7.90—8.25. *Magyar zab* 6.70—6.80, válogatott 6.70, régi 6.—6.80 korona.

New-York, szeptember 30. (Terménytözsde.) (Zárulat.)

Gyapot: New-Yorkban helyben 13.— (13.—). Szept.— (13.20). Decemberre 9.50 (9.42). New-Orleans-ban helyben 10.1/2 (10.1/2). — *Petroleum:* Stand white New-Yorkban 8.80 (8.70). Stand white Philadelphian 8.75 (8.65). Refined in Cases 10.75 (10.65). Credit Balances at Oil City 1.63 (1.69). — *Zsír:* Western steam 8.56 (8.50). *Rohe* és *Brothers* 8.70 (8.90). — *Tengeri* irányzata állandó. — Szept.—re — (53.1/2) — Okt.—re — (—). — Dec.—re 52.— (52.1/2). — *Buza* irányzata állandó. *Piros* őszi helyben 82.1/2 (82.1/2). — Szept.—re — (85.—). — Okt.—re — (—). — Dec.—re 83.1/2 (83.1/2). — *Máj-ra* — (—). — *Gabona* szállítási citta Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — *Kávó:* fair Rio 7. sz. 5.1/2 (5.1/2). — Szept.—re 0.— (0.—) Dec.—re 4.95 (4.90). — *Liszt:* Spring Wheat clears 3.70 (3.70). *Cukor:* 3.1/2 (—). — 3.1/2. Ós: 25.82—26.10 (27.45—27.60). *Réz:* 13.— (13.25 (13.25—13.50). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, szeptember 30. (Terménytözsde.) (Zárulat.)

Buza irányzata állandó. Szept.—re 77.— (77.1/2). — Októberre — (—). — *Tengeri* irányzata állandó. — Szept.—re 44.1/2 (45.1/2). — *Zsír:* Szept.—re 11.— (9.50). Dec.—re 8.97 (7.02). — *Szalonna* short clear 9.— (9.—). — *Sertészs:* Dec.—re 11.50 (11.80). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Öreg Áron ivójában.

Öreg Áron ivójában
Muzsikaszó járja;
Tarsoly Dani mulat benne,
Na meg a babája.

Két hegedű, egy kis bőgő,
Üres így a nótá,
Jobb lenne, ha közbe-közbe
Cimbalom is szólna.

Tarsoly Dani meg is kérdő,
Ha a nótá végez:
„Hát az öreg vén cimbalmos
Merre küllőfélez?”

Nagy bánat van a szivemre,
A lelkeim róva,
A cimbalom két verője
Hadd verje le róla.”

A cigányoknak könnyesépp rezeg
Mindakét szemében,
Meg is felel rövid szóval
Ilendően, szépen.

Tarsoly Dani a nótából
Egy utolsó rendel,
Nem várja ma mikor pirkad,
Mikor lesz a reggel.

Hazafel készülődik
Véle a babája,
Másnap este új muzsikus
Új cimbalom várja.

Bölcény József.

— Mibe kerülnek a címek és rendjelek. A címeket és rendjeleket minálunk kiváló érdemekért adományozzák. Nagyon furesán hangzik tehát előtűnk, ha halljuk, hogy némelyik országban hangzatos címet bárki szerezhet, csak jól megfizesse. Olaszországban 32000 koronáért hercegi, 16000 koronáért grófi, 9800 koronáért bárói és 4000 koronáért nemesi címet lehet vásárolni. Érdekes, hogy úgy is lehet Olaszországban címet szerezni, ha valaki birtokot vesz ott. Ez az eset azonban ritka, mert nagyon költséges. Spanyolországban csekély 8500 koronáért kinnevez a király külföldi embereket az Izabella-rend lovagjává. A szent Jakab-rend lovagi címe 6500 koronába kerül; a jelöltnek azonban címzetes tisztá rangot kell vállalnia a spanyol hadseregben, ami további 1030—2000 koronába kerül. A lovagkereszt 6000 koronáért megszerezhető és ha valaki a csillagot is meg akarja venni, még 1500 koronát fizet. Ez a rendjel most nagyon keresett, mert nagyon hasonlít a porosz sashoz. A portugál királynak is van egy család orfolya, amelyet szívesen adományoz megfelelő vesőknek. A Krisztus-rend lovagi címét 10000 koronáért adja el. Természetesen nem közvetlenül az urakodókkal, vagy a magántitkárukkal tárgyalják az ordőfés emberek ezt a dolgot, hanem ügyvédök közvetítik a kitüntetés ügyét. Sokszor lát az ember külföldi újságokban hirdetésekkel, amelyben grófi, esetleg hercegi címet kínálnak. Néhány hónappal ezelőtt az egyik legolvasottabb londoni újságban grófi címet kínált egy ügyvéd, aki csekély 24000 koronáért vállalkozott az üzlet megkötésére, de azt kikötötte, hogy az illető előbb egy negyedévet köteles Lisszabonban tölteni. A szerb Takova-rendet 3000—6000 koronáért árulják, országonként összegért szerezhető meg a perza nap- és őrslán- és a török Medsidje-rendjel, amelyet a szultán kivétel nélkül akár a muzulmán hívőknek, akár más hitelen nép fiának. A török Ozmanje-rend első osztálya 20000, a harmadik osztálya 5000 koronába kerül. A román csillagrend, amelyet sok tudós is megkapott már, 4000 koronáért kapható és végül a tuniszi szultán a Nischeauel-Istikar-rend három osztályát 1800, 2500 és 3000 koronáért adományozza.

— A macedónok szervezete. A macedónok egyik ügynöke a forradalmi párt szervezőtől érdekes dolgokat mondott el egy újságról. A bizottság minden egyes tagja született macedón s ennek a bizottságnak több fiúja van Bulgáriában. A Perim Bag'ensikon — északi Rarlogban — a bolgár határ közelében van e bizottság székhelye és ez a hely olyan félsziget a törökök előtt, hogy évek óta nem tevé ide török a lábat. A bizottságnak van titkos rendőrsége adóbejárat osztálya, bírósága és külön postaberendezése. A titkos rendőrség tudatja azoknak a törököknek neveit, akik bűntetteket követtek el keresztények ellen, valamint kitudja a görög kémek neveit; s ezek mind-

egyike halállal lakol. A hadi adót még a legszegényebb is vonakodás nélkül lefizeti és ennek összege óriási összeget tesz ki, mit külföldi bankokban őriznek. A bizottságnak állandó fellegyvezett hadserege van — tízezer ember, — de ez most már ötvenezernél többet számlál és amint megérkeznek külföldről a szükséges fegyverek és lőszerrel, százezer embernél több lesz a legkitűnőbbben felszerelve. A felkelők a boerok háromodort követik, amennyiben száz—ötszáz főből álló csapatokat képeznek és folyton nyugtalanítják az ellenséget. A felkelők már eddig is megmutatták, hogy kitűnő katonák, a nagyobb ütközetekben eddig mindig a törökök húzták a rövidebbet.

— A világ népessége. A nemzetközi statisztikai intézet kimutatása szerint a világ népessége az utóbbi hetven év alatt majdnem megkétszereződött, Európa lakossága, amely az egész világ lakosságának mintegy negyedrészt teszi ki, az utóbbi hetven év alatt nyolcvanöt százalékkal szaporodott. Oroszország lakossága százötven százalékkal Németországé nyolcvanöt, az angol birodalomé hetven százalékkal gyarapodott. Hetven év előtt nyolcszázötvenhétmillió volt a világ népessége, ma pedig már Kbina és az angol birodalom is többet számlálnak nyolcszázmillió léleknél és az egész világ lakossága egymilliórdhat-százmillió lélek.

— A koldus kalapja. Ur: Maga alamizsnát kér tőlem és le sem veszi a kalapját?

Koldus: Bocsásson meg uram, nem udvariasságságból teszem. A tusó oldalán a l rendőr és ha az meglátja, hogy leveszem a kalapom, azt hiszi, hogy koldulok; de ha a fejemen hagyom, akkor egyszerűen jó ismerősöknek tart bennünket.

— Négerek. Első néger: Hogyan is fejezhetnék ki hálnakát Rooseveltt iránt?

Második néger: Hogyan?... Elküldjük neki mellszobrunkat — tehát márványból.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Az Országos Baromfitermesztési Egyesület Farthay Géza elnöklésével ma igazgatósági ülést tartott, amelyen az igazgató bejelentette ama kivitel mozgalomnak eredményeit, melyeket az egyesület ez évben a keleti államokban, nevezetesen Bulgáriában és Szerbiában létesített. Bejelentette továbbá, hogy az Országos Baromfi-Törzskönyv már megnyitott és a törzskönyvezés fogantatott. Végül a karácsonyi fajbaromfi-vásár és a jövő évi nemzetközi baromfi-kiállítás előmunkálatairól tett jelentést.

Árverés és vásár a Tattersallban. Október 7-én déltán 2 órakor kezdtek meg a Tattersall telepen az angol tevéőroskók, anyakancák és kisejeztett versenyhataloslovak árverését. Ugyancsak került árverésre a kormány által kiküldött klencsebizottságnak importált angol elsőrendű versenylov-tenyésztés. Október 11., 12. és 13-án emlékkiallítás és vásár lesz a Tattersallban. A ménék felvezetés 12-én délelőtt 9 órakor kezdődik, amely alkalommal a magyar földmívelésügyi kormány is vásárol lovakat.

Az Elő Léonykiházasítási Együletnél szeptemberben 1680 800 korona értékű biztosítás: ariantot nyújtottak be és 1,454.200 korona értékű új biztosítási kövénnyt a hított ki az intézet. Biztosított összeget fejében 88 842.88 korona fizetett ki. 1903 január 1-től 1903 szeptember 30-ig 10 004.200 korona értékű új biztosítási kövénnyt állított ki és biztosító összeget fejében 616,151.27 koronát fizetett ki az intézet. Ez az intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemzel foglalkozik a legelősebb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Luxuslovásár Ma fejeződött be az őszi luxuslovásár. A lebehajtott hálás és hamos lovak közül eddig 45%-ot adtak el, ennek a ho nap tartandó utóvásár eladásával együtt valószínűleg felemelkedik 50 %-ra. A lovakért elért ár általában megközelíti a 150 koronát darabraért. Paris, Odernitz, Prága, Schatzlar, Schönbrunen (a d. E.), Lundenburg Boes, Lubowitz, Breslau, Beuthen, Hanover, Stuttgart városokba is sok lovakat adtak el. Október 2-án délelőtt 9 órakor kezdődik a Kisbér, Bábóna és mezőhergves száméleti menéslovak árverese. Ugyancsak lovaknak járadékokban való bemutatása október 1-én délelőtt 9—12 óráig tart.

Borjavásár. 1903. évi szeptember hó 30-án. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás. Beloldi elő boru 344 orb, leoldi boru — db, bécsi boru — db, — db, növendékmarha 33 darab, bárány élő — darab, leoldi bárány — darab, — Árjegyzések — Beloldi élő boru l. rendű 90—102 l.-ig, kivételesen 104 l. II. rendű élő borjúkért 80—83 l.-ig, 1 kilónkint. leoldi boru l. r. — l.-ig, II. r. l.-től — l.-ig, kivét. l. kilónkint, levonas nélkül. Rugott borjúkért 60—72 l.-ig. Növendékmarha 48 l.-től 64 l.-ig, l. r. — l.-ig. középmínőségű — l.-ig, alrendelt — l.-ig, l. k.-kint. Bárány élő — — — — — k. — leoldi bárány — — — — — k. kivételesen ár — k.-ig páronkint. — Az irányzat lanyha, az árak 3—5 fillérral klgrkint csökkentek.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár-részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák, Magyar ökor 578 darab, magyar tehén 218 darab szerbiai ökor 2178 darab, szerbiai tehén 313 darab, növendékmarha 33 drb, bivaly 195 drb, bika 132 darab, összesen 3647 drb. Gazdasági marhák: igás- és hizlalóval ökor — darab, leoldtsten 191 darab, igás bivaly — darab, únó — darab, bika — darab, úszó — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig: vágómarhákért: Magyar hizott ökor, legjobb minőségű 68.— K.-től 74.— K.-ig, kivételesen — — — — — K., 100 kilónként élő súlyban. középmínőség 62.— K.-től 66.— K.-ig, silányabb minőség 54.— K.-től 60.— K.-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 58 K.-től 64.— K.-ig, kivételesen — — — — — K.-ig. Silányabb minőségű 50 K.-től 56 K.-ig. Tarka hizott ökor, legjobb minőségű 70.— K.-től 74.— K.-ig, kivételesen — — — — — K.-ig. középmínőség 64 K.-től 68.— K.-ig,

REGÉNY

A szép özvegy

— REGÉNY —

Irta: KEVILL-DAVIES ALBERT

(42)

Most következnek az a levél. — szolt Clin-ker — melyet annál a nőnél New-Yorkban találtak és amelyben lord Beachville John Harden kezéiről ismerté föl.

Drága Dorám!

Megkaptam leveledet, amely szerencsés megérkezéséről értesít engem. Nagyon megörültem neki. Mert agógdottam miattad, mialatt egyedül tetted meg azt a nagy utat. Nekem is igen örvendetes híreim vannak számodra. — Végre szabad vagy. Ez az alszáló ember nem állhat többé közénk. Az utolsó héten meghalt Londonban. A halál végre szétlépte azt a köteléket, amelyek bírói feloldását oly makacsul ellenzte.

Változtassunk tehát mi is terveinket. Mi sem akadályozza többé, hogy feleségem légy és nem kell többé külföldön tartózkodnunk. Nem szeretnék Amerikába utazni csak azért, hogy miódjárt vissza is térjek. Aztán sok végezni valóm van még és még sokáig nem távozhatnék innen. Azért jobb lesz, ha visszatérek Párisba és táviratok azonnal mibelyt odaérek. Aztán rögtön előjövök érte. Természetesen elhozod magaddal a te gyermekedet. De a másikat, a kis Alicet ott kell hagynod. New-Yorkban nagyon könnyen megszabadulhat az ember fölösleges gyermekektől; meg kell ezt neked is eszelekedni valamely módon. Ezren fognak találkozni, akik a gyermeket jó pénzért elvállalják. Hallottam, hogy Newyorkban egy vásárolják és adogatják el a gyer-

mekeket, mint a kanári madarakat szokás. Ez lesz a legokosabb. De nagyon óvatos légy és vissza ne hagyd valamely nyomot, amely elárulhatná a gyermek származását. Hagyd ott a gyermeket oly emberek kezében, akik nem tudják, honnan jössz, hová mész és akkor biztosak lehetünk. Ha a gyermek ideát volna, sohasem érezném magamat biztonságban. Ahogy a dolgok most fordultak, jobb volt, hogy kis gyermeked meghalt, bár természetesen még jobb lett volna, ha a másikat érte volna és a sors. Elég pénz van az utazásra és a Párisban való tartózkodásra, amíg odaérekem. Havrsban partraszállsz és onnan egyenesen Párisba utazol. Párisban egybekelünk és egy ideig ott maradunk, rövid körutazás után hazamegyünk. Az emberek kezdetben hüvösen fogadnak majd bennünket. De nyugodtan várhatjuk be ezt, nincs annak semmiféle jelentősége. Feszült érdeklődéssel várom további híreidet, örökké a tied

marad oly embereknel, akiknek sejtelmük sincs róla, ki vagyok és honnan jöttem. Csak egygyel lesz több ama ezerezesetlen gyermekek száma, akiket senki sem keres. A leközlelebb induló gőzhajón utazom. Türelem rószát terem. Mi is vártunk és türelmünk most elnyeri jutalmát. A jövő boldogságot és tekintélyt hoz számunkra. Elj boldogul kedvesem.

A te Verád.

U. i. Miután e levelet már megirtam, Brooklynban a folyón túl találtam egy asszonyt, aki Alicet magához veszi. Többet kért, mint amennyit vártam és azt mondta, hogy a gyermeket koránál fogva nehezen helyezheti el és ha én úgy loptam volna, könnyen kellemetlenségek érhetik. Végre abban egyetűnk meg, hogy ötven fontot fizetek neki és ma este elviszom hozzá a gyermeket. Az éjjel a hajón alszom, úgy hogy senki sem veszi majd észre, hogy egy gyermekkel kevesebb van velem.

Ezzel eljutunk ahhoz az esethez, magyarázta Clinker, amikor ez az asszony a gyermeket beledobta a folyóba. E bűnt Brooklynból visszatérteben követte el, nyilván nem tudott meggyezni azzal az asszonnyal. Ez a levél határozott bizonyítékot szolgáltat arra nézve, hogy Harden és ez a nő összeköttetésben voltak és érdekében állt eltüntetni a gyermeket, aki azóta mint miss Munraven hajadonná nőtt. A nő egyik levele azt is bizonyítja, hogy a gyermek nem az övé volt, az ő gyermeke meghalt, amint ezt maga megirta. Aztán természetesen felvetődik a kérdés, ki volt az a gyermek, akinek halála vagy eltűnése Harderre nézve oly fontos volt. E tekintetben a levelek nem szolgáltatnak bizonyítékokat, csak gyanúkat. Voltam Flórencében és felkerestem azt a szállót, ahol Hardenné meghalt. Természetesen nagyon bajos tizennyolc évvel ezelőt történt eseményekről fevilágosítást kapni.

(Folytatása következik.)

silányabb minőség 54 K-tól 62 K-ig. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőségű 54 K-tól 68. — K-ig, kivételesen 72 K-ig; silányabb minőségű 48. — K-tól 52. — K-ig. Bika jobb minőségű 64 K-tól 72. — K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 52. — K-tól 62. — K-ig. Bivaly 40 K-tól 50 K-ig, kivételesen 52. — K-ig. Magyar tehén 42. — K-tól 62. — K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 48. — K-tól 68. — K-ig, kivételesen — K-ig. Mind 100 kilónként élő súlyban. Gazdasági marhákért: Igás ökrök elsőrendű — K-tól — K-ig, kilogrammonként, kivételesen — koronától 750 K-ig, páronként középmínőségű — K-tól — K-ig 100 kilónként — K-t — K-ig páronként, silányabb minőségű — K-tól — K-ig 100 kilónként, — K-tól — K-ig páronként. Hízalim való ökrök, fehér 100 kg-kint — K-tól — K-ig. Főjőstehén, keresztetű, színes 200 K-tól 300 K-ig darabonként, bonyhádi faj 280 K-tól 380 K-ig darabonként, kivételesen — K-tól — K-ig. Igás bivaly — K-tól — K-ig páronként.

Változatlan felhajtás mellett idegen vevők részéről a kereslet is változatlanul jó volt, emellett az árak szilárd irányzat mellett jó minőségűeknél 1-2 koronával métermázsnakint javultak, csupán gyöngyebb minőségű tehének árai nem változtak, mivel falusi vevők csekély számmal vettek részt a bevásárlásban. Hogy elsőrendű minőségűekért magasabb ár nem jellegette, annak oka abban rejlik, hogy valóságos prima minőségűek nem lettek felhajtva.

Sertésüzemeltetés. (A székesfehérvári sertésüzemeltetés és közvácskóid intézése.) Szeptember 30-án. Főelhajtás: Zsírterés, ugyint öreg I. rendű — kilogrammonként — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammonként — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husstérés — darab, nehéz 300 kilogrammonként — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főelhajtás összege 207 darab, — darab süldő, előző napi maradvány 83 darab, — darab süldő, összesen 290 darab, — darab süldő. Eladott 194 darab sertés, — darab süldő. Maradvány 96 darab, — darab süldő. A vásár irányzata lanyha. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetelték: Zsírterés: Öreg I. r. 260 kgr-on felül 92—97 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 97—104 fillérig, selejtet — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammonként — fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 94—104 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 94—96 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Husstérés: Nehéz 300 kilogrammonként — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élő súlyban.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, szeptember 30.

A kínálat ma mérsékelt volt, melylyel szemben azonban a kereslet jobb volt és kellemesebb irányzat mellett 18.000 mm. buza került forgalomba tartott áron. Rozs esőndes irányzat, zab és tengeri bágyadt árpa teljesen változatlan.

Eladott:
Buza. Tiszavideki: 100 mm. 80-5 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 79-3 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 81 k. 7 K. 87 1/2 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 79 6 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 79-8 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 79-5 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 79-3 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 150 mm. 78-5 k. 7 K. 12 1/2 f.

Pestmegyei vidéki: 200 mm. 85 k. 7 K. 82 1/2 f., 300 mm. 80 k. 7 K. 82 1/2 f., 500 mm. 80 k. 7 K. 82 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 82 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 82 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 70 f., 300 mm. 79 k. 7 K. 70 f., 800 mm. 78-5 k. 7 K. 72 1/2 f.

B. Földvári: 4500 mm. 77 k. 7 K. 65 f.
Verbázi: 3000 mm. 73-5 k. 7 K. 80 f.
Babáti: 5000 mm. 78-5 k. 7 K. 67 1/2 f.
Mind három hónapra.
Árpa: 650 mm. 5 K. 55 f.
Köles: 100 mm. 5 K. 25 f.

Készpénzfizetés mellett.

A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktözsde szokásai szerint készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint 50 kilogrammonként.

Egyéb gabonafajták	Kiló		50 Kilogramm ára	
	K-tól	K-ig	K-tól	K-ig
Rozs	—	—	6.16	6.26
Árpa	—	—	5.06	5.16
Köles	—	—	6.46	6.56
Zab	—	—	5.89	5.99
Tengeri	—	—	6.10	6.20
Repos	—	—	6.22	6.32
	—	—	6.10	6.20

Egyéb gabonafajták	Kiló		50 Kilogramm ára	
	K-tól	K-ig	K-tól	K-ig
Rozs	—	—	6.16	6.26
Árpa	—	—	5.06	5.16
Köles	—	—	6.46	6.56
Zab	—	—	5.89	5.99
Tengeri	—	—	6.10	6.20
Repos	—	—	6.22	6.32
	—	—	6.10	6.20

A határidőszámla folyamán a következő költségek történtek:

Októberi buza 1903.	7.35—7.56—7.51
Áprilisi buza 1904.	7.70—7.71—7.69—7.70
Októberi rozs 1903.	6.22—6.28—6.31
Áprilisi rozs 1904.	6.48—6.47—6.45
Októberi zab 1903.	5.85—5.83
Áprilisi zab 1904.	5.62—5.63
Májusi tengeri 1904.	5.28—5.29—5.30—5.28

Déli egy órákor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza 1903.	7.51—7.52
Áprilisi buza 1904.	7.69—7.70
Októberi rozs 1903.	6.19—6.20
Áprilisi rozs 1904.	6.44—6.45
Októberi zab 1903.	5.83—5.84
Áprilisi zab 1904.	5.62—5.63
Májusi tengeri 1904.	5.28—5.29

A budapesti értéktözsde.

Az értéktözsde teljesen üzletelen, a forgalomba került értékek lánghán zárultak.

Előzősde: Ostrák Hitelrészvény 639.75—641.25. Magyar Hitelrészvény 704.—706.75. Leszámlolóbank részvény 442.25. Jelzálogbank részvény 611.—Allamvasuti részvény 644.75—645.50. Közuti vaspálya részvény 593.—594.—. Koronajáradék 97.20 korona. **A déli tőzsdén** a következő értékekben volt forgalom: Korona-árjradék 97.25—97.80 százelek. Magyar Hitelbank részvény 705.50—707.—. Jelzálogbank részvény 510.—511.—. Leszámlolóbank részvény 448.—444.—. Ostrák Hitelrészvény 641.—642.50. Kereskedelmi bank részvény 2675.—. Budapesti takarékoszakszagos zálogköcsön intézet 406.—. Rimamurányi Vasmű részvény 454.—455.—. Adria Hajózási részvény 454.—456.—. Közuti Vaspálya részvény 593.—594.—. Allamvasuti részvény 646.— korona.

1/4 órákor zárul: Ostrák Hitelrészvény 645.—. Magyar hitelbank részvény 709.50. Leszámlolóbank részvény —. Rimamurányi vasmű részvény —. Ostrák-magyar államvasuti részvény 647.60. Közuti vasut részvény —. Városi villamos vasut részvény —. korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonsterű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 50.—54.— korona, vörös aprószemű 48.—50.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bászági — korona, középszemű 52.—56.— korona, nagy szemű 56.—58.— korona. Disznósajt: budapesti 63.—70.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárazított vidéki — korona, városi 4 darabos 55.50—57.— korona, 3 darabos 56.50—57.— korona, filózt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 13.50—14.— korona, 12 darabos — korona, 100 darabos 14.50—15.— korona, 85 darabos 16.25—16.50 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.—13.50 korona. 100 darabos 13.75—14.— korona, 85 darabos 15.50—16.— korona. Szilva: slávoniai 18.50—19.— korona, szerbiai 16.50—17.— korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

A tőzsde a budapesti eseményeket meglepő nyugalommal fogadta. Az előzősde hangulata barátságos volt, a déli tőzsdén pedig az árfolyamok kissé emelkedtek.

A tőzsde további lefolyásában a vezető értékek általában esőndes forgalom mellett nem változtak. Zárul szilárd arra a hirre, hogy Budapesten Széll-kormányt fognak alakítani.

Bécs, szeptember 30. (Magyar értékek zárlata.) 4 1/2%-os aranyjradék 117.70. Izsai és szegedi kölcsön-sorsjegy 152.—. Magyar vasuti kölcsön ezüstben —. Magyar keleti vasuti állami kötvény —. Magyar lezámloló- és pénzügybank —. Rimamurányi vasműrészvény 452.—. Magyar koronajáradék 97.40. 4 1/2%-os Magyar földterem. kötvény 96.90. Magyar hitelbank részvény 707.—. Magyar nyerményi kölcsön sorsjegy 200.—. Kassa-oderbergi vasuti részvény 378.—. Magyar keresk. bank —. Magyar cukoripar —.

Bécs, szeptember 30. (Ostrák értékek zárlata.) 4 1/2%-os papírjradék 99.90. 4 1/2%-os ostr. aranyjradék 119.50. 1860-os sorsjegy 152.—. Ostrák hitelsorsjegy 470.—. Angol-ostrák bank —. Bécsi bankjegyesület 440.—. Ostrák-magyar bank 1572.—. Déli vasut 79.50. Dunagőzmozgási részvény 860.—. Dohányrészvény 352.—. Csanári és királyi arany 11.35. Német bankváltó 117.40. 4 1/2%-os ezüst jradék 98.80—100.40. Ostrák koronajáradék 99.90. 1864-iki sorsjegy 246.—. Ostrák hitelintézeti részvény 642.50. Unionbank 511.—. Ostrák Lánckerék 407.—. Ostrák-magyar államvasut 643.25. Elhavölgyi vasut 415.—. Alpeai bányarészvény 263.—. 20 frank. arany 19.04. Londoni váltó 239.35 Bécsi Tramway

Litt B. —. Bécsi Tramway Litt A. —. Lápót kohó —. Az irányzat szilárd.

Bécs, szeptember 30. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A déli tőzsdén a magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Ostrák hitelrészvény 644.25. Magyar hitelrészvény 707.—. Angol-Ostrák bank 271.50 Bécsi bankjegyesület 470.50 Union bank 512.—. Lánckerék 407.50 Ostrák-magyar államvasut részvény 647.25. Déli vasut 79.50. Elhavölgyi vasut 411.—. Északnyugati vasut részvény —. Dohányrészvény 353.—. Rimamurányi vasmű 453.—. Alpeai bányarészvény 361.50 Májusi jradék 99.90. Magyar korona jradék 97.45. Török sorsjegyek 121.25. Német bircedami mátha 117.43—117.45. Napoleond'or 19.02.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, szeptember 30. (Tőzsdei tudósítás.) A new-yorki tőzsdén beállott szilárdabb irányzat és a londoni konzol emelkedése (88 1/2%) kedvező hatást gyakorolt az irányzatra. Leginkább bányarészeket kerütek magasabban forgalomba, mert fedezési vásárlások történtek. Hozzájárult a szilárdasághoz az is, mert feltűnik, hogy a szeszindikátus mai ülésén a szeszindikátuson kívül állók is a belépetés formálisan elhatározták. Zevető bankok szilárdan jegyezték. Ostrák-magyar értékek iránt csendes üzlet mellett várakozó álláspont foglaltak el, tekintve a magyarországi politikai helyzet zavaros voltát. Később nemet jradék tovább emelkedett, külföldi jradékok csendesen maradtak. Hejly értékek tovább is szilárdak maradtak. Zárlat csendes. Magánlezámlolókat kamaltb 37 3/4%.

Berlin, szeptember 30. (Zárlat.) 4 1/2%-os papírjradék 100.30. 4 1/2%-os ostrák aranyjradék 101.80. Elhavölgyi vasut —. Magyar koronajáradék 97.50. Ostrák-magyar államvasut 138.60. Kassa-oderbergi vasut —. Bécsi váltó 85.10. Magyar vasut beruházási köcsön —. Alpeai bányarészvény —. Disconto-Commandit 187.40. Altalanos villamosági Edison 190.75. Geisenkirchen 195.30. Laura-kohó 206.30. 4 1/2%-os ezüstjradék 99.90. 4 1/2%-os magyar arany jradék 99.40. Ostrák hitelrészvény 202.—. Déli vasut 16.10. Károly-Lajos vasut —. Orosz bankjegyek 216.15. 4 1/2%-os új orosz köcsön 99.10. Török dohányrészvény —. Olasz jradék 102.90. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust —. Harpeni 185.80. Az irányzat szilárd.

Berlin, szeptember 30. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esis forgalom: 4 1/2%-os magyar aranyjradék 97.—. Magyar koronajáradék 202.90. Ostrák hitelrészvény —. Ostrák-magyar államvasut 130.10. Déli vasut 16.20. Északnyugati vasut 216.25. Elhavölgyi vasut —. Orosz bankjegyek készpénz —. Buschthradri —. Orosz bankjegy —. (Ultimo) Lombard —.

Páris, szeptember 30. (Zárlat.) Ostrák-magyar államvasut —. Új török konzol 32.87. Egyiptomi jradék 107.—. Ostrák-Lánckerék —. Párisi bankrészvény 110.05. 3 1/2%-os francia jradék 96.65. 4 1/2% spanyol jradék 92.05. 3 1/2% új törleszhető jradék 98.—. Crédit foncier de France —. Apesi bányarészvény —. 4 1/2% 1890. román köcsön 87.—. Görög köcsön 212.50. Váltó Olaszországra 9 1/2% pari. Váltó Amsterdamra 206.37. Váltó Brüsszelle 9 1/2% De Beers 493.50. Chartered 65.50. bolgár köcsön 409.50. Magyar aranyjradék 101.—. Déli vasut 63.50. Váltó Londnra 252.—. Ostrák aranyjradék 103.60. Török sorsjegy 129.—. Meridional vasut 692.—. 4 1/2% olasz jradék 103.05. Ottomank bank 525 —. 3 1/2%-os francia jradék 672.—. Ostrák földhitelintézet 1280. Déli vasuti elsőbbségi kötvény 321.50. 4 1/2%-os 1896. román köcsön 86.—. Dohányrészvény 389.—. Váltó Bécsre 104.18. Váltó német piacokra 122.34. Rio 11.87. East Rand 177.—. Randfontein 55.75. Magyar Jelzálogbank 540.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, szeptember 30. (Zárlat.) 4 1/2%-os papírjradék 100.20. 4 1/2%-os ostrák aranyjradék 101.80. 4 1/2%-os magyar aranyjradék 99.30. Ostrák hitelrészvény 202.10. Ostrák-magyar államvasut 138.70. Északnyugati vasut 106.30. Buschthradri vasut —. Londoni váltó 203.67. Bécsi bankjegyesület 118.70. Villamos részvény 127.50. 3 1/2%-os magyar aranyköcsön —. 4 1/2%-os ezüstjradék 100.60. Ostrák koronajáradék 100.10. Magyar koronajáradék 97.50. Ostrák-magyar bank 112.20. Déli vasut részvény 16.30. Elhavölgyi vasut 104.40. Bécsi váltó 851.25. Párisi váltó 808.83. Unio bankrészvény —. Alpeai bányarészvény 187.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, szeptember 30. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok januárja. Esis forgalom: Ostrák hitelrészvény 202.70 Német bank 213.30. Disconto 187.40. Berlini kereskedelmi bank 163.90 Geisenkircheni 195.70. Harpeni —. Laura-kohó 202.72. Olasz jradék —. Hilbernia 185.50. Az irányzat szilárd.

Hamburg, szeptember 30. (Zárlat.) 4 1/2%-os ezüstjradék 100.10. 1890. sorsjegy 152.20. Déli vasut 15.90. 4 1/2%-os Ostrák aranyjradék 101.80. Ostrák hitelrészvény 202.80. Ostrák-magyar államvasut 138.20. Olasz jradék 102.70. 4 1/2%-os magyar aranyjradék 99.40. Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi oszrnok jelentése.

Szeptember 30. A sertésüzlet irányzata: változatlan. **A Hízók sertések ára:** I. A Magyar elsőrendű. Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig, Öreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felül súlyban) 114—115 fillérig. Fialat közép (páronként 261—320 kilogramm terjedő súlyban) 114—115 fillérig. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — II. Magyar szedelt: Nehéz (páronként 280 kilogrammon felül súlyban) — fillérig. Közép (páronként 240—280 kilogramm súlyban) 114—115 fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 113—114 fillérig. — III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogrammon felül súlyban) — fillérig. Közép (páronként 260—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — IV. Romániai eredeti (Stachl): Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronként 280 kilogrammon felül súlyban) 114—115 fillérig. Közép (páronként 240—280 kilogramm terjedő súlyban) 113—114 fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 112—113 fillérig.

Szerelési szám 1903. szeptember 29. napján felhajtott 567 darab, — 1903. szeptember 29. napján elszállított 683 darab, 1903. szeptember hé 30. napjára maradt készletben 42.78 darab.

Színházak, szórakozó helyek.

W. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1903. október hó 1-én.

Sába királynője.

Nagy opera 4 felvonásban. Zenéjét szerzte Goldmark K. Szövegét írta Mosenthal.

Személyek:

Salomon	Beck	Sulamit	Vasquezné
Basal Hanán	Mihályi	Sába királynője	Diósy
Assád	Broulik	Astaroth	Berls M.
Fopap	Szendrői		

Kezdeté 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. október hó 1-én.

Halálcsend.

Dráma 3 felvonásban. Írta José Echegaray. Fordította Huszár V.

Személyek:

Augustas	Márkus	Raimundo	Mihályfi
Donna Amor cedés	Helvey	Genaro	Horváth
Pura	Szacsavány	Orellana	Dezsh
Ines	Vizváry	Rodrigo	Iványi
Julia	Munkácsi	Penna Negra	Gál

Kezdeté 7 1/2 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. október hó 1-én.

Lila.

Mese 1 felvonásban. Írta: Zboray Aladár. Zenéjét szerzte: Kun László.

Személyek:

Mári	Szerény	Lia	Varsányi
Mári	Nikó	Vágy	Tanay

Utána:

Az igazgató úr.

Dráma 1 felvonásban. Írta: Edgar után írta: André de Lorde. Fordította: Góth Sándor.

Személyek:

Gondron	Hegedűs	Róbert	Fonyvesi
Pimne	Balassa	Joyeuse-né	Hunyadi
Bontó	Tapolczai	Eugénie	Kertész
Jean	Tanay	Füspó	Kazaliczky

Végül:

Leánykérés.

Bonhózat 1 felvonásban. Írta: Csehov Antal. Orszábol fordította: Pintér Akos.

Személyek:

Csibukov	Vendrei	Lomov	Góth
Natana	Varsányi		

Kezdeté 7 1/2 órakor.

HÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. október hó 1-én.

Cigányélet.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Írta és zenéjét szerzte Dankó Pista.

Tollas Zsiga	Ujvári	Csieső	Kovács
Dudó Kuzsi	Siposné	Polyva	Szabó
Lajos	Szirmai	Macska László	Kiss M.
Marcia	Szentmiklósy	Mélie bácsi	Szymosi
Barázs Etel	Balázs	Tudomány	Pázmány
Lajoska	Dezsőfi	Dávid	Marton

Kezdeté 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. október hó 1-én.

A drótostót.

Nagy operette előjátékkal, 2 felvonásban. Írta Leon Viktor. Fordították Ruttkai György és Mérei Adolf. Zenéjét szerzte Lehár Ferenc.

Személyek:

Günther	Fenyéri	Pfefferkorn	Tollagi
Mici	Révész	Zsuzska	Keleti J.
Jankó	Holtai	Milos	Mészáros

Kezdeté 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. október hó 1-én.

Velence.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

FŐVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. október hó 1-én.

Sulamith.

Héber dalmű 4 felvonásban.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

Roka P. Pál

VV táncintézeté vv

Szentkirályi - utca 6.

Beiratások naponta.

Magánórák. Gyermektanfolyam. Bostonkurzus.

Színházak heti műsora.

	Magy. kir. Opera.	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Péntek	Varázs fuvola	Két szék között a pad alatt	Leánykérés Herbelin papa	Masinka	A drótostót
Szombat	A Walkür	Két szék között a pad alatt	Dr. Nebántsvirág	Masinka	A drótostót
d. n. Vasárnap este	Berlichingeni Gótz	Egy szegény ifju története Két szék között a pad alatt	Az igazgató ur Korbács Dr. Nebántsvirág	Ripp van Winklo	A drótostót

Vértés és Sebestyén

cs. és kir. szab. fehérmunka-készítők

Budapest, IV. ker., Múzeum-körút 15. szám.

Ajánlják saját találmányu, szabályozható nyakbőségű

férfiingekét,

melyek kitűnő szabás, célszerűség és kényelem tekintetében, mára, vagy eddig e téren nyújtott felülmúlnak;

Régiábrító jó minőségű chifonból

kemény, sima, vagy rédés malinai . . . . . frt 2.25 — 2.75

Ezenkívül mérték szerint minden tetsző kivitelben készítjük.

Megrendelésnél kérjük a gallér számát megadni.

Kiszáradt kivánsra bérmentve küldünk.

Meg nem felelő árut kicserélünk vagy kivánsra a pénzt visszadjuk.

Magyar gyártmányu gallér- és kézelőraktár!

FŐVÁROSI ORFEUM

VI., Nagymező-utca 17.

Ma és mindennap

A kapitány úr.

Bonhózat. Írta Beér Béla. Zenéje Donáth Lajostól.

A Tarka Színpad pályanyertes újdonsága.

Továbbá az óriási

rendkívül mulattató új

októberi műsor.

20 különlegesség.

A télikerben reggeltől 6 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangversenyez.

Cs. és kir. udvari szállítók.

LEGUJABB

divatú őszi felöltő 30 kor.

sacco-öltöny 24 >

télikabát 32 >

gyermek-öltöny 8 >

Minden darab szintartó gyapjuszövetből való elkészítéséért szavatolnak

KOHN HEILMANN és FIAI

cs. és kir. udv. szállítók

az

„Angol szabó”-hoz

BUDAPEST,

IV., Károly-körút 12.

Fiók: Károly-körút 30.

Nem téveszté össze cégünket hasonnyakkal, aki megfigyelt törvényes védjegyzatakat, amely minden egyes ruhánknál látható.

TELEFON 17-19.

Notusin Aranyér-balszam.

Egyedülálló szer, mely operáció vagy égetés nélkül tökéletesen és biztosan gyógyítja meg a vak, valamint a nyitott aranyért. Kétségkélkül kipuroltva. Teljesen ártalmatlan. Bismert levelek szorítá szarakt és szarakt teljesen gyógyított. Törvényesen védve. Kapható a készletnél:

Nagy Kálmán gyógyszerész, Nyíregyházán

továbbá Török Józsefnél, Budapest, Király-utca és a többi

gyógyszertárakban is. Ára használati utasítással együtt 4 kor,

bérmentés küldésével postán 5 kor, az őszing előzetes beku-

ldása vagy utóvétele ellenében.

Milliókat áldoz

a jótékony társadalom könyörületes szíve az emberi nyomorúság enyhítésére.

Az orvos

ezzen küzelemben a legelső sorban harcol és gyakran életét áldozza fel az ember szerzetet szolgálatában.

A jótékony társadalom könyörületes szívéhez fordul most az

Országos Orvos Szövetség

mely egy

SORSJÁTÉKOT

rendez nyugdíjalapja és segélyegylete javára, melynek huzása már október 10-én megtartatik.

Főnyeremény legkedvezőbb esetben **50.000** kor. ért.

1 nyeremény . . . . . **40.000** " "

1 jutalomdíj . . . . . **10.000** " "

és számos kisebb nyeremény.

Központi iroda: Budapest, IV., Váci-utca 17/7.

Egy sorsjegy ára csak **1 kor.**

Sorsjegyek ezenkívül minden bankházban és dohánytözsdében kaphatók.

Viszontelárusítóknak árengedmény.

Aki szereti egy jó csejze tott, mindentől, a világ legfinomabb legjobb totját, az

Meglátja, Indra-Teát

kéri. Melango Kina, India és Ceylon legfinomabb totáiból. Valódi csak eredeti csomagokban. Rakítárák a taragaszokon feltüntetve.

KÉZIMUNKA

képes árjegyzékem 270 oldalon, 2000 részletesen körülírt rajzokban sorolja fel a női kézimunkák összes anyagait és teljes utalgatást nyújt azon verveknél, akik megrendelésüket személyesen nem eszközölhetik, kivánsra ingyen és bérmentve küldöm.

Bérez D. Sándor kézimunka nagyipár Budapest, Király-utca 4.

VICTORIA előrendű hímzőgép 6 korona.

„KOH-I-NOOR” géphímzőgöelyem Singer, Wheeler & Wilson stb. gépeknek egyedüli gyártárák.

= MÉRJE INGYEN =

világhírű találmányomat a Guzi kenesét, melyet mindenkinél, ki címét velem közli, nagy képes árjegyzékemmel ingyen és bérmentve küldöm. Minden pálm vásárolt cipőnél 1 évi irásbeli jóállást vállalok, hogy a bőr repedése ki van zárva, ha Guzi keneséssel bekeni. Időeltelt elszakadása esetén teljesen ingyen megjavítom.

Minden pálm vásárolt cipő

höz 1 tőrely Guzi keneséft

és 1 pár elegáns cipőcsémft

adok ingyen.

Legfontosabb mérték, ha harisnyában egy papírcsipa állva, a lábtáplá körvonalát lerajzol-

uk. Nem megfelelőit kicserélek saját költségemen vagy a pénzt minden

Pérfi sima víz engos, erős kivitelben 3.20

Divatos gavalér víz fűzős cipő, angol

varrótt talppal 3.50

Divatos barna bagaria fűzős cipő 4.20

Szalonkák fűzős cipő, orosz fűzős

cipő, keztűgöbör szaral 4.50

Pérfiú eleg. box fűz. cipő, derby szab. 4.20

Gyermekcipő 3 évig 1 frt 20 krajcar, 3 évtől 7 évig 1 frt 60 kr. 7 évtől 10 évig 2 frt.

Agulár Ignác

BUDAPEST,

Főüzlet: Kerepesi-ut 30. sz.,

a Rókus-kérház templomával szemben.

Fióküzlet: Király-utca 6. szám.

Hirdetmény.

Az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közhadseregbeli csapatok, intézetek és elszigetelték kenyér és zab-szükségleteinek szállítás útján való biztosítása iránt nyilvános tárgyalások tartatnak.

A tárgyalás megtartatik

mely napon	állomás és hivatalban	a bérleti állomás számára	az ahhoz tartozó helységgel	megye	csapat	időtartam		körülbelüli napi szükséglet		körülbelüli folyó összköltséglet	bánatpénz						
						től	ig	kenyér	zab		zab	a következő ciklikre					
								a		kenyér		zab					
						840 4200		Gramm			mm		korona				
1903. október 14-én	a budapesti csász. és kir. katonai élelmezési raktárnál Budapesten.	Ujvidék	Bács-Bodrogh	cs. és kir. közhadsereg	1904. január 1-én	1904. december 31.	kenyér 1903. november 1-től, zab 1904. január 1-től	kenyér 1904. március 31-ig, zab 1904. december 31-ig	380	10	150	850	100				
		Zombor	Bács-Bodrogh				390	—	—	900	—						
		Szolnok	Jász-Nagy Kun-Szolnok				360	—	—	800	—						
		Kecskemét	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun				780	440	6750	1800	4300						
		Czegléd					150	—	—	350	—						
		Alberti-Irsa					150	—	—	350	—						
		Abony					150	150	2300	350	1500						
		1903. október 14-én.					Örkény	Örkény	.				—	—	1800	1200	1300
							Kaposvár	Somogy					150	150	2300	350	1500
													706	—	—	1550	—

*) A körülbelüli napi szükséglet az örkényi lóter részére a táborozás tartama alatt, azaz megközelítőleg május hótól szeptember haváig 1230 adag kenyér à 840 gr. 140 adag zab à 4200 gr. és 120 adag zab à 5040 gr. A szállítást az örkényi állomásra néve elnyerő köteles, az Örkény melletti lóterre, vagy esetleg más, a taborba Örkény mellett bevonuló csapatok szükségletét a felajánlott szállítási áron közvetlenül a lóteren kiszolgáltatni. Az előbbieket után eső összes szükséglet ugyint az ezen szükséglet, után eső bánatpénz a fent levő táblázatban van feltüntetve.

Különös határozmányok.

Azon állomásokra nézve, melyeken a bérleti időtartam alatt ezred- vagy dandár-összpontosítások (a lovasságnál osztály-összpontosítások is) tartatnak, illetőleg szabadságot lovak bevonultatnak, a bérletnyertes köteles a származó nagyobb szükségletet és az esetleg engedélyezett pótlékokat a szerződött árak mellett szállítani.

Szolnok, Kaposvár, Kecskemét, Ujvidék és Zombor állomásokra nézve a vállalkozók kötelesek azon többletet, mely az 1904-ik évben beidézett szabadságosok, tartalékosok és póttartalékosok által származik, a bérleti árak mellett szállítani.

A bérletnyertesek kötelesek az átvonuló csapatok szükségletét a feltételei fűzet IV. pont, I. bekezdés, A-a) határozmányja értelmében kiszolgáltatni.

Valamennyi állomáson a kenyérnek készítése ott helyben eszközözendő. A katonakenyér két 700 gramm adagos cipókban állítandó elő. A kétadagos cipóknak térszámban 1600 grammot és kisítve 1400 grammot kell nyomnia.

A kézfényelések a szükségleti helyeken a kenyér és zabra nézve ötnaponként történnék.

A zab, ha az a csapat érdekében áll, a cs. és kir. hadtest-hadbizottság jóváhagyása mellett kivételesen 10 vagy 15 napra is kézfényelhető.

A felvételzési helyiségek 1-9 km.-nél a laktanyától számítva távolabb ne legyenek. Ha mindemellett ez távolabb volna, akkor a szállító köteles

a kényeret és zabot a szükségleti helyekre további díjazás nélkül el-fuvarozni.

A zabszállító, a szállítandó zab megvizsgálása céljából, raktárában lehetőleg egy jó állapotban levő szélrostat tartson készletben.

Ajánlatok ki nem irt ciklikre, továbbá ajánlatok, melyek hosszabb időre, mint a kiirt szállítási időtartamra szólnak, feltétlenül és azonnal visszautasítottak, és ajánlatok a tárgyalás rákövetkező napjától kezdve 14 napnál rövidebb impegnoval, nem vétetnek tekintetbe.

Ezenkívül a tárgyaló bizottság részéről mindazon ajánlatok nem vétetnek tekintetbe, melyekben egy és ugyanazon cikliknél, a kiirt biztosítási időtartamának egyes szakaira, különböző ajánlatok tételtek.

A terményeknek általános mozgósítás esetén való kiszolgáltatására nézve, a szállítási feltételek fűzetének XXVII. pontjára különösen utalattik.

Azon esetben, ha valamelyik állomáson a szállító, vagy a vele érintkezésben álló személyzetnek lovai között ragályos betegség ütne ki, a katonai igazgatásnak jogában álland, a fennforgó ragályveszélyes állapotokról kiállított katonai állatorvosi bizonyítvány alapján, a lóállománynak — az igazolt szükség tartamára — a szükséghez képest esetleg más járványmentes állomásra való szállítás útjánai élelmezése iránt intézkedni; a nélkül, hogy a szállítóknak valamely kártalanításra igénye származnék abból, hogy a lótap ezen időre nem töle vétetett fel.

Általános határozmányok.

1. A tárgyalások mindenkor 10 órakor délelőtt bizottságilag tartatnak meg, melyhez kizárólagosan írásbeli ajánlatok fogadhatnak el. Ezen ajánlatok a budapesti és székesfehérvári katonai élelmezési raktárknál, valamint a katonai főkönyvtáraknál Szolnokon, Kecskeméten, Szabadkán, Tolnán, Kaposváron és Pécsen ingyen kapható ajánlati minták szerint szerkesztendők. Az ajánlattevők saját érdekükben felhívhatnak, ezen ajánlati mintákat használni.

2. Az 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előirt bánatpénzekkel együtt, külön boríték alatt való csatolása mellett, az illető állomás szükségletének tárgyalására kizűzött

napon, legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyalóbizottsághoz beérkezniük; későbbben érkező vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel irt ár között eltérés mutatkozik, akkor a betűkkel irt ár fog helyesnek tekintetni.

3. Ha az ajánlat „összeségesen” értetik, akkor ez az ajánlatban határozottan hozzáteendő, mert minden ajánlat ezen világos hozzátétel nélkül mint nem összeségesnek fog tekintetni. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát, a kereskedelmi- és ipar-

kamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna és pedig az ipart és kereskedelmet fűző az I-ső fokozatu politikai hatóságok által, a gazdasággal foglalkozó nem bejegyzett pedig a gazdasági egyelet által kiállított bizonyítvánnyal igazolni tartozik.

Az ilyen bizonyítványok nem az ajánlattevő, hanem a felsorolt hivatal vagy egyesület által a tárgyaló-bizottsághoz hivatalosan juttatandók. Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kellettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek. Ezen bizonyítványonkból a szállítási képesség terjedelmének ki kell tűnnie.

4. A tárgyalásokra névbe Budapesten, illetőleg Székesfehérvárott, 1903. évi szeptember hó 15-én kelt hivatalosan két példányban kiállított feltételek füzetének határozatai mérvadók. Ezek betekinthetők a cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságánál, a budapesti és székesfehérvári cs. és kir. élelmezési raktáraknál, naponta délelőltől 9 órától 12-ig.

Az ezen szállítási feltételek füzetében foglalt feltételek betartására minden ajánlattevő az ajánlat benyújtásával már kötelezve van.

Ezen szállítási feltételek füzetei az előbb említett élelmezési raktáraknál nyomtatott ivenként 8 filléért el is adtnak.

5. Községek és termelők a bánatpénz letételétől men-

tesek; de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezésekért, úgy mint más vállalkozók, szavatolni tartoznak.

6. Az élelmi czikkeknek az állomásokhoz tartozó helységekre való elfuvarozására névbe, a feltételi füzet XVII. pontja értelmében, külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már befoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznak, akkor ezek közül az, ki az illető czikknek szállítását elnyerte, előnyben részesül.

7. Az ajánlkozók a hadigazgatásnak ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvény-czikk 314. és 315. §-aiban valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra névbe megállapított határidőnek betartásáról.

Kelt Budapest, 1903. évi szeptember hó 15-én.

A cs. és kir. 4. hadtest intendénciája.

Megjegyzés.

Az ajánlat lepecsételendő és borítékára irandó:

„Ajánlat az 1903. évi szeptember hó 15 én kihirdetett s 1903. .... hó ..... n tartandó tárgyaláshoz.”

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

Utánnyomás nem díjaztatik!

Önkéntesiegyenruhák skatonai felszerelések

páratlan elegáns kivitelben legújanyosabban

Blum Sándor

elsőrangú egyenruhazati és hadfelszerelő intézetben készülnek. Ő felsége a perzsa császár és orosz nagyherceg udvari szállítója.

Budapest, Váci-utca 15.

A méretek fölvétele végett a cég saját kollégái szabászat vidékre elküldi.

BUDAPEST, Váci utca 15.

Árjegyzék ingyen.

Titkos betegségek

gyógyítására legjobban ajánlható 23 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján

Dr. KAJDACSY

v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos

Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít; hügycsőfolyást, hólyagbajt, sebeket, syphilist, bőrbajokat, elgyengült férfierőt, idősebbeknél is electro Massage vagy Psychopnor által. Onfor-tóztást és annak utóbjait: ideg- és hárgörgebajt és minden női bajokat.

— Rendel: 9 órától 4-ig és este 7—9-ig. —

Budapest, Kigyó-utca 5.

Clotild-palota (I. emelet).

Átjáró ház — Lift használát.

Levelekre válaszol, gyógyszerekről gondoskodik.

Levél útján is biztos gyógyszeriker.

— E napokban hegyta el a sajtót: —

„Bizalmas Barát”

című könyvecské, mely mindennemű férfi- és női nemibajokban kellő utmutatással szolgál. Rápható a szerzőnél: (Dr. Kajdacsy József). Ár csak 1 kor. Vidéki megrendelések 20 fillérral drágábbak

Advertisement for JOD-VAS, LABDAGSA, and STORPJE. Includes an illustration of a person and text: 'SÁP-KÓR, ANGOL-KÓR, HALVÁNYSÁG, GÖRVELY-KÓR, VÉRSEZEGÉNYSÉG ellen.' and 'BLANGARD, 40, Rue Bonaparte, Paris.'

Legújabb levelezés.

Legújabb levelezés, öntvény és házi titkár. A közönséges életben előforduló mindenféle levelek, megírások, ajánlatok, szerződések stb. mintáival. Ár füze 2 kor., köve 2 kor. 40 fill. Az öntvény előzetes beki-
dés esetén bérmentve küldetik meg. Megrendelhetők: Lampel Istvári (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvar könyvkereskedésében, Budapest, Andrásy-
ut 21. szám

A 1922. számú „Eljárás a nikotint, valamint a dohányfüst pyridin és picolin bázisait abszorbeáló anyag előállítására” című, 1900. május 12-ről kelt magyar szabadalomra

vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szives ajánlatok „W. B. 6226” alatt Messse Rudolfhoz Bécs, I. Seilerstätte 2. intézendők.

Deák Ferenc emlékezete.

Deák Ferenc születésének 100-ik évfordulója alkalmából szives figyelmébe ajánljuk a következő műveket:

Éppen most jelent meg!

Deák Ferenc emlékezete ünnepi füzet, mely az iskolákban tartandó ünnepek egész anyagát tartalmazza. Ár 20 fillér.

Gondolatok 1813—1878. Deák Ferencről. Ár 8.— kor. Diszes félbörkötésben 12.— korona.

Levelek 1822—1875. Deák Ferenc-től. Ár 7 kor. 20 fillér. Diszes félbörkötésben 11 korona 20 fillér.

Deák Ferenc beszédeiből. Szemelvények. Ár 40 fillér.

Deák F. 1861-iki első felirati beszéde. Magyar Könyvtárban. Ár 30 fillér.

Legalkalmasabb a Deák-ünnep alkalmából az ünnepi terem díszítésére iskoláknak, olvasók- és egyéb társaságoknak, továbbá középületben, vármegyeházákban, városokban, községokban stb.

Deák Ferenc szobra élethű művészi kivitelben. Életnagyságu gipsz mellszobor. Ár csomagolással együtt 32 korona.

Megrendelhetők és kaphatók:

Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedésében

Budapest, Andrásy-ut 21. szám.

Pérflak ingyen kapnak

egy legújabb találmányu gyógyszer, melyvel az e gyengülőt erőt visszanyerhetik. Mindenki, aki eziránt ír, kap egy próbacsomagot, egy 100 oldalas könyv, veli postán, jól becsomagolva. Ez egy csodálatos gyógyszer, mely már ezreket mentett meg kórházi kitérőktől, mert nem betegségekben, syphilis és elgyengült férfierőben szenvedtek. E célból elhatározta az intézet, mindenkinél egy csomag gyógyszerrel felvilágosító könyvvel együtt ingyen küldeni. E háziismerrel a baj odahaza gyógyítható és mindenki, a ki fiatalkori kihágások miatt nem betegségekben, szellemi gyengeségben vagy krónikus bajokban szenved, otthon gyógyíthatja magát. Ezen gyógyszerközvetlen hat azon szervekre, melyek erőt veszítenek, és csodálatosan gyógyítja az évek óta tartó betegségeket. Öregek és fiatalok írhatnak a „State Medical Institut”-nak alantú címen, honnét nekik a csomag haladéktalanul megküldetik. Az intézet előszörben azokat akarja megmenteni, kik kezelés miatt otthonukba nem hagyhatják el. A próbaküldemény bizonyítja, hogy mily könnyen lehet a veszedelmes bajból otthon is megmenekülni. Az intézet nem tesz kivételeket. Mindenki írhat a gyógyszerért bárhonnét is magyarul, mire neki diszkreció mellett egy gyógyszerküldeményt küldetik felvilágosító könyvvel együtt. Írjon azonnal. A küldemény oly szépen van csomagolva, hogy tartalmazni sem gyantája. A levelek következőleg címezendők: State Medical Institute, 9. Electrom Building, Fort Wayne, Ind., Amerika és minden levél bérmentesítendő.

Miért szenved ön?

valódi centifolia-kenőcse

osodakenőcsenek nevezve

használati útmutató. Ezen kenőccsel egy 14 éves, gyögyíthatatlannak tartott csontszu teljesen meggyógyított, ujában pedig egy 22 éves, nehéz rákszerű baj... Valódi centifolia-kenőcse használati útmutató: a gyermekgyógyászat beteg melőnéél, a tej elakadásánál, mellkéményedésnél, vörhenyénél, mindenféle régt bajnál, sebes lábak és csontoknál, sebes, sós lábak, dagadt lábak, sőt csontszuál is: vágott, ütött, szert, lött és szuott sebeknél; mindenféle idegen anyag eltávolítására, mint: úveg és faszilánk, homok, sórés, tüske stb., mindenféle dagadt, bimbós, sárga, karunkulánál, uj elakadatoknál, még ráknál is; ujszebeknél, kórtárgyoknál, hólyagoknál, fölött lábaknál, mindenféle égés sebeknél, fagyott tagoknál, fokváltó lámad sebeknél, nyál-dagadt, vörhenyű, fülbajok és gyermek sebeknél stb. stb. két téglénél kevesebb nem küldetik. Két téglé ár bérmentve 3.50 K. az Saszeg előzetes bekioldése helyrebillősegek bekioldása mellett. Széles körű megismerés megtekinthető. Figyelmeztetlek mindenkit hamisítványok védelmétől és köröm pontosan figyelni, hogy minden helyen fenti védjegy és „Schutzengel-Apothek des A. Thierry in Pragrad” legyen látható minden téglé a védjegyrel ellátott használati útmutatóban van burkolva. — Az én valódi centifolia-kenőcseim hamisított és utánzó a védjegy-törvény alapján szigorúan büntetendők, ugyiszerint a hamisítványok ismétlődők. Egyedül bevezetett forrás: Schutzengel-Apothek des A. Thierry in Pragrad bel Bohémisch-Sudetenbrunn

Központi raktár Budapestben: Török J. Király-utca és Dr. Egger Leo és J. gyógyszerészeknél Váci-kört 17., Zágráiban S. Mittelbach, Bécsben C. Brady gyógyszerésznél.

„The Gresham”

életbiztosító-társaság Londonban Magyarországi fiók: Budapest, V., Ferenc József-tér 5-6

a társaság saját palotájában.

A társaság vagyona 1902. decem-ber 31-én — — — — — kor. 198,863,596.88

Évi bevétel biztosítások és kamatból 1902. évi december 31-én — — — — — 31,489,033.74

Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszer-száások stb. után a társaság fennállása óta (1848) — — — — — 448,478,190.91

Az 1902. évben a társaság 4748 kővényt állított ki — — — — — 48,050,529.29

Saszeg értékeiben. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgál a magyarországi- és a kelet főljá Budapestben, valamint ennek ügynökei a fiók minden nagyobb városban.

Olcsó butor.

250 engedménnyel adom el összes raktáron levő szilárd gyártmányu asztalos és kárpitos butor-készletemet.

Nagy választék háló-, ebéd-, ezalon-, uriszoba, valamint minden a lakbe-dendezéshez szükséges tárgyokban, a leggyyszerűbbtől a legdíszesebb kivittelig.

Dósa Kálmán

asztalos és kárpitos

Budapest, Kerepesi-ut 28. sz., félemelet.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Minden szó egyszeri beiktatása nonpareille betűkkel 4 fillér. Vas- tarabb betűkkel 6 fillér.

Szerkesztéségi telefon-szám: 56-12.

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válaszra szükséges bélyegot kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

HIRDETÉSEK

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatalt: VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatalt telefon-szám: 54-39.

Kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Apró hirdetések
Kerepesi-ut 25. sz. alatt (Telefon 54-39.) központi irodákban és eredeti nyelven melletti még a következő nyelvekben lehet fogadni:

Bloekner J.
hirdetői iroda
IV. Sűtő-utca 6. szám.

Breuer növények
dohányüzem
Teréz-körtől 5. szám alatt.

Deutsch Miksané
Andrássy-ut 38.

Eckstein Bernát
hirdetői iroda
V. ker., Fűrdő-utca 4. szám.

Engelmann Mór
dohányüzem
IV. ker., Kávéház 2. szám.

Frank Pál
Könyvkereskedés
IV., Körfőzvény-utca 12. szám.
Kosuth Lajos-utca, Kigly-utca, (Koronaharag-utca sarkán).

Fischer J. D.
hirdetői iroda
IV. Gerőly-utca 1.

Goldberger A. V.
hirdetői iroda
IV. ker., Váci-utca 17. szám.

Goldner Jozsef
Andrássy-ut 50.

Goldruber Mór
Könyvkereskedés
IV. ker., Fő-utca 17. szám.

Grossmann Jágó
fűszer- és vegyeskereskedés
MISKOLCZ és környéke részére hirdetői iroda
hirdetői iroda
IV. ker., Dorottya-utca 2. szám.

Jambrikovits
dohányüzem
Kerepesi-ut 50. (Takarék-özp.)

Kernberg Rozália
dohányüzem
VIII. ker., Múzeum-körtől 10.

Leopold Gyula
hirdetői iroda
VII., Erzsébet-körtől 54. I. em.

Mosse Rudolf
hirdetői iroda
IV. Ferenciek-terez 3.

Mezei Antal
hirdetői iroda
IV. ker., Eszti-ut 9. szám.

Nemetsek A. J.
Könyvkereskedés
IV. ker., Pódszék 4. szám.

IV. Nagel Ottó
Könyvkereskedés
Múzeum-körtől 2. sz. (Nemzeti Színház bérháza).

Rohonczi Hona
dohányüzem
VI., Andrássy-ut 46. szám.

Sikráy Samu
hirdetői iroda
VI. ker., Váci-körtől 33. szám.

Sólyom Jakab
hirdetői iroda
IV. ker., Ferenciek-bazára.

Sopronyi V.
dohányüzem
VIII. ker., Kerepesi-ut 25. szám.

Szántó Mór
dohányüzem
IV., Kecskeméti-utca 14. szám.

Szabó Előd
dohányüzem Nagymező-ut. 12.

Schwarz József
hirdetői iroda
V. ker., Marokkói-utca 4. sz.

Schönwald Ferencné
dohányüzem
Ferenc-körtől 32. szám.

Schödl Gyula
dohányüzem és postagyűjtőhely V. Lipót-körtől 8.

Tencer Gyula
hirdetői iroda
V. ker., Esterházy-ut 3. szám.

Toldi Lajos
Könyvkereskedés
II. ker., Fő-utca 2. szám.

Weitzenfeld Jakab
Király-utca 1.

Minden ábrándolat, melyet itt este 6 óráig földolnak, már másnap megszűnik a Budapesti Naplóban.

Fekete-fátyolos!
Miórt halgatsz most, mikor már bejárt az október? Fekete-fátyolos valand ha? Kérlek megértesd! 6736

Kis á... ó!
Mint ha sohasem... ó! volna olyan nagy az idő, hogy nem kaptam levelet. Nemcsak a levelek, az az évszóna is most kezdődött, az az évszóna, amelyről megfogtam, hogy bekövetkezik, mikor egy város férja... ó! meg fogja látni. Téged is. Téged kíván és minden férjára ismeretlenül, láthatatlanul, vaktában fölénykedem. Kérlek megértesd, de ne menj el a barátságos szőrtől, amit vele vállanon kell és minden pillanatra eddig... ó! nem kényes, az meg ha haragos is, mert nekem nem jut olyan es. Edecs kis öregem, úgy nem nézel jobban... ó! meg fogja látni, mint az egész világ nekem mindent, mint azelőtt megmondta. Nem baj ha fáj, mert legabban tudom, hogy gondozd nekem mindenkor, akármilyen történik is. Meglátok megnézni, de ird meg megvárni, amíg megértem. Nem hiszem most nem a Tied az idő! Irj és irj megint, mert különben nem okos dolgot lesz, amit csinálod. Csak... ó! kolkak ezerrel te egyetlen asszony! 16121

Kellemes szórakozás
A kedves szórakozás... ó! hajlana fiatal uriember oly intelligens urtól nővel megismerkedni, mivel a deliktus... ó! kérésében az... ó! kérésében, utána kellemes vacsorázás... ó! kérésében. Levelek "Kellemes szórakozás" címen a kiadóhivatalt kérem. 16129

KERESLET!
Irnoki állás
betöltendő gróf birtokán. Évi fizetés 400 kor. és teljes ellátás. Cím a kiadóhivataltban. 7533

Önálló intéző
kerestek 100 holdas birtok kezelésére, mely állás a folyó évről betöltendő. Ajánlatok... ó! kérésében a kiadóhivatalt. 7502

Segédkönyvelői
Állás keres esztendő megkezdésére. Ajánlatok... ó! kérésében a kiadóhivatalt. 7502

Egy minden
cselédnek 12 koronára havijuttatással azonnali felvételt. VII. ker., Ovoda-utca 19. földsz. 3

Gazdasági irnok
kerestek azonnali felvételére. Egy gazdasági tanácsot vezető fiatal embernek, kik az allara relikanták... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 7805

Gazdasági segéd
kerestek azonnali felvételére, lehetőleg katolikus vallású, nek eléglet lelt által emorgyvatással, vagy győzelem... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 7805

Lakatos kersek
Négy vagy három nagy szobor... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 7805

Lakatos inasok
felvételt a Plick gyárban Kálai Váci-ut 84.

Ugyes
tanácsnok és tanácskönyvtárosok azonnali felvételre. Cím: Damjanich-utca 32. Párty-utca. 451

Birtok kerestek
vételre. Egy 8-600 holdas birtok, kávéfajljal (8-10 szoba, szép park), jó földdel, kérés... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Szerencse vétel
Vidék vidékben, hol igen nagy üzleti forgalom, összes birtokok és 5 hircs országos vásár van, egy... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Tanításban
János VII-ik realista házi tanító... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Eladó telek
A Stefánia-úton tehermentes 104 négyszögű ingatlan... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Papirkereskedő
képpé állandóan alkalmaztak. Birtok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 16122

KINÁLAT.
Házitanítónak
Ajánlok egy kereskedelmi akadémiában érettségizett fiatal embernek, akinek a téren meg... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Gyakorlott
pénztáros... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Boroshordók
használtak, nagy mennyiségű... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Nevelőnek
ajánlok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Részfőgondnari
gyűjtő... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Nevelői
vagy háziintézet állást... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Háziintézet
rövid halgani zongora azonnali... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

3 darab
teljesen új... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Műgyémint
halgati tanítást vállal... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Angol francia
vagy németet alaposan tanítja... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Tanárjelölt
III. éves egyetemi hallgató... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

3 darab
használt... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Eladó
oleos egy nagy index... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Uj hordeók
3 h-ek... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Birtokeladás
84 holdas Szolnok közelében... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Csemegeszőlő
postai... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 10078

Gavallér
rubrikát... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2383

Szőlő, szőlő, szőlő
szőlő... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2383

Füszér
és... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2383

Butorozott
különböző... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2383

Pályázat
A nagy kir. államasv... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2383

Csemegeszőlő
terület... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2383

Saját
terület... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2383

Urak!
Készlet... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2383

Realiskolát vezető
tanár... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Házitanítónak
vagy... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Német levelező
ajánlok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

1 nagy oros
szobor... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Tokaji
csemegeszőlő... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2387

Egy igen ügyes
masszozó... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 6450

Polgárit
kerestek... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 1814

Pálincamérés
a VIII. kerület legnépesebb... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Füszér
és... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Butorozott
különböző... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Pályázat
A nagy kir. államasv... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Csemegeszőlő
terület... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Saját
terület... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Urak!
Készlet... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Realiskolát vezető
tanár... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Házitanítónak
vagy... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Német levelező
ajánlok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

1 nagy oros
szobor... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Tokaji
csemegeszőlő... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2387

Egy igen ügyes
masszozó... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 6450

Polgárit
kerestek... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 1814

Birtokeladás
84 holdas Szolnok közelében... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Ugyes
tanácsnok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

ogak
a... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Füszér
és... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Butorozott
különböző... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Pályázat
A nagy kir. államasv... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Csemegeszőlő
terület... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Saját
terület... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Urak!
Készlet... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Realiskolát vezető
tanár... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Házitanítónak
vagy... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Német levelező
ajánlok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

1 nagy oros
szobor... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Tokaji
csemegeszőlő... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2387

Egy igen ügyes
masszozó... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 6450

Polgárit
kerestek... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 1814

Birtokeladás
84 holdas Szolnok közelében... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Ugyes
tanácsnok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

A bőlgerek néve
nagy fontosságú... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Füszér
és... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Butorozott
különböző... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Pályázat
A nagy kir. államasv... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Csemegeszőlő
terület... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Saját
terület... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Urak!
Készlet... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Realiskolát vezető
tanár... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Házitanítónak
vagy... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Német levelező
ajánlok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

1 nagy oros
szobor... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4618

Tokaji
csemegeszőlő... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 2387

Egy igen ügyes
masszozó... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 6450

Polgárit
kerestek... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 1814

Birtokeladás
84 holdas Szolnok közelében... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

Ugyes
tanácsnok... ó! kérésében a kiadóhivataltban. 4820

